

Sándor Klára – Szabó Edina

Afáziaterápiás feladatgyűjtemény II.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFÉKTETÉS A JÖVŐBE

Sándor Klára – Szabó Edina

Afáziaterápiás feladatgyűjtemény II.

EFOP 1.9.2. – VEKOP-16-2016-00001 MONTÁZS projekt –
A fogyatékos személyek számára nyújtott szakmai és közszolgáltatások hozzáférhetőségének
kialakítása, fejlesztése

Szerzők:

Sándor Klára, DSc
Szabó Edina, PhD

Lektorálták:

Dr. Czurkó Marina
Lukács Ágnes, PhD

Az illusztrációkat készítette:
Szabó Dóra

Kiadja a Nemzeti Fogvatékosságügyi- és Szociálpolitikai Központ Közhasznú Nonprofit Kft.

Felelős kiadó: Dr. Tóth Tibor ügyvezető

Székhely: 1138 Budapest, Váci út 191.

Telefon: (+36 1) 450-3230

E-mail: titkarsag@nfszk.hu

Honlap: www.nfszk.hu

Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.

Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-615-81597-9-1

© NFSZK Nonprofit Kft.

Minden jog fenntartva.

A kiadvány ingyenes.

Kereskedelmi forgalomba nem hozható.

A felhasználás a jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás
célját nem szolgálhatja!

Tartalom

Előszó	8
<hr/>	
1. Körülírás, definíció	17
1.1.1. Tárgyak leírása „A”	18
1.1.2. Tárgyak leírása „B”	22
1.2.1. Mi a foglalkozása? „A”	26
1.2.2. Mi a foglalkozása? „B”	30
1.3.1. Mi történik? „A”	34
1.3.2. Mi történik? „B”	38
1.4.1. Definíciók „A”	42
1.4.2. Definíciók „B”	49
<hr/>	
2. Kommunikatív kompetencia	57
Szövegértés, összefüggő szöveg	58
2.1. Ismeretterjesztő szöveg	60
2.2. Irodalmi szöveg	63
2.3. Hír	68
2.4. Ismeretterjesztő szöveg	72
2.5. Tudományos leírás	77
2.6. Recept	82
2.7. Útbaigazítás	84
2.8. Tájékoztató	85
2.9. Használati utasítás	87
2.10. Gyógyszeradagolás	89
2.11. Grafikon	91
<hr/>	
3. Kifejezések, szólások	93
3.1.1. Kifejezések, szólások „A”	94
3.1.2. Kifejezések, szólások „B”	102
3.1.3. Kifejezések, szólások „C”	103
3.1.4. Kifejezések, szólások „D”	105
3.2. Szleng	108

4. Udvariasság és stílusváltozatok	117
4.1. Köszönés	118
4.2. Köszöntések, alkalmak	121
4.3. Alkalmak	124
4.4. Udvariasság – kérés	125
4.5. Megköszönés	126
4.6. Válasz	127
4.7. Bocsánatkérés	128
4.8. Udvarias-e?	129
4.9. Udvariasság – skála	130
4.10. Stílusváltozatok	136
<hr/>	
5. Szövegalkotás	143
5.1. Ki mondja?	144
5.2.1. Hol halljuk? „A”	150
5.2.2. Hol halljuk? „B”	156
5.3. Jelölje az összetartozó elemeket!	158
<hr/>	
6. Beszédszándék	163
6.1.1. Mit mond valójában? „A”	164
6.1.2. Mit mond valójában? „B”	170
<hr/>	
7. Szövegalkotás	175
7.1. Önkifejezés	176
7.2. Érvelés	177
7.3.1. Úrlap „A”	183
7.3.2. Úrlap „B”	184
7.3.3. Úrlap „C”	185
7.4.1. Fogalmazás (könyvajánló)	186
7.4.2. Fogalmazás (munkahely)	188
7.4.3. Fogalmazás (hétköznapi beszélgetés)	190
7.4.4. Fogalmazás (vásárlás)	192
7.4.5. Fogalmazás (hivatal)	194
7.4.6. Fogalmazás (régi ismerős)	196
7.4.7. Fogalmazás (leíró elbeszélés)	199
7.4.8. Fogalmazás (családi beszélgetés)	202
7.4.9. Fogalmazás (orvos)	204
7.4.10. Fogalmazás (ügyfélszolgálat)	206
7.5. Magyarázat	208

8. Szövegalkotás kép alapján	209
8.1. Iskola	211
8.2. Bolt	213
8.3. Otthon	215
8.4. Strand	217
8.5. Baleset	219
8.6. Mozi	221
8.7. Hivatal	223
8.8. Orvosi rendelő	225
8.9. Posta	227
8.10. Kirándulás	229
8.11. Szomszédság	231
8.12. Buszmegálló	233
8.13. Étterem	235
8.14. Állatkert	237
8.15. Vonaton	239
<hr/>	
9. Problémamegoldás	241
9.1. Mit tegyünk?	242
9.2. Most mi legyen?	246

Előszó

Szívesen írnánk ezt az előszót többes szám első személyben – elvégre ketten jegyezzük az Afáziaterápiás feladatgyűjtemény kötetét is –, de mivel szakmai tapasztalataink jelentősen eltérnek egymástól, ezt csak korlátozottan tudjuk megtenni. Az eltérő szakmai háttér leírására jobb híján marad tehát a harmadik személy.

Szabó Edina húsz éve dolgozik afáziában érintett páciensekkel klinikai logopédus terapeutaként, és ezzel egy időben oktat olyan hallgatókat, akik szintén ezen a területen szeretnék pályájukat kezdeni, folytatni. A sokévnnyi tapasztalat, amely betegek kezelése, diákjai tanítása közben összegyűlt, megalapozta, hogy elfogadja a Nemzeti Fogyatékosügy- és Szociálpolitikai Központ Közhasznú Nonprofit Kft. felkérését egy terápiás feladatgyűjtemény készítésére. Szakmai gyakorlata és nyelvészeti tanulmányai azonban egyként arra mutattak, hogy a szokványos feladatgyűjteményeknél szélesebb látókörű munkát érdemes készíteni: olyat, amely a szűk értelemben vett nyelvi kompetencia mellett a kommunikatív kompetencia fejlesztését is célozza. Ezért kérte fel Sándor Klárát, hogy dolgozzanak együtt: a kommunikatív kompetencia fejlesztéséhez ugyanis mindenekelőtt a nyelv társas mivoltából adódó következményekkel, a társas jelentés mibenlétével kell tisztában lenni. Sándor Klára kutatásai éppen erre irányulnak, s elméleti munkája mellett több évtizede tanít kommunikációs készségfejlesztést, és hosszú évek alatt megszerzett kommunikációs tanácsadói gyakorlattal is rendelkezik.

Így aztán már együtt jutottunk arra, hogy olyan feladatgyűjteményt szeretnénk készíteni, amely úgy nyújt segítséget az afáziaterápia lépéseinek megtervezéséhez, hogy az afázia hosszan tartó kezelése közben felmerülő napi kihívásoknak próbál megfelelni. A rendelkezésünkre álló kezelési metódusokat, valamint a hazai és külföldi szakirodalmat tanulmányozva, s mindezeket összevetve a Rehabilitációs Ellátási Programokkal, illetve a szakemberek, páciensek visszajelzéseivel és a kórházakban rendelkezésünkre álló körülményekkel, személyi és tárgyi feltételekkel, tapasztalatokkal, egyértelmű volt, hogy olyan gyakorlókönyvre van szükség, amelyet a szakemberek a klinikumban széles körben használhatnak, ugyanakkor a betegek a kórképüknek, tüneteiknek megfelelő feladatlapokat haza is vihetik, azaz nemcsak a szakemberek, hanem a betegek is tudják használni, akár hozzátartozóik segítségével, akár – ha állapotuk engedi – saját maguk is. Az alábbiakban rövid útmutatóval nyújtunk segítséget a feladatgyűjtemény használatához – annak hangsúlyozásával, hogy minden beteg kórképe és gyógyulási folyamata más lehet, ezért a feladatok alkalmazása, gyakorlása külön figyelmet, tervezést és alkalmazkodást kíván a fölépülést segítőktől, szakemberektől és családtagoktól egyaránt.

A szerzőkről

Sándor Klára nyelvész, művelődéstörténész, a nyelvtudomány kandidátusa és a történettudomány doktora, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karának egyetemi tanára, a Kulturális Örökség és Humán Információtudományi Tanszék vezetője. Nyelvészeti munkáját a társasnyelvészet elméleti keretében végzi, a nyelv-kultúra-társadalom, illetve a nyelv és a gondolkodás kapcsolatával foglalkozik, erről számos tanulmány mellett több könyvet, tankönyvet is írt, illetve szerkesztett. Csaknem két évtizede tanít kommunikációs készségfejlesztést.

Szabó Edina gyógypedagógus, logopédia szakos tanár és terapeuta. 20 éve dolgozik klinikai logopédusként. Pályáját a Pest megyei Flór Ferenc Kórház Neurológiai Osztályán és Rehabilitációs Osztályán kezdte, jelenleg, immáron 10 éve a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Jósa András Egyetemi Oktatókórház Neurológiai Osztályán, illetve a Szeptikus Sebészeti és Mozgásszervi Rehabilitációs Osztályán dolgozik. Ezzel párhuzamosan nyelvtudományi PhD fokozatot szerzett a Debreceni Egyetemen, jelenleg a Semmelweis Egyetem Hang-, Beszéd- és Nyelésterápia Tanszék docense.

Útmutató a feladatgyűjtemény használatához

Az afáziarehabilitáció folyamata a nyelv neuroanatómiájának és az afázia neuropatológiájának megértésével kezdődik. A feladatgyűjteményben nem foglalkozunk ezekkel a területekkel: úgy tekintjük, hogy ezzel a tudással a gyűjteményt alkalmazó szakemberek már rendelkeznek, s ők hivatottak arra is, hogy a pácienseket és az őket segítő családtagokat tájékoztassák a kórkép sajátosságairól, a kezelés koncepciójáról. A gyakorlókönyv elméleti ismereteket tehát nem közöl, de természetesen az elméleti ismeretekre alapozva kínál kezelési lehetőségeket, gyakorlatokat. Kivételt egyetlen esetben tettünk: az első kötet zárófejezetében, a szótalálási nehézséget célzó kezelési eljárásnál ismertettük az anómia terápiájának metódusát.

A gyakorlókönyv abban tér el jelentősebben a széles körben használt feladatgyűjteményektől, hogy a hangsúlyt a teljes értékű kommunikáció visszanyerésére teszi, ezt próbálja elősegíteni. A szavakhoz való visszatalálás, a nyelvtani elemek megfelelő használata önmagában még nem kommunikáció, annak csak az építőeleme. Ezért a feladatgyűjteményt úgy építettük föl, hogy az alapkészségek kezelésétől haladtunk az összetett nyelvi folyamatok komplex kognitív-kommunikációs tréningjéig. Abban próbáljuk segíteni a betegeket, hogy a valóságos kommunikációhoz találjanak újra vissza, s hogy újra hatékony, kompetens részesei lehessenek a társas életnek, szűkebb és tágabb környezetüknek, azaz a lehető legteljesebb pszichoszociális jóllétet érhessék el.

A feladatgyűjtemény alkalmazásának indikációja stroke-ot, illetve egyéb központi idegrendszeri eredetű megbetegedést követő kommunikációs zavar, afázia. A feladatgyűjtemény lehetőséget

kínál demenciával együtt járó neurodegeneratív kórképek kezelésére is azzal, hogy erősíti a kommunikációs kompetenciát, segíti annak megtartását. A beszédzavar típusát és súlyosságát figyelembe véve a szakember felelőssége megválasztani az alkalmazni kívánt feladatlapokat. A gyakorlatok nem épülnek szorosan egymásra, a terapeuta tetszőlegesen, terápiás céljainak és kezelési koncepciójának megfelelően alkalmazhatja a különböző kommunikációs célterületek kezelésére hivatott feladattípusokat. Azt javasoljuk, hogy a feladatgyűjteményt kiegészítő eljárás-ként használják a sérülésspecifikus terápia mellett, mert a feladatlapok önmagukban nem helyettesítik a célzott afáziaterápiát – jól hasznosíthatók viszont az egyes készségek, nyelvi szintek megerősítésére, rögzítésére.

Úgy véljük, a sikeres afáziarehabilitációs programnak a páciensek erősségeire és a kognitív területeken, memóriában, a verbális és nonverbális kommunikációs területen megmaradt képességeire kell épülnie. A gyakorlókönyv célja kettős: egyrészt előhívni, aktivizálni ezeket a meglévő kompetenciákat, másrészt kezelni, újraépíteni a sérült funkciókat. A klinikus feladata, hogy kommunikációs rámpákat építsen páciensei számára, ehhez természetesen elengedhetetlen a kezelt személy képességeinek megismerése. Erre lehetőséget ad az, ha a feladatlapokat közösen oldják meg – ennek révén információt kapunk a kliens erősségeiről, gyengeségeiről, kompenzációs készségeiről, s mindez jelentősen segíti a terápiás célok meghatározását. Ugyanakkor a feladatlapok az otthoni gyakorlás lehetőségét is megteremtik, ez tovább segíti a gyógyulást, és fenntartja a páciens és hozzátartozója, segítője motivációját a következő terápiás ülésig.

A gyakorlókönyv feladatainak segítségével a klinikus felmérheti a páciensek nyelvi szintjein leírható eltéréseket, de a feladatgyűjtemény nem elszigetelten tárgyalja az egyes nyelvi szinteket, nem célja a fonéma, morféma, lexéma, szintagma, mondat- és szövegszintek szegmentált kezelése. Mint írtuk, a verbális kommunikáció rehabilitációján a társalgási képességek fejlesztését értjük, ezt úgy próbáltuk elérni a feladatgyűjteménnyel, hogy a kötetek felosztása a társalgásban való sikeres részvétel építőköveit tükrözi: a feladatok sikeres megoldásához szükség van az egyes nyelvi szinteken megtartott/megszerzett tudás alkalmazására.

A feladatgyűjtemény alkalmazásának indikációja

Kórképek szerint:

- Cerebrovasculáris történés talaján kialakuló enyhe vagy közepesen súlyos fluens és nonfluens afáziák;
- Elsődleges progresszív afázia (PPA – Primary Progressive Aphasia);
- Primer degeneratív demenciák (korai szakasz);
- Enyhe vagy közepesen súlyos olvasási képességek szerzett zavara.

Alkalmas az alábbi tünetek kezelésére:

- Beszédprodukción területén
 - Szótalálási nehézség (anómia);
 - Rövid, fragmentált kifejezőmód;
 - Távirati stílusú kifejezőmód;
 - Grammatikai hibák;
 - Szórendtévesztések;
 - Hang- és/vagy szótévesztés, verbális parafáziák;
 - Szokatlan szóalkotás (zsargon);
 - Értelmetlen és létező szavak összefűzése releváns tartalom nélkül;
 - Szabad, összefüggő beszéd létrehozása;
 - Különböző stílusú szövegek létrehozása.
- Beszédmegértés területén
 - Folyamatos beszéd megértésének nehézsége;
 - Nagy időigény a beszédmegértéshez;
 - Eldöntendő kérdésekre adott válaszok esetlegessége;
 - Komplex grammatikai egységek megértésének nehézsége;
 - Hétköznapi kommunikáció (pl. televízió, rádió) követésének nehézsége;
 - A kommunikáció mögöttes tartalmának megértési nehézsége;
 - Hibázások észlelésének hiánya;
 - Kifejezések megértésének nehézsége;
 - Stilisztikai eltérések meg nem értése.
- Írás területén
 - Nehézség betűk, szavak, mondatok írásában és/vagy másolásában;
 - Szavak írásának képessége megtartott ugyan, de más képességek az írás területén érintettek;
 - Betű- és/vagy szótévesztés;
 - Szótagok, szavak helytelen betűzése;

- Folyamatos írás, jelentéstartalom nélkül;
- Nyelvtani hibázások;
- Formanyomtatványok, hivatalos szöveg megértésének nehézsége.
- Olvasás területén
 - Írott szöveg megértésének nehezítettsége;
 - Írott szavak felismerésének nehezítettsége;
 - Szavak felolvasásának nehezítettsége;
 - Más (alaki vagy jelentésbeli hasonlóságú) szavakkal történő helyettesítés;
 - Tartalom nélküli szavak olvasási/értelmezési nehezítettsége.

A II. kötet feladatainak célja, hogy a nyelvtanon és szókinccsen túl a nyelvhasználatot is fejlesszék. Ezek azok a nyelvi funkciók, amelyek valóban élővé teszik a beszédet és nélkülözhetetlenek a tényleges nyelvhasználathoz (különböző stílusok felismerése, pragmatika, a beszédszándék felismerése, a szleng, kifejezések és szólások használata, udvariasság, úrlapok, használati utasítások, különféle műfajú és tárgyú írott szövegek értelmezése, jellemző kontextusok felismerése, szövegalkotás képről, illetve a nyelvhasználat és problémamegoldás összekapcsolása, meghatározott kontextusban). Ezt a kötetet azért hoztuk létre, mert a rehabilitáció nem szorítkozhat egy-egy nyelvi funkció elszigetelt kezelésére, abban is segíteni kell a beteget, hogy a korábban tanultakat a mindennapokban sikeresen alkalmazza.

A kötet feladatait ezért a logopédiai rehabilitáció későbbi fázisában ajánljuk használni, mikor a cél a beszédfluencia fokozása, hogy segítsük a beteget abban, hogy zökkenőmentesen társalogjon. A szótalálási nehézségeken átsegíthetjük őket azzal, hogy kompenzációs stratégiákat – kommunikációs rámpákat –, ajánlunk fel nekik feladatmegoldás közben. Ezeket később önállóan is használhatják, beépíthetik beszélgetéseik közben. Kifejezetten ajánljuk a kötet feladatait közepesen súlyos vagy enyhe anómikus afázia kezelésére, illetve a többi olyan kórkép kezelésére, ahol a szótalálási nehézség a legkifejezettebb maradványtünet.

A kötet feladatainak többsége ennek megfelelően komplex, elvégzésük időigényes, ezért érdemes egy-egy foglalkozás alkalmával egy feladattípusból csak egy-három feladatot végigvenni. Ahol egyszerűbb feladatsorok vannak, ott sem ajánlatos minden feladatot egyben elvégezni.

A feladatlapokon található gyakorlatokhoz hasonlókat természetesen a terapeuta vagy a beteg környezetében élő segítő is alkothat: beszélgetni lehet régi családi képekről, könyvillusztrációkról, napi eseményekről és így tovább. A feladatokat, ha a beteg állapota megengedi, össze is lehet kapcsolni, például: kérhetjük, hogy a képekről beszélve alkalmazzon szólásokat is, hogy a szereplők valamelyike nevében használjon szlengszavakat, hogy fogalmazzon át egy-egy mondatot udvariasabbra vagy nyersebbre.

Körülírás, definíció

Ennek az egységnek a feladatait kétféle módon alkalmazhatjuk, az egyik típus megoldása könnyebb, a másiké nehezebb. Ugyanazt a körülírást az egyik esetben elláttuk három lehetséges válasszal, a másikban viszont a betegnek kell kitalálnia a megfelelő szót. Ha a második típus túl nehéz, érdemes visszatérni a feleletválasztós típushoz, de könnyebb, egyszerűbb definíciókkal érdemes akkor is megpróbálni a második típusú feladatmegoldást. Ezt egyébként nemcsak feladatként, hanem játékként is beépíthetjük a kezelésbe. Ha a beteg állapota megengedi, meg is fordíthatjuk a feladatot úgy, hogy egy-egy szóhoz neki kell körülírást adnia. Kezdetben természetesen érdemes egyszerűbb tárgyakat, fogalmakat választani.

Szövegértés

Ebben az egységben szövegértelmezési feladatok vannak: különböző szövegtípusok (ismeretterjesztő, hír stb.) tartalmáról kell eldönteni, hogy az arról megfogalmazott állítások igazak vagy hamisak, illetve eldöntendő kérdésekkel ellenőrizheti a terapeuta a szövegértést. Valamivel nehezebb, tehát a gyógyulás első szakaszában még nem javasoljuk azt a feladatot, amikor a páciensnek saját magának kell a szöveg alapján kérdésekre válaszolnia. A terapeuta természetesen maga is kereshet rövid szövegrészleteket, és a feladatminták alapján megfogalmazhat kérdéseket, hogy segítse a szöveg feldolgozását.

A szövegértési feladatok tartalmazznak olyan leírásokat is, amelyekkel a beteg a hétköznapi életben találkozhat (ételrecept, útbaigazítás, internetes mozijegy foglalása, konyhai eszköz használati utasítása, gyógyszeradagolás leírása), ezeket érdemes a gyógyítás megfelelő fázisában gyakorolni, mert ilyen típusú szövegek megértésére a betegnek mindenképpen szüksége lehet. A „használati utasítások” közül a legkomplexebb, amelyikben egy grafikon adatait kell értelmezni, ezt a gyógyulás első szakaszában még nem javasoljuk.

Fontos tudnia a terapeutának, és fontos, hogy elmondja a segítő hozzátartozónak is, hogy a szövegértési feladatok nagy empátiát és odafigyelést igényelnek: nem pusztán a betegség akadályozhatja a szövegértést, az egészséges felnőtt magyar lakosság mutatói is meglehetősen gyengék a komplex szövegértést illetően. Érdemes tehát figyelembe venni, hogy a beteg milyen kognitív állapotból indult betegsége előtt, és első lépésként annak az állapotnak az elérését érdemes kitűzni célként. Mivel azonban a szövegértés fejleszthető, ha a beteg állapota engedi, következő lépésként meg is haladható a kiinduló szint.

Kifejezések

A teljes nyelvhasználat természetes részei azok a kifejezések, szólások, amelyeket nem szó szerint értelmezünk, gyakran találkozunk a mindennapi nyelvhasználatban szlengszavakkal is. Ebben az egységben olyan feladatok szerepelnek, amelyek azt célozzák, hogy a gyógyulás folyamatában a beteg minél többféle kifejezéssel, szólással találkozzon, minél többnek elevenedjen fel a jelentése, s hogy a betegben tudatosuljon, hogy a beszéd ezen egységeit hogyan kell kezelnie. Ebben az egységben is különböző nehézségi szintű feladatok találhatóak. A legegyszerűbb, amikor három lehetséges jelentésből választhat a páciens a szólások és kifejezések értelmezésekor, illetve amikor a jelentésben egymáshoz legközelebb állókat kapcsolhatja össze. Nehezebb az a feladat, amikor a betegnek kell történetbe illesztenie egy-egy kifejezést vagy szólást, e feladattal a beszédprodukció is fejleszthető. A negyedik feladattípus a legösszetettebb: két, bizonyos értelemben egymáshoz hasonló (azonos főnevet, jelzőt tartalmazó) szólásból kell kiválasztani, hogy melyik fejezi ki azt a jelentést, amit egy előre megadott mondat. Ha a terapeuta úgy ítéli meg, hogy a beteg már képes megoldani ilyen feladatot, kérje meg, hogy magyarázza meg a két kifejezés közti különbséget, s hogy a másikat is illessze kontextusba. A szlengkifejezéseket tartalmazó feladatlap egyszerűbb, figyeljünk azonban arra, hogy a beteg nem föltétlenül ismerte a trauma előtt sem az összes itt szereplő kifejezést – a kifejezések ismerete függhet az életkorától, társadalmi helyzetétől, habitusától.

Ugyanakkor szabadon válogathatunk a feladatlapokon szereplők helyett mást, akár a családtagok saját szlengjéből (otthoni fordulataiból, a gyerekek egykori elszólásaiból), akár a páciens saját otthoni nyelvjárásából.

Udvariasság és stílusváltozatok

A sikeres kommunikáció egyik fontos feltétele, hogy a beszédpartnerek pozitív attitűddel viszonyuljanak egymáshoz, ezt többek között az egymás iránti tisztelet kifejezésével, az udvarias nyelvi viselkedéssel érhetjük el. A közlendő tartalom sok esetben kevésbé fontos, mint annak felismerése, hogy ki kivel, milyen körülmények között, milyen alkalomból, milyen nyelvet használhat, azaz mennyire kell udvariasnak lennie. Gondot jelenthet az is, hogy nyelvi viselkedés kövesse azt a szándékot, hogy valaki udvarias akar lenni, vagy ellenkezőleg, éppen hogy nem akar az lenni. Ezért fontos, hogy a páciensek felismerjék a tartalmilag hasonló, de az udvariassági fokukban eltérő mondatok közötti különbséget, a feladatok egy része ezt gyakoroltatja. A másik része az alkalmakhoz, cselekvésekhez kötődő fordulatok használatát aktiválja (köszönés, jókívánságok egyes ünnepekre, kérés, bocsánatkérés, valaminek a megköszönése stb.).

Az udvariasság megítéléséhez nagyon közel áll a stílusváltozatok felismerése (udvariasnak általában akkor tartunk valakit, ha az egyes beszédhelyzetekben adekvát stílusváltozatot hozzánk

hasonlóan választja ki). A stílusváltozatok közti különbségeket gyakoroltató feladatlap célja az, hogy a páciens felismerje, hogy melyik szó illeszkedik stílusában leginkább egy meghatározott mondatba.

Szövegkörnyezet

A kifejezésekhez áll közel azoknak a megszokott nyelvi fordulatoknak a felismertetése, amelyeket jellemzően meghatározott emberektől vagy meghatározott helyszíneken hallhatunk. Ebben az egységben is úgy épülnek fel a feladatok, hogy vannak közöttük könnyebben megoldhatók („Ki mondja?” és az első „Hol halljuk?” feladatsor). A „Hol halljuk?” második feladatsora annyival bonyolultabb, hogy az adott mondatokat több helyszínen is hallhatjuk, a páciensnek tehát sok lehetséges helyszínből nem egyet, hanem többet kell megjelölnie. Ez komplexebb kognitív feladat. Az egység legnehezebb feladatsora a dialógusok egységeinek összekötése, mert nem tankönyvi jellegű („kerek, egész mondattal” válaszolós), hanem élőnyelvi párbeszédet kell újraalkotni az elemek összekapcsolásával.

Beszédszándék

Az idetartozó feladatok célja, hogy a pragmatikai készséget fejlessze. A feladatokban a szó szerinti jelentésen túlmutató, az adott beszédhelyzetben érvényes jelentést kell felismerni. Ez az egység két nehézségi fokú feladatlapot tartalmaz. Az elsőben egy mondat tényleges, szándékolt jelentését kell kiválasztania a páciensnek, a másodikban meg kell mondania, hogy egy kérdésre adott válasz valójában igen vagy nem válasszal egyenértékű-e. Ez utóbbi esetben a kezelést végző terapeuta szintén növelheti a nyelvi tudatosságot, ha elmagyaráztatja a döntés okát.

Szövegalkotás

A Szövegalkotás blokk többféle feladattípust tartalmaz. Ezek között vannak kötöttebb válaszokat igénylő, egyszerűbb feladatok, azonban sikeres megoldásuk fontos a társadalmi visszailleszkedéshez (úrlapok). Más feladatok (önkifejezés, érvelés) egyedi és személyes válaszokat igényelnek a páciensről, ezért akár többször is elvégezhetők, és egyenként is önálló beszélgetésekhez vezethetnek. A szövegalkotás harmadik feladattípusában (fogalmazás) különböző beszédhelyzetekbe kell beleképzelnie magát a páciensnek: a feladatban meghatározott környezetben, meghatározott beszédpartnerrel és témáról kell beszélnie. Ezzel a valóságos élethelyzeteket szimuláljuk. Az egység tartalmaz egy olyan feladattípust, amellyel arra kérjük a páciens, hogy hétköznapi cselekvéseket írjon le minél részletesebben. Ezekben az esetekben a közölnivaló tartalmat minden bizonnyal jól ismeri a beteg, de az ilyesfajta procedurális tartalmú leírás a hétköznapi beszélgetésekben meglepően ritka, ezért apró lépéseket kell végiggondolnia és sorrendbe helyeznie.

Szövegalkotás kép alapján

A szövegalkotási feladatok közül ez nyújtja a legnagyobb szabadságot a páciensnek és a terapeutának. Lehetőségük van arra, hogy az egyes képeket egészen alapszinten, a legfeltűnőbb szereplők, tárgyak, jelenségek megbeszélésével dolgozzák fel, ugyanakkor a gyógyulás folyamatában később is jól használhatók a képek: mindegyik valamilyen eseményt ábrázol, sok apró részlet látható ezeken, ezért akár folytatásokban is beszélgethetünk a képekről, a szereplők érzelmeit, a lehetséges párbeszédet, a képek által előhívott saját emlékeket is elemezve.

Problémamegoldás

Ebben az egységben olyan feladatok találhatóak, amelyek a helyzetfelismerést is tesztelik, illetve fejlesztik, és az adekvát nyelvi viselkedést is gyakoroltatják. A gyakorlatokkal így a terapeuta a páciens komplex kognitív teljesítményéről kap képet.

Tippek, trükkök, hogy maximalizáljuk a feladatgyűjtemény hasznosságát...

- Ha a kezelést kiegészítő lehetőségként, otthoni gyakorlási céllal használja a feladatgyűjteményt, tájékoztassa a hozzátartozót, hogyan tud segíteni a páciensnek úgy, hogy az megőrizze függetlenségét, hogyan segítse úgy, hogy ne válaszoljon helyette, és ismerje fel, ha túlterhelt, hogyan minimalizálja a háttérzajt és miként tud segíteni a gyakorlásra szánt idő beosztásában.
- Ha elkezdi a feladatgyűjtemény gyakorlatai segítségével kezelni a beteget, próbáljon ki minden célterületről néhány feladatot, hogy lássa, mi az, ami könnyebben sikerül a betegnek. Ha a páciens állapota engedi, beszélje is meg vele a kezelendő célterületeket.
- A feladatok megoldásához a vastagon szedett szavaknak, kifejezéseknek a megértése szükséges. Bizonyosodjon meg arról, hogy a beteg ezeket a célszavakat érti, ha bizonytalan, beszéljék meg, hogy mi volt az első benyomása, tippje, ez a legtöbb esetben segíti a feladatmegoldást. A megértést követően már tudunk segíteni a tudatosításban.
- Ha akut szakban kezd bele a feladatgyűjtemény használatába, tüntessen fel dátumot a megoldott feladatlapon, így a későbbiekben – ha megmutatja honnan indult –, motiválni tudja a beteget.
- Az adott célterületek fejlesztésén túl a terapeuta használhatja a feladatgyűjteményt hallás utáni megértés, hangosolvasás, szótalálás fejlesztésére is.
- Ha a beteg olvasás utáni megértése javul, ne mutassa be neki az egyes feladatokat, engedje, hogy az instrukciókat önállóan olvasva kezdjen a feladatmegoldásba.
- A páciens íráskészségének a fejlődése is nyomon követhető a feladatlapon kitöltésével.

1. fejezet

Körülírás, definíció

1.1.1. Tárgyak leírása „A”

Olvassa el a következő szöveget! Válassza ki azt a tárgyat, amelyiknek a leírását olvassa!

Példa

Négy lába van, ételt tesznek rá.

szék

asztal

íróasztal

Fiókjai vannak és ajtaja, ruhákat tartanak benne.

fészek

polc

szekrény

Vékony, puha, meleg, és takaróznak vele.

pléd

paplan

lép

Sütő van benne és főzni lehet rajta.

kemence

tűzhely

fazék

Kabátot, zakót, inget, blúzt tesznek rá, és beteszik a szekrénybe.

polc

vállfa

nadrág

A szekrényben van, összehajtogatott ruhát tesznek rá.

polc

ajtó

vasalódeszka

A földre terítik a szobában.

pléd

föld

szőnyeg

Vizet és virágot tesznek bele.

váza

asztal

vázlat

A falon van, az időt mutatja.

tapéta

kép

óra

A mennyezetről lóg, izzókat teszünk bele, este világít.

gyertya

csillag

csillár

Fából és fémből van, kenyeret vágunk vele.

kés

olló

fűrész

Teát, kávét vagy tejet iszunk belőle, füle is van.

pohár

bögre

tálka

Ezzel esszük a levest.

fakanál

fazék

kanál

Az ajtón van, ezzel nyitjuk vagy csukjuk az ajtót.

deszka

zár

kilincs

A szobában van, erre ülünk, egyszerre többen is elférnek rajta, háttámlája is van.

fotel

kanapé

szék

1.1.2. Tárgyak leírása „B”

Olvassa el a következő szöveget! Nevezze meg azt a tárgyat, amelyiknek a leírását olvassa!

Példa

Négy lába van, ételt tesznek rá.

(asztal)

Fiókjai vannak és ajtaja, ruhákat tartanak benne.

Vékony, puha, meleg, és takaróznak vele.

Sütő van benne és főzni lehet rajta.

**Kabátot, zakót, inget, blúzt tesznek rá,
és beteszik a szekrénybe.**

A szekrényben van, összehajtogatott ruhát tesznek rá.

A földre teszik a szobában.

Vizet és virágot tesznek bele.

A falon van, az időt mutatja.

A mennyezetről lóg, izzókat teszünk bele, világít.

Fából és fémből van, vágunk vele.

Teát, kávét, vagy tejet iszunk belőle, füle is van.

Ezzel esszük a levest.

Az ajtón van, ezzel nyitjuk vagy csukjuk az ajtót.

**A szobában van, erre ülünk, egyszerre többen is
elférnek rajta, háttámlája is van.**

1.2.1. Mi a foglalkozása? „A”

Olvassa el a következő mondatokat! Válassza ki azt a foglalkozást, amelyiknek a leírását olvassa!

Példa

Embereket gyógyít

orvos

árus

ötös

Kicsi gyerekeket tanít olvasni, írni, számolni.

tanár

óvónő

tanító

A húst darabolja föl, húsboltban dolgozik.

festő

orvos

hentes

Hidakat, házakat tervez.

vésnök

mérnök

mérges

Leveleket hord ki az embereknek.

postás

hordár

portás

A nagy épületekben a bejáratnál ül, vigyáz az épületre és eligazítja a belépőket.

postás

hordár

portás

A boltban nála fizetünk vásárlás után.

boltos

pénztáros

eladó

Az étteremben fölveszi a rendelést és kihozza az ételt.

portás

pincér

hordár

Számítógépekhez ír programokat.

programozó

számítógépes

író

**Úszodában dolgozik, vigyáz az emberekre, segít,
ha valaki bajba kerül.**

úszómester

felvigyázó

mesterúszó

Hajat vág, fest, szárít, fésül.

borbély

fodrász

hajvágó

Építkezésen dolgozik, a tetőt építi föl.

kőműves

művezető

ács

Vigyáz a rendre, forgalmat irányít, elfogja a bűnözőket.

csendőr

rendőr

fegyőr

**Sportolókkal foglalkozik, tanítja a kezdőket,
versenyekre készíti föl a nagyobbakat.**

sportoló

tanár

edző

Ítéletet hoz a bíróságon.

ügyvéd

ügyész

bíró

1.2.2. Mi a foglalkozása? „B”

Olvassa el a következő mondatokat! Nevezze meg azt a foglalkozást, amelyiknek a leírását olvassa!

Példa

Embereket gyógyít.

Ő az orvos

Kicsi gyerekeket tanít az iskolában olvasni, írni, számolni.

Ő a

A húst darabolja föl, húsboltban dolgozik.

Ő a

Hidakat, házakat tervez.

Ő a

Leveleket hord ki az embereknek.

Ő a

**A nagy épületekben a bejáratnál ül, vigyáz az épületre,
és eligazítja a belépőket.**

Ő a

A boltban nála fizetünk vásárlás után.

Ő a

Az étteremben fölveszi a rendelést, és kihozza az ételt.

Ő a

Számítógépekhez ír programokat.

Ő a

**Uszodában dolgozik, vigyáz az emberekre,
segít, ha valaki bajba kerül.**

Ő az

Hajat vág, fest, szárít, fésül.

Ő a

Építkezésen dolgozik, a tetőt építi föl.

Ő az

Vigyáz a rendre, forgalmat irányít, elfogja a bűnözőket

Ő a

Sportolókkal foglalkozik, tanítja a kezdőket, versenyekre készíti föl a nagyobbakat.

Ő az

Ítéletet hoz a bíróságon.

Ő a

1.3.1. Mi történik? „A”

Olvassa el a következő szöveget!
Válassza ki, mi történik éppen!

Példa

Kinyomja a tubusból a fehér krémet egy kis méretű kefére. Bevizezi a krémet, és a kefével dörzsölni kezdi a fogát.

fogmosás

fogorvosi
vizsgálat

kóstolás

**Elővesz egy fazekat, vizet tesz bele és meggyújtja
alatta a lángot.**

palacsintasütés

vízforralás

tűzrakás

Kiveszi a mosógépből a ruhákat és a szárítóra teszi.

vasalás

teregetés

terelés

Leül a szobában, bekapcsol egy gépet, ami képet mutat és hangot ad, filmeket, műsorokat, híradót lehet nézni rajta.

tévézés

zenélés

rádiózás

Megpárolja a zöldséget, megsüti a húst, elkészíti a köretet.

főzés

ebédelés

vásárlás

Elővesz egy gépet, ami árammal működik, bekapcsolja, a cső végén lévő fejet a szőnyegen húzogatja.

főzés

porszívózás

vasalás

Sok mindent vesz egyszerre a boltban, olyan dolgokat is, amiket ritkábban kell venni, mert lassabban fogynak el.

főzés

bevásárlás

sétálás

**A kertben növényeket ültet, rendezzi a kertet,
kiszedi a gazokat.**

kertészkedés

nagytakarítás

kerítésjavítás

**Vizet tesz oda forni, előkészíti a filtert, a csészéket,
esetleg a cukrot, citromot vagy tejet.**

főzés

kávéfőzés

teafőzés

**Leül egy hangszerhez, amin fehér és fekete billentyűk
vannak, és játszani kezd rajta.**

dobolás

zongorázás

gitározás

Egy szobában lévő fenyőfára díszeket akaszt.

kertészkedés

karácsonyfa-
díszítés

favágás

Egy négykerekű jármű sofőrülésében ül a kormány mögött, és megy valahová.

buszozás

autóvezetés

biciklizés

Tornateremben egy palánkon lévő hálóba labdát dobál.

focizás

tornázás

kosarazás

A számítógép levelezőprogramjában választ ír egy ismerőse kérdésére.

levélírás

olvasás

számolás

Egy árammal működő géppel a frissen mosott, gyűrött ruhákat simítja ki.

vasalás

takarítás

simogatás

1.3.2. Mi történik? „B”

Olvassa el a következő szöveget!
Mondja meg, mi történik éppen!

Példa

**Kinyomja a tubusból a fehér krémet egy kis méretű kefére.
Bevizezi a krémet, és a kefével dörzsölni kezdi a fogát.**

(fogmosás)

**Elővesz egy fazekat, vizet tesz bele, és meggyújtja
alatta a lángot.**

Kiveszi a mosógépből a ruhákat és a szárítóra teszi.

**Leül a szobában, bekapcsol egy gépet,
ami képet mutat és hangot ad, filmeket,
műsorokat, híradót lehet nézni rajta.**

Megpárolja a zöldséget, megsüti a húst, elkészíti a köretet.

**Elővesz egy gépet, ami árammal működik, bekapcsolja,
a cső végén lévő fejet a szőnyegen húzogatja.**

**Sok mindent vesz egyszerre a boltban, olyan dolgokat is,
amiket ritkábban kell venni, mert lassabban fogynak el.**

**A kertben növényeket ültet, rendezzi a kertet,
kiszedi a gazokat.**

**Vizet tesz oda forrni, előkészíti a filtert, a csészéket,
esetleg a cukrot, citromot vagy tejet.**

**Leül egy hangszerhez, amin fehér és fekete billentyűk
vannak, és játszani kezd rajta.**

Egy szobában lévő fenyőfára díszeket akaszt.

Egy négykerekű jármű sofőrülésében ül a kormány mögött, és megy valahová.

Tornateremben egy palánkon lévő hálóba labdát dobál.

A számítógép levelezőprogramjában választ ír egy ismerőse kérdésére.

Egy árammal működő géppel a frissen mosott, gyűrött ruhákat simítja ki.

1.4.1. Definíciók „A”

Olvassa el a következő leírásokat, és találja ki, mi ez!

Példa

A Brit-sziget és az Egyesült Királyság legnagyobb és legnépesebb országrésze. Wales és Skócia határolja, a többi oldalról tenger veszi körül. Nevét egy germán népcsoportról kapta.

Egyesült Államok

Nagy-Britannia

Valamilyen nagyobb földrajzi terület hosszú távra jellemző időjárási viszonyainak összessége, az időjárás elemeinek hosszabb idejű ismétlődése. Más szóval klíma.

légkondicionáló

éghajlat

időjárás

A kontinensek között elterülő és beltengernek nem tekinthető nagy tenger, mely nagy kiterjedésű (több tízmillió km²), nagy mélységű (több ezer méter), önálló áramlási rendszerrel rendelkező világtenger.

óceán

tenger

tengerszem

Papírra nyomtatott, sok lapból álló tárgy, hosszabb szöveget tartalmaz. A szövegben lehetnek képek vagy ábrák. Nyomdában állítják elő sokszorosítással. A borítója lehet puha vagy kemény fedeles.

újság

magazin

könyv

A macskafélék családjába tartozik, kis méretű ragadozó. Európában, Ázsiában és Afrikában is honos, madarakkal és kismamlsókkal táplálkozik, erdőkben él. Közeli rokona a házimacska.

párduc

vadmacska

oroszlán

Általában vastagabb, kötött ruhadarab, amely a felsőtest melegítésére szolgál, és a vékonyabb ruházat fölött hordják. Régebben inkább gyapjúból készült, ma pamutból vagy műszálból is. Elöl is zárt, a fejünkön áthúzza kell fölvenni.

pulóver

kardigán

póló

Kertekben, köztereken nagyon gyakori, tavasszal virágzó, hagymás növény. Sokféle színű ismeretes belőle.

Szirmai kinyílvá kehely alakot formálnak.

A magyar népművészetben gyakori motívum.

Legnagyobb termelője Európában Hollandia.

tulipán

rózsa

margaréta

Fára vagy vasból készült állványra láncsal vagy kötéllel felfüggesztett ülés. Játzótereken, de akár otthoni kertekben is gyakori, a gyerekek kedvelt játékszere. Amikor előre-hátra mozog, az inga mozgásához hasonló pályát ír le.

csúszda

hinta

mászóka

Dél-Amerikában, Afrikában és Ázsiában termesztett növény. Babjából fekete színű, élénkítő hatású ital készül, melynek fő hatóanyaga a koffein.

tea

kávé

kakaó

Olyan készülék, melynek segítségével egymástól távol lévő emberek is tudnak egymással beszélgetni. Régebben kábelen keresztül működött, ma már sokkal elterjedtebb a mobil változata, de létezik még ma is vezetékes formája.

számítógép

tévé

telefon

Kéziszerszám, általában fanyélből és fémfejből áll, elsősorban szögek beverésére használják.

kalapács

csavarhúzó

fűrész

Szarvasfélék hímjeinek a fején növő, rendszerint elágazódó, csontos képződmény. A bikák évente elhullatják és újranovesztik.

agancs

szarv

tülök

A tudományos szaknyelvben olyan égitest, amely saját fénnel rendelkezik. Kedvelt díszítőelem is, többnyire öt-, hat- vagy nyolcágú formában ábrázolják.

hópehely

hold

csillag

Hat piskótalapból álló, csokoládékrémrel töltött torta. A tetejére karamellizált cukorréteg kerül.

dobostorta

krémes

csokoládétorta

A telket választja el az utcától és a szomszéd telkektől. Fából, vasból, kőből is épülhet. Különböző magasságú lehet, és lehet tömör vagy átlátható.

köret

keret

kerítés

Karika alakú ékszer, általában nemesfémből készül, de készülhet akár csontból is. Többnyire a kéz ujjain hordják.

medál

gyűrű

lánc

A Föld mágneses térerősségén alapuló eszköz, az északi irány kijelölésére szolgál.

óra

iránytű

térkép

**Hat- vagy négyhúrú pengetős hangszer.
Lehet akusztikus, elektromos vagy elektroakusztikus.
Ma az egyik legnépszerűbb hangszer.**

szitár

szita

gitár

Apró termetű mesebeli lény. Lakhelye általában az erdő, de emlegetnek olyat is, amelyik a háztartásban lakik, és a lakókat segíti. Többnyire erősnek és okosnak, olykor kifejezetten gonosznak írják le. Van, amikor a fülét hegyesnek ábrázolják.

törpe

manó

tündér

Olyan elektronikai eszköz, amellyel bizonyos gépeket, például tévét, hifiberendezést vagy projektort vezeték nélkül, távolról irányíthatunk.

elem

távirányító

iránytű

1.4.2. Definíciók „B”

Olvassa el a következő leírásokat és találja ki, mire utalnak!

Példa

A Brit-sziget és az Egyesült Királyság legnagyobb és legnépesebb országrésze. Wales és Skócia határolja, a többi oldalról tenger veszi körül. Nevét egy germán népcsoportról kapta.

(Anglia)

Valamilyen nagyobb földrajzi terület hosszú távra jellemző időjárási viszonyainak összessége, az időjárás elemeinek hosszabb idejű ismétlődése. Más szóval klíma.

A kontinensek között elterülő és beltengernek nem tekinthető nagy tenger, mely nagy kiterjedésű (több tízmillió km²), nagy mélységű (több ezer méter), önálló áramlási rendszerrel rendelkező világtenger.

Papírra nyomtatott, sok lapból álló tárgy, hosszabb szöveget tartalmaz. A szövegben lehetnek képek vagy ábrák. Nyomdában állítják elő sokszorosítással. A borítója lehet puha vagy kemény fedeles.

A macskafélék családjába tartozik, kis méretű ragadozó. Európában, Ázsiában és Afrikában is honos, madarakkal és kisemlősökkel táplálkozik, erdőkben él. Közeli rokona a házimacska.

Általában vastagabb, kötött ruhadarab, amely a felsőtest melegítésére szolgál, és a vékonyabb ruházat fölött hordják. Régebben inkább gyapjúból készült, ma pamutból vagy műszálból is. Elöl is zárt, a fejünkön áthúzva kell fölvenni.

**Kertekben, köztereken nagyon gyakori, tavasszal virágzó, hagymás növény. Sokféle színű ismeretes belőle.
Szirmai kinyílvá kehely alakot formálnak.
A magyar népművészetben gyakori motívum.
Legnagyobb termelője Európában Hollandia.**

**Fára vagy vasból készült állványra láncsal vagy kötéllal felfüggesztett ülés. Játzótereken, de akár otthoni kertekben is gyakori, a gyerekek kedvelt játékszere.
Amikor előre-hátra mozog, az inga mozgásához hasonló pályát ír le.**

Dél-Amerikában, Afrikában és Ázsiában termesztett növény. Babjából fekete színű, élénkítő hatású ital készül, melynek fő hatóanyaga a koffein.

Olyan készülék, melynek segítségével egymástól távol lévő emberek is tudnak egymással beszélgetni. Régebben kábelen keresztül működött, ma már sokkal elterjedtebb a mobil változata, de létezik még ma is vezetékes formája.

Kéziszerszám, általában fanyélből és fémfejből áll, elsősorban szögek beverésére használják.

Szarvasfélék hímjeinek a fején növény, rendszerint elágazódó, csontos képződmény. A bikák évente elhullatják és újranovesztik.

**A tudományos szaknyelvben olyan égitest,
amely saját fénnel rendelkezik. Kedvelt díszítőelem is,
többnyire öt-, hat- vagy nyolcágú formában ábrázolják.**

**Hat piskótalapból álló, csokoládékrémmel töltött torta.
A tetejére karamellizált cukorréteg kerül.**

**A telket választja el az utcától és a szomszéd telkektől.
Fából, vasból, kőből is épülhet. Különböző magasságú
lehet, és lehet tömör vagy átlátható.**

Karika alakú ékszer, általában nemesfémből készül, de készülhet akár csontból is. Többnyire a kéz ujjain hordják.

A Föld mágneses térerősségén alapuló eszköz, az északi irány kijelölésére szolgál.

**Hat- vagy négyhúrú pengetős hangszer.
Lehet akusztikus, elektromos vagy elektroakusztikus.
Ma az egyik legnépszerűbb hangszer.**

Apró természetű mesebeli lény. Lakhelye általában az erdő, de emlegetnek olyat is, amelyik a háztartásban lakik, és a lakókat segíti. Többnyire erősnek és okosnak, olykor kifejezetten gonosznak írják le. Van, amikor a fülét hegyesnek ábrázolják.

Olyan elektronikai eszköz, amellyel bizonyos gépeket, például tévét, hifiberendezést vagy projektort vezeték nélkül, távolról irányíthatunk.

2. fejezet

Kommunikatív kompetencia

Szövegértés

Összefüggő szöveg

2.1. Ismeretterjesztő szöveg

Olvassa el a szöveget és válaszoljon a szöveg alapján a kérdésekre!

1.

Bár a kutatók eddig úgy tartották, hogy a labdázás a kutyáknál tanult viselkedés, meglepődve tapasztalták, hogy a farkasok ugyanúgy elkapják, majd visszahozzák a nekik eldobott játékszert, ahogy a kutyák is teszik. A Stockholmi Egyetem etológusai nem a farkasok játékos viselkedését akarták eredetileg vizsgálni, a különös magatartásra egy másik kutatás közben, mintegy véletlenül bukkantak.

- Mit gondoltak a kutatók arról, hogy a kutyák labdáznak?
- Min lepődtek meg a kutatók?
- Miért lepődtek meg a kutatók azon, hogy a farkasok is elkapják és visszahozzák a labdát?
- Kik vették észre, hogy a farkasok is szívesen labdáznak?
- Mit akartak a kutatók vizsgálni eredetileg?

2.

A vizsgálathoz tíznapos koruktól kezdődően kézből neveltek fel 13 farkaskölyköt, amelyek három alomból származtak. A teszt során egy ember, aki teljesen idegen volt számukra, vezényszóval igyekezett őket rábírní, hogy hozzák vissza neki a labdát. A farkasok pedig megdöbbsentően kooperatívnaK bizonyultak.

- Mennyi idős koruktól nevelték a kutatók a farkaskölyköket?
- Hány anyától származtak a farkaskölykök?
- Jól ismerték a farkaskölykök a kísérletet végző embert?
- Mit kért a kísérletben részt vevő ember a farkasoktól?
- Hogyan viselkedtek a farkasok?

3.

No, azért nem lehet azt állítani, hogy minden farkaskölyök oda lett volna az ismeretlennel való labdázásért. A 13 állat közül nyolc egyszer sem volt hajlandó visszavinni a labdát. A kutatókat azonban már az is meglepte, hogy volt egyáltalán olyan farkas, aki hajlandó volt részt venni az idegennel folytatott közös játékban. Szerintük e néhány játszó farkas már bizonyítja, hogy az emberrel közös játék a farkasok számára sem elképzelhetetlen. Úgy vélik, hogy a játékot az ember jelzéseinek helyes értelmezése indította be náluk, amely képesség tehát nem csupán a kutya sajátja.¹

- Minden farkaskölyök labdázott a kísérletet végzővel?
- Hány kölyök vett részt a játékban?
- Mit bizonyít a kísérlet a kutatók szerint?
- Mit gondolnak a kutatók, miért vett részt a játékban néhány farkaskölyök?
- A farkasokon kívül melyik állatról tudják, hogy közös játékban vesz részt az emberrel?

¹ Forrás: *Index*, 2020. január 17.

2.2. Irodalmi szöveg

Olvassa el a szöveget! Válaszoljon a kérdésekre a szöveg alapján!

1.

A gyulafehérvári nagytemplom homályos boltozata alatt régi idők óta mutogatnak egy nagy márványkő koporsót. Oldalaiba törököt kergető magyar vitézek vannak vésve, tetején páncélos, sisakos dalia kőből kifaragva. A koporsó rég elfeketedett, márványa összevissza repedezett, a szobornak keze-lába törve, mégis térdet kell ezek előtt a törött, kopott kődarabok előtt hajtani minden magyar embernek. Mert ez a koporsó Hunyadi János koporsója, ez a kőből faragott levente Hunyadi János képmása, a törökverő hősé, Mátyás király apjáé.

- Miből készült a koporsó, amit a gyulafehérvári nagytemplomban mutogatnak régi idők óta?
- Mi van a koporsó tetejére faragva?
- Hogyan néz ki a koporsó?
- Kinek a képmása a koporsó tetején lévő dalia?
- Ki volt Hunyadi János?

2.

Valamikor több volt ezen a síremléken a drágakő, mint a márvány, de biz az mind elkallódott a régi zavaros világban. Amit a török meghagyott, elvitte a tatár, amit a tatár ott felejtett, elhordta a német. Levakarták még a kacskaringósra faragott, nagy, furcsa betűk aranyozását is. Nem maradt ott egyéb egy hosszú, kétélű acélpengénél, amely a szobor lábához volt támasztva. Az nem kellett senkinek, mert nem volt rajta semmi ékesség. Meg nehéz is volt, hogy két kézzel alig lehetett megemelni. Az volt Hunyadi kardja.

- Hová tűnt a drágakő a koporsóról?
- Hová tűntek az aranyozott betűk?
- Kik vittek el minden mozdítható értéket a templomból?
- Mi maradt meg a szobor lábához támasztva?
- Milyen nehéz volt Hunyadi kardja?

3.

Egyszer aztán ennek is akadt gazdája. Valami gyülelész csapat fosztogatta ki a várost. A vezérük valami Privoda nevű kapitány volt. Ez a Privoda volt az, aki fölkapta a halott hősnek annyi csapatban diadalmas fegyverét.

- Minek lesz az neked, Privoda? – incselkedtek vele a cimborái.
- Elhúzza az azt a káposztatorzsából faragott kardot.
- Ne tanítsátok ti Privodát – vigyorgott a kapitány –, megér ez nekem egy szakajtó aranyat. Annyit bizonyosan nem sajnál érte Kamuti Ferenc uram.

Kamuti Ferenc volt akkor Magyarország legerősebb embere. Derék, jó vitéz, becsületes magyar, Esztergom város kapitánya. Neki szánta a kardot Privoda, el is vitte hozzá.

- Melyik várost fosztogatta a történetben a gyülelész csapat?
- Hogy hívták a fosztogatók vezérét?
- Erős ember volt Privoda?
- Miért vitte el Privoda a sírról a kardot?
- Ki volt Kamuti Ferenc?

4.

– Vitéz nagyuram, elhoztam neked Gyulafehérvárról Hunyadi kardját. Nem illet az mást most nagy Magyarországon, egyedül csak téged. Tudom, nem sokallasz érte száz aranyat meg egy csótáros paripát meg a hozzá való ékes vitézi gúnyát.

Kamuti kezébe vette Hunyadi kardját, forgatta, nézegette, amíg ki nem buggyant a könnye.

– Jaj, mire jutottál, szegény Magyarország! – sóhajtott keserű szívvel, s indult kifelé a fegyveres teremből. De Privoda ijedten állotta útját.

– Ohó, vitéz uram, hát az én jutalmam hol van?

– Az ám, majd elfelejtettem! – mordult rá haragosan Kamuti, s bekiáltott az őrszobára: – Hé, hajdúk, ugorjatok csak ide!

Négy szál legény tisztelegve várta a parancsolatot.

– Szaggassátok le a vitézi gúnyát erről a semmiháziról – mutatott rá a reszkető Privodára –, mert nem illet az ilyen gonosztevőt. Öltöztessétek darócba, aztán kergessétek ki a várból!

- Mit kért Privoda Kamuti Ferencről a kardért?
- Örült az esztergomi kapitány a kardnak?
- Mit kapott Privoda a kardért cserébe?
- Miért büntette meg Kamuti Ferenc Privodát?
- Kiknek adott parancsot Esztergom kapitánya?

5.

Ő maga pedig kiment a bástyafokra, amely a Duna fölött meredezik, megcsókolta Hunyadi kardját, megcsillogtatta a napfényben, s nagyot lendítve a karján, behajította a Dunába.

– Sohase lesz többet emberi kéz, amelyik méltó volna Hunyadi János kardját forgatni.

Hunyadi kardja azóta lent fekszik a Duna fenekén. De mikor a magyart bántják, mindig megmozdul, mintha rég elporlott gazdáját keresné, s olyankor hány a Duna haragos hullámokat.²

- Hova vitte Kamuti a kardot?
- Mit tett a karddal?
- Hol van a monda szerint Hunyadi kardja?
- Miért dobta Kamuti a vízbe a kardot?
- Mikor hány a Duna haragos hullámokat?

² Forrás: Móra Ferenc: *Hunyadi kardja*.

2.3. Hír

Olvassa el a részekre bontott szöveget!
Utána válaszoljon a szöveg alapján,
hogyan a kijelentés igaz vagy hamis!

1.

Több mint száz tüntető gyűlt össze péntek este egy párizsi színháznál, ahol Emmanuel Macron francia elnök és felesége egy darabot nézett meg. Nagyjából harminc ember meg is próbált bejutni a Bouffes du Nord színházba, de a rohamrendőrök visszatartották őket, később pedig kordont alkotva segítettek kijutni Macronnak és kíséretének az épületből.

A közösségi médiában a darab közben több tweet is kikerült arról, hogy Macron éppen a színházban van. Többek között egy újságíró is kiírta, hogy három sorral előtte ül az elnök a feleségével.

- Több száz tüntető gyűlt össze péntek este egy párizsi színháznál.
- A színház a párizsi Opera.
- A tüntetők azért gyűltek a színház elé, mert Macron elnök a színházban volt.
- Az összes tüntető be akart menni a színházba.
- A rohamrendőrök megakadályozták, hogy a tüntetők a színházba jussanak.
- Macron és kísérete nem tudott kijutni az épületből.
- Az elnök egy újságíró előtt ült a színházban.
- Az újságíró felesége a darab közben a közösségi médiába írt arról, hogy Macron előttük ül.

2.

A Le Figaro azt írja Macron környezetére hivatkozva, hogy az elnököt egy időre „biztonságba helyezték”, de utána végignézte a darabot. Macron és kísérete végül 22 óra körül hagyta el az épületet, miközben sokan fújoltak és bekiabáltak, írja a France Info. Macron az elmúlt hetekben keveset jelent meg nyilvánosan. Az elnöki hivatal azonban jelezte, hogy az eset ellenére továbbra is fognak járni színházba a feleségével.

- Macron zavartalanul végignézte a darabot.
- Macron a kísérete nélkül hagyta el a színházat.
- A francia elnök este 10 óra körül ment ki a színházból.
- Amikor Macron kilépett a színházból, a tüntetők kiabáltak és fújoltak.
- Macron az elmúlt hetekben sok nyilvános szereplést vállalt.
- Az esetről írt a Le Figaro című újság.
- Macron elhatározta, hogy nem járnak többet színházba.

3.

Párizsban december eleje óta tartanak a tüntetések és sztrájkok Macron nyugdíjreformja ellen, amelynek célja a jelenleg 42-féle ellátás egységesítése. Az új, pontrendszer alapú rendszerben megszűnnének a közsféra egyes nagyvállalatainak, illetve az egyes foglalkozási ágazatoknak az önálló nyugdíjpénztárai.

- A tüntetések ősszel kezdődtek Párizsban.
- A tüntetéseken kívül sztrájkok is vannak.
- Macron nyugdíjreformja megerősítené a nagyvállalatok önálló nyugdíjpénztárait.
- Jelenleg 42-féle nyugdíjellátás létezik Franciaországban.
- Az új nyugdíjrendszer pontrendszeren alapulna.

4.

A tervezet egyik leginkább kifogásolt része az, hogy a kormány 64 évre emelné a teljes jogosultság idejét 2027-től. A nyugdíjkorhatár jelenleg 62 év, amin nem változtatna a kormány, de a pontrendszer arra késztené a franciákat, hogy tovább dolgozzanak, hogy a nyugdíjrendszer finanszírozható legyen.³

- A nyugdíjreform a nyugdíjba vonulás idejét 64 éves korra tenné.
- A reformot 2027-től akarják érvényesíteni.
- Jelenleg 62 év a nyugdíjkorhatár Franciaországban.
- A tervezet szerint 62 éves kor után nem lehetne dolgozni.
- A reformra a tervezet szerint azért van szükség, hogy a nyugdíjrendszer finanszírozható legyen.

³ Forrás: *Index*, 2020. január 18.

2.4. Ismeretterjesztő szöveg

Olvassa el a részekre bontott szöveget!
Utána válaszoljon a szöveg alapján igennel vagy
nemmel a kérdésekre!

1.

A reneszánsz korát Itáliában a 15. század elejétől a 16. század végéig számítjuk. Európa többi országa onnan vette át az új stílust, Magyarország például a 15. század utolsó negyedében, Franciaország és a német fejedelemségek a 16. század elején. A későbbi indulásnak megfelelően a barokkba való átváltás időpontja is a legtöbb országban kitolódott; hazánkban például az erdélyi reneszánsz legjelentősebb emlékei a 17. században keletkeztek.

- A reneszánsz Itáliában a 16. században kezdődött?
- Magyarországon már a 15. század végén megjelent a reneszánsz?
- Franciaországban korábban kezdődött a reneszánsz, mint Magyarországon?
- A barokk a reneszánsz után következett?
- Magyarországon a 17. században volt még reneszánsz művészet?

2.

A reneszánsz két évszázadának legfontosabb történelmi eseményei: a törökök előrenyomulása, melynek következtében 1453-ban elesett Bizánc, és a 16. században török megszállás alá került Magyarország tekintélyes része. A 15. század végén Amerika felfedezése; a Habsburg világbirodalom kialakulása; Anglia tengeri hatalmának megalapozása; és a 16. század elején a reformáció. Ezek a főbb események alakították Európa országainak történetét.

- Magyarország nagy része a 15. században került török megszállás alá?
- Amerikát a 15. század végén fedezték föl?
- A reformáció a 15. század elején kezdődött?
- Bizáncot a törökök a 16. században hódították meg?
- A reformáció a reneszánsz idején kezdődött?

3.

Itália ebben az időben politikailag erősen szétagolt volt, számos városállamra, grófságra és hercegségre bomlott. Közülük három város-köztársaság, Firenze, Velence és Genova volt a legjelentősebb. Az egymástól független kis városállamok vetélkedése nagyban hozzájárult a művészetek fellendüléséhez. A szétagoltság a városok közötti versengés erjesztője lett.

- Itália egységes volt a reneszánsz idején?
- A három legjelentősebb itáliai városállam egyike Róma volt?
- A városállamok vetélkedése segítette a művészetek támogatását?
- Firenze, Genova és Velence Itáliában vannak?
- A reneszánszban Genova fölött a római császár uralkodott?

4.

A városok élén arisztokraták, zsoldosvezérek, vagy gazdag kereskedő- és bankárcsaládok álltak. Városuk tekintélyét nagyszabású építkezésekkel, a művészetek és a tudomány bőkezű pártolásával növelték. A vezető családok tagjai közül kerültek ki a főpapok és a világi fejedelmek módján uralkodó reneszánsz pápák is.

- A reneszánsz városállamokat királyok irányították?
- A főpapok és a reneszánsz pápák a városállamok vezető családjából származtak?
- A kereskedő- és bankárcsaládok támogatták a művészetet?
- A zsoldosvezérekből pápák lettek?
- Az arisztokraták semmibe vették a művészetet?

5.

Amerika felfedezése, a világkereskedelem útvonalainak áttolódása az Atlanti-óceánra súlyosan érintette Itáliát. A 15–16. század fordulójától kezdve az addig lendületesen fejlődő városok gazdagsága visszahanyatlott. A köztársaságok közül egyedül Velence tudta a hatalmát nagyobb veszteségek nélkül megtartani. A 16. században Róma, mint egyházi állam megerősödött és átvette a politikában s a művészetek irányításában a vezető szerepet.⁴

- Amerika felfedezése megerősítette az itáliai városállamokat?
- Velence meg tudta tartani hatalmát?
- Róma szerepe növekedett a 16. században?
- Az egyházi vezetés Velencében volt a 16. században?
- A világkereskedelem az Atlanti-óceánra tevődött át?

⁴ Forrás: Sulinet, Művészettörténet.

2.5. Tudományos leírás

Olvassa el a részekre bontott szöveget!
Jelölje a szöveg alapján, hogy igaz vagy hamis
az állítás!

1.

A pirit a szulfidásványok közé tartozó ásványfaj. Kémiaailag vas-szulfid, köbös rendszerben kristályosodik. Leggyakoribb kristályalakja a kocka, valamint az ötszögtizenkettes, amikor 12 darab szabályos ötszög határolja a kristálytestet. A lapok felülete erősen rostozott, gyakori a tömeges változata is. A pirit elterjedt neve a „bolondok aranya” is, mivel külsőleg hasonlít az aranyra. Régen detektoros rádiókban „detektorkristály”-ként használták.

- A pirit egy ásványfajta.
- A pirit nem tartalmaz vasat.
- Leggyakrabban kocka alakban kristályosodik.
- A piritet azért hívják „bolondok aranyának”, mert csak kevés aranyat tartalmaz.
- Régen rádiókat díszítettek vele.

2.

Neve a görög pyr (πυρ = tűz) szóból származik. Magyarországon a 2016-ban az év ásványának jelölték a gránát és a barit mellett, viszont a szavazás során a gránát került ki győztesen. A pirit kémiai összetétele: elméleti vastartalma 46,6%, elméleti kéntartalma 53,4%. Keletkezése: szinte minden magmás, üledékes és metamorf ásványtársulásban megtalálható.

- A pirit neve a tűz jelentésű görög szóból származik.
- A pirit 2016-ban az év ásványa lett Magyarországon.
- A pirit vasból és kénből áll.
- A piritben a vastartalom kétszerese a kéntartalomnak.
- A pirit szinte minden magmás ásványtársulásban megtalálható.

3.

Gyenge vasércnek minősül, kéntartalma a vas minőségét kedvezőtlenül befolyásolja. Egyaránt bányászták vas- és kéntartalma miatt is. Mállásakor kénsav keletkezik. Fontos kénsavgyártási alapanyag. Hasonló ásványok a markazit és a kalkopirit, de a pirit mindkettőnél keményebb.

- A pirit kéntartalma javítja a vas minőségét.
- Csak vastartalma miatt bányászták.
- A pirit a kénsavgyártás fontos alapanyaga.
- A markazit és a kalkopirit a pirithez hasonló ásvány.
- A markazit és a kalkopirit keményebb a piritnél.

4.

A természetben gyakran előforduló ásványfajta. Telepszerű előfordulásai találhatóak Spanyolországban, Olaszországban, az Egyesült Államokban, Svédországban, Norvégiában, Németországban, Oroszországban, Görögországban. Erdélyben Óradna vidékén gyakori. Gyakran széntelepek környezetében található meg, szénben és kísézőközeteiben hintett apró kristályok formájában.

- A pirit gyakran előfordul a természetben.
- Európában csak az északi területeken fordul elő telepszerűen.
- Kizárólag Európában találjuk meg nagyobb mennyiségben.
- Erdélyben is található pirittelepek.
- Széntelepek környékén gyakori ásvány.

5.

Magyarországon Recsken, Gyöngyösorosziban, Rudabányán és Perkupán gyakori, de minden magmatikus tevékenységgel kapcsolatba került területen és kőzetféleségnél megtalálható. Hazánkban üledékes kőzetek környezetében, így a bauxit- és szénelőfordulásoknál gyakori. Egyes széntelepeknél a pirithez kötődő kéntartalom 3%, a pilisi barnakőszénben esetenként meghaladta a 4%-ot. Szénbányáknál a pirittartalom esetenként, meddőhányóinkon majdnem mindig öngyulladásos tüzet okoz.⁵

- Piritlepek Magyarországon is találhatóak.
- Kizárólag ott fordul elő, ahol magmából kialakult kőzetet találunk.
- A pilisi barnakőszénben 4%-nál magasabb a kéntartalom.
- Szénbányákban soha nem okoz tüzet.
- A meddőhányókon nagyon gyakran okoz öngyulladásos tüzet.

⁵ Forrás: Wikipedia

2.6. Recept

Olvassa el a receptet!
Utána válaszoljon a kérdésekre!

Frankfurti leves

Hozzávalók:

- 1 evőkanál sertészsír
- 1 közepes vöröshagyma
- 2 gerezd fokhagyma
- 1 evőkanál fűszerpaprika
- 1 teáskanál köménymag
- 4 db burgonya
- 1 db közepes kelkáposzta
- 12 pár frankfurti virsli
- só ízlés szerint
- bors, ízlés szerint
- 175 g tejföl
- 1 púpozott evőkanál liszt
- 2 l víz

Elkészítés

1. A hagymát apróra vágjuk. A krumplit megpucoljuk és felkockázzuk, a káposzta leveleit megmossuk és felcsíkozzuk.
2. A zsírt megolvasztjuk, és rádobjuk a finomra vágott hagymát. Kettőt keverünk rajta, nem kell sokáig, nem pörköltet készítünk. Mehet rá a paprika, szintén egy keverésig, majd a kömény, utána pedig a krumpli. 1 percig kevergetjük, majd felöntjük 2 liter vízzel.

3. Belereszeljük a fokhagymát, és fedő alatt 5 percig főzzük.
4. Utána hozzáadjuk a felcsíkozott káposztát, sózzuk, borsozzuk, és fedő alatt főzzük fél órán át.
5. Ha a zöldségek megpuhultak (ízlés kérdése, hogy harsanósan vagy szétfőzve szeretjük), hozzáadjuk a felkarikázott virslit, és még 5 percig főzzük.
6. Közben a lisztet elkeverjük a tejjel, majd ha csomómentes, merünk bele egy merőkanálnyit a forró levesből, és azzal is kikeverjük. Visszacsurgatjuk a levesbe, jól elkeverjük, és még 2 percig főzzük.

- Mit kell előkészíteni a leves főzésekor?
- Milyen sorrendben kell a leveshez adni a virslit, a kelkáposztát és a krumplit?
- Összesen hány percig kell főzni a levest?
- Mire kell vigyázni, amikor a liszttel elkevert tejfölt összekeverjük?
- Mikor kell hosszabban főzni a levest? Ha roppanósan szeretjük a zöldséget, vagy ha inkább szétfőzve?

2.7. Útbaigazítás

Olvassa el az útbaigazítást!
Utána válaszoljon a kérdésekre!

Szálljon fel a 3-as vagy a 4-es villamosra a végállomáson. Menjen a hetedik megállóig. Szálljon le, és menjen tovább egyenesen 150 métert, az áruházig. Az áruházat elhagyva forduljon jobbra, és menjen egyenesen előre 30 métert. Megérkezett a célhoz, a keresett épület ott található.

- Hol kell felszállnia a villamosra?
- Melyik villamossal kell mennie, a 3-assal vagy a 4-essel?
- Az áruháznál kell leszállnia a villamosról?
- Az áruháznál merre kell mennie?
- Mennyit kell gyalognia, miután leszállt a villamosról?

2.8. Tájékoztató

Olvassa el a tájékoztatót arról, hogyan kell ebbe a moziba jegyet foglalni számítógéppel!
Válaszoljon a kérdésekre!

1. Jegyet foglalni csak regisztrált, majd bejelentkezett látogatók tudnak. [Bejelentkezés]
2. A regisztráció csak pár másodpercet vesz igénybe. [Regisztráció]
3. A regisztráció célja, hogy rendelkezünk az Ön valós e-mail-címével, amelyre a foglalásának visszaigazolását meg tudjuk küldeni.
4. Ha elfelejtette a jelszavát, kattintson a bejelentkezés linkre, majd az [Elfelejtett jelszó] gombra.
5. Bejelentkezés után kattintással jelölje ki a lefoglalni kívánt széket, majd kattintson a „FOGLALÁS” gombra.
6. Egyszerre több széket is kijelölhet, ha kattintás után lenyomva tartja az egér gombját és jobbra vagy balra elhúzza az egeret.
7. Egy foglalásnál csak azonos sorban lévő, egymás melletti székek jelölhetők ki.
8. Ha Ön ennél több széket kíván lefoglalni, azt egy újabb foglalással teheti meg, de az összes foglalás mértéke (mások foglalásával együtt) nem haladhatja meg a terem befogadóképességének az 50%-át.

- Bárki foglalhat jegyet a moziba ezen az oldalon?
- Miért van szükség a regisztrálásra?
- Hogyan lehet kijelölni, melyik helyet akarjuk lefoglalni?
- Lehet egyszerre több helyet is foglalni?
- Mit kell tenni, ha több helyet akarunk foglalni, mint amennyi egymás melletti hely még maradt?

2.9. Használati utasítás

Olvassa el egy vízforraló használati utasítását, és utána válaszoljon a kérdésekre!

1. A kannát vegye le a készüléktalpról, nyomja le a fedélnyitó gombot, nyissa fel a fedelét, és legfeljebb a maximum jelig (MAX) töltsön bele hideg vizet! Amennyiben a vízszint a minimális jelet (MIN) nem éri el, a készülék túlmelegszik, és előbb kikapcsol. Megjegyzés: A kanna fedelét megfelelő módon zárja le, mert ellenkező esetben a vízforraló nem kapcsol ki automatikusan!
2. A kannát helyezze a készüléktalpra. Az elektromos érintkezők automatikusan biztosítják az elektromos csatlakozást! A középcsatlakozónak köszönhetően a kanna 360°-ban körbeforgatható, tehát a kannát bármilyen irányban a készüléktalpra helyezheti.
3. A hálózati csatlakozódugót dugja a hálózati aljzatba!
4. A vízforralót a kapcsolóval kapcsolja be! A víz forralása közben a kanna fedele megfelelően zárva kell, hogy legyen! FIGYELMEZTETÉS! Vízmelegítés során vagy közvetlenül utána ne nyissa fel a kanna fedelét! A kicsapódó forró gőz égési sérüléseket okozhat!
5. A forrási hőmérséklet elérése után a vízforraló automatikusan kikapcsol. A kapcsoló kikapcsolásával a vízforralás korábban befejezhető.
6. Vegye le a kannát a készüléktalpról, és használja fel a vizet!

7. Ha a felforralt vizet ismét fel szeretné melegíteni, várjon kb. 30 másodpercet, mielőtt ismét bekapcsolná a készüléket!
 8. A szűrő a víz kiöntésekor felfogja az esetleges szennyeződésekét. Megjegyzés: Amennyiben a készüléktalpon használat után néhány csepp vizet talál, az nem jelenti a készülék meghibásodását. Csak a keletkező gőzlecsapódásáról van szó.
- Mennyi vizet kell tenni a kannába?
 - Miért fontos jól lezárni a vízforraló kanna tetejét?
 - Oda kell figyelni, hogy milyen irányban áll a kanna fogantyúja, amikor rátesszük a talpra?
 - Kinyithatjuk-e a kanna fedelét a víz forralása után, ha már levettük a melegítő talpról?
 - Ha a készüléktalpon vízcseppet találunk vízforralás után, szervizbe kell vinnünk a forralót?

2.10. Gyógyszeradagolás

Olvassa el a tájékoztatót, utána válaszoljon a kérdésekre!

Hogyan kell szedni az Aspirin Plus C pezsgőtablettát?

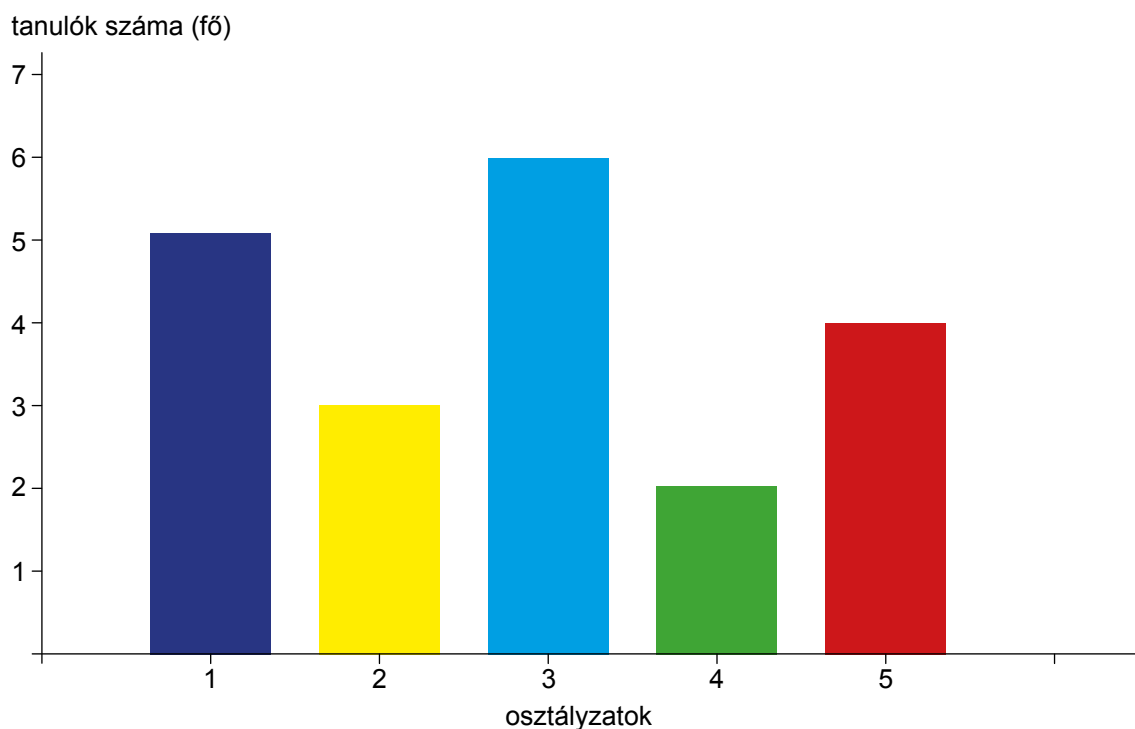
1. Az acetil-szalicilsavat nem szabad orvosi felügyelet nélkül 3-5 napnál tovább szedni.
2. Ezt a gyógyszert mindig pontosan a betegtájékoztatóban leírtaknak, vagy az Ön kezelőorvosa, vagy gyógyszerésze által elmondottaknak megfelelően alkalmazza. Amennyiben nem biztos az adagolást illetően, kérdezze meg kezelőorvosát vagy gyógyszerészét.
3. A készítmény ajánlott adagja: a pezsgőtablettát 1 pohár vízben fel kell oldani és meginni.
4. Felnőtteknek: egyszeri adag 1-2 pezsgőtabletta, ami 4-8 óránként ismételhető. A napi adag maximum 8 pezsgőtabletta, melyet nem szabad túllépni. Alkalmazása gyermekek-nél és serdülőknél: gyermekeknek 12 éves kor alatt nem adható.
5. Ha az előírtnál több Aspirin Plus C pezsgőtablettát alkalmazott, haladéktalanul forduljon orvoshoz. Ha elfelejtette alkalmazni az Aspirin Plus C pezsgőtablettát, ne alkalmazzon kétszeres adagot a kihagyott adag pótlására.

- Hány napig lehet orvosi előírás nélkül szedni ezt a tablettát?
- Hogyan kell alkalmazni a tablettát?
- Hány tablettá vehető be egy nap és milyen időközönként?
- Mit kell tenni, ha elfelejtettünk bevenni egy adagot?
- Hány tablettát adhatunk naponta egy 10 éves gyereknek?

2.11. Grafikon

Az alábbi grafikon azt mutatja, hogy egy osztályban milyen dolgozatjegyek születtek.

Nézze meg a grafikont, és utána válaszoljon a kérdésekre!

- Igaz-e, hogy a tanulók többsége a közepesnél jobban teljesített?
- Melyik jegyből született a legtöbb?
- Igaz-e, hogy többen kaptak egyest, mint ötöst?
- Ugyanannyian kaptak a közepesnél jobb jegyet, mint a közepesnél gyengébbet?
- Ha az osztályból ketten hiányoztak, amikor azt a dolgozatot írták, amelynek az osztályzatait itt látjuk, hány tanuló jár ebbe az osztályba?

3. fejezet

Kifejezések, szólások

3.1.1. Kifejezések, szólások „A”

Olvassa el a következő kifejezéseket! Válassza ki a három lehetőségből, hogy mit jelent a kifejezés!

Példa

		szereget uszodába járni
ár ellen úszik	—————	szembemegy a többséggel
		olcsón vesz valamit

		megházasodik
bekötik a fejét		megsérül a feje
		motorozni fog

		eltűnt, nem találja
bottal ütheti a nyomát		megveri
		nyomoz utána

**egy hullámhosszon
vannak**

együtt úsznak

jól megértik egymást

régóta tart a barátságuk

bedobja a törölközőt

feladja

zuhanyozni megy

kimossa a ruhát

magányos farkas

magának való

öreg farkas

nagy nőcsábász

**idegen tollakkal
ékeskedik**

más eredményeivel dicsekszik

madarakat tenyészt

mások helyett ír levelet

	húslevest főz
olcsó húsnak híg a leve	az olcsó árunak silány a minősége
	olcsón vett hús

	erős szemüveget hord
a szeme se áll jól	látni rajta, hogy csibész
	szemműtétje volt

	nagyon kellemes, gyönyörű hely
földi paradicsom	kiváló zöldséges
	kellemetlen, csúnya környezet

	gyorsan fut a házak között
fejfel megy a falnak	meggondolatlanul cselekszik
	nekiüti a fejét a falnak

	üdülőhely időseknek
vénasszonyok nyara	a nyár legmelegebb időszaka
	ősz eleji meleg időjárás
	dühösen, elkeseredetten végzi feladatát
fogcsikorgatva csinálja	erősen fáj a foga
	szélesen mosolyog
	nem szól egy szót sem
hallgatásba burkolózik	meghallgatja a másikat
	elbújik valahova
	cirkuszba viszi
a bolondját járhatja vele	becsapja, kihasználja
	sétálni megy vele

	megkomolyodik
benő a feje lágya	meggyógyul
	magasra nő

	nem fér be az ajtón
beteszi a lábát a résbe	beférkőzik
	rosszul lép

	ez a lényeg
itt van a kutya elásva	meghalt a kutyája
	gödröt ás a kutya

	ragaszkodik a véleményéhez
köti az ebed a karóhoz	megköti a kutyát
	megköti a lovat

	figyel
nyitva tartja a szemét	nem tud elaludni
	ébren van

	ráüt a szög fejére
szöget üt a fejébe	pontosan mondja
	elgondolkodtatja

	legyőzi
térdre kényszeríti	megbünteti
	beköti a térdét

	esőkabátot vesz
eső után köpönyeg	már elkésett vele
	megázik

	buta választ ad
kimegy a fejéből	elfelejti
	nem tudja
	rosszul számol
egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz	nem elég jól teljesít
	egyformák
	alaposan felkészül
ágyúval lő verébre	lövöldöz a madarakra
	túlzott a reakciója
	jó étvágya van
egye meg, amit főzött	viselje a következményeket
	szeret főzni

	veszekszenek
egymásra hangolódtak	jól kijönnek egymással
	zenélnek együtt
<hr/>	
	nem adja fel könnyen
kemény fából faragták	mereven gondolkodik
	igazságtalan
<hr/>	
	nagyon szomorú
megszakad a szíve	nagyon beteg
	nagyon örül
<hr/>	

3.1.2. Kifejezések, szólások „B”

Két oszlopot lát. Párosítsa össze a bal oldali oszlop minden kifejezését a jobb oldaliak közül azzal, amelyik jelentésében a legközelebb áll hozzá!

az isten háta mögött	ki mint veti ágját, úgy alussza álmát
jobb ma egy veréb, mint holnap egy tűzok	elkerekedett a szeme
vénasszonyok nyara	járt utat a járatlanért el ne hagyj
ki mint vet, úgy arat	a jég hátán is megél
mindig a talpára esik	egy gyékényen árul
egy követ fúj	inába szállt a bátorsága
olajra lép	lent van a térképről
lóvá tesz	kereket old
leesett az álla	bolondot csinál
fölvette a nyúlcipőt	indián nyár

3.1.3. Kifejezések, szólások „C”

Olvassa el a következő kifejezéseket és szólásokat!
Magyarázza el, hogy mit jelent a kifejezés! Mondjon
egy történetet, amiben szerepel ez a kifejezés!

megjön az esze

egy tálból cseresznyézik valakivel

lélegzetét visszafojtva figyel

alamuszi macska nagyot ugrik

legközelebb kétszer is meggondolja

a szomszéd füve mindig zöldebb

alig áll a lábán

kutyaharapást szőrével (gyógyítják)

az éremnek két oldala van

megtalálta a zsák a foltját

csírájában elfojt

dühbe gurul

körmére ég a munka

fogát összeszorítva küzd
a kocka el van vetve
kerülgeti, mint macska a forró kását
amelyik kutya ugat, az nem harap
összeköti a kellemest a hasznossal
kéz kezet mos
átesik a ló másik oldalára
bedobták a mély vízbe
madarat tolláról, embert barátjáról (ismerni meg)
elhúzza az orra előtt a mézesmadzagot
más kárán tanul az okos
a puding próbája az evés
nesze semmi, fogd meg jól
ne szólj szám, nem fáj fejem
szélmalomharcot vív
nem fenéig tejfel
két malomban örölnek

3.1.4. Kifejezések, szólások „D”

Olvassa el a következő mondatokat! Minden mondat alatt két kifejezést olvashat. Válassza ki, melyik jelenti azt, amit a fölötte lévő mondat! Magyarázza el, hogy mi a különbség a két kifejezés között! Mondjon egy mondatot a másik kifejezéssel is!

Példa

Bárkivel szövetkezik, hogy elérje a célját.

a falra festi az ördögöt

az ördöggel cimborál

Elfelejtette, mit akar mondani.

kimegy a fejéből

kiveri a fejéből

Nagyon jól látja a lényegét.

szöget üt a fejébe

fején találja a szöget

Meg sem hallja, amit mondanak neki.

bogarat tesz a fülébe

egyik fülén be, a másikon ki

Felfújja a jelentéktelen dolgokat.

bolhából elefántot csinál

elefánt a porcelánboltban

Véletlenül találja meg a helyes megoldást.

vak vezet világtalant

vak tyúk is talál szemet

Mindkét fél érdeke érvényesül.

kecskére bízza a káposztát

a kecske is jóllakik, a káposzta is megmarad

Meghal.

otthagyj a fogát

beletörök a fogai

A látszat nem mindig az, ami a valóság.

nem mind arany, ami fénylik

az arany a sárban is arany

Ez többet nem fog előfordulni.

Buda vára sem egy nap alatt épült

egyszer volt Budán kutyavásár

3.2. Szleng

Olvassa el a szavakat! Azok, akik jól ismerik egymást, gyakran használnak egymással szlenget.

Mit jelentenek ezek a szavak?

Válassza ki azt a lehetőséget, amelyik tartalmában a legközelebb áll a szlengkifejezéshez!

Példa

elhúz

elmegy

kifest

elveszít

dobja

lemondja

elhagyja

kimegy

égő

világos

rossz

kínos

király

nemes

drága

jó

burkol

befed

eszik

rálép

fúzi

udvarol

megnéz

varr

kajakra

vizes

tényleg

éhes

parázik

fél

fizet

kicsinyít

span

haver

lapát

apa

arcoskodik

megijed

nagyképűsködik

megvéd

pasi

férfi

disznó

madár

kúl

jó

hideg

rossz

beég

süt

napozik

megszégyenül

berág

eszik

dühös lesz

megbarátkozik

beszól

beszélget

szemtelen
megjegyzést tesz

vigyáz rá

kajál

elmegy

kiabál

eszik

csajozik

lánnyal randizik

megnősül

beszélget

bemos

tisztít

megvesz

megüt

baromi

nagyon

gazdag

kicsit

játssza az agyát

beteg

színészkedik

menősködik

menő

kicsi

divatos

határozott

benéz

eltéveszt

megles

eszik

zakó

hideg

vereség

butaság

kiakad

dühös lesz

megszomjazik

álmos

smúzol

csókolózik

beszélget

táncol

sötét

barna hajú

erős

buta

le van égve

sokat nyaralt

nagyon berúgott

elfogyott a pénze

lenyúl

elvesz

mutogat

cseveg

lekoppint

lemásol

dörömböl

eltűnik

nekem nyolc

megbetegedtem

nekem mindegy

jól megy nekem

4. fejezet

Udvariasság és stílusváltozatok

4.1. Köszönés

Ki mondhatja kinek a következő mondatokat?

Válassza ki a három lehetőségből!

Több válasz lehet jó, akár mindhárom is!

Példa

Jó napot kívánok!

felnőtt egy másik felnőttnek

gyerek a szomszéd néninek

szomszéd néni a gyerekeknek

Jó éjszakát!

a szülő a gyerekeknek

a gyerek a szülőnek

felnőtt egy másik felnőttnek

Csókolom!

felnőtt nő felnőtt nőnek

felnőtt férfi felnőtt nőnek

gyerek felnőttnek

Sziasztok!

__ gyerek a szomszédoknak

__ gyerek a többi gyereknek

__ gyerek a tanároknak

Na hali!

__ felnőtt a munkatársainak

__ tanár a gyerekeknek

__ gyerek egy másik gyereknek

Heló!

__ felnőtt egy másik felnőttnek

__ gyerek egy másik gyereknek

__ felnőtt egy gyereknek

Jó reggelt!

__ felnőtt egy gyereknek

__ gyerek egy másik gyereknek

__ felnőtt egy másik felnőttnek

Kezét csókolom!

__ felnőtt férfi egy másik felnőtt férfinak

__ nő férfinak

__ férfi nőnek

Szervusz!

__ gyerek felnőttnek

__ felnőtt felnőttnek

__ felnőtt gyereknek

Viszlát!

__ gyerek gyereknek

__ felnőtt gyereknek

__ felnőtt felnőttnek

4.2. Köszöntések, alkalmak

Melyik mondatot lehet mondani a következő alkalmakkor? Kösse össze az alkalom nevét a megfelelő válaszokkal! Több válasz is lehet jó!

Példa

Karácsony	Sok boldogságot!
	Kellemes ünnepeket!
	Őszinte részvétem!
	Boldog karácsonyt!
	Sikeres új évet!
	Szép ünnepet!
Isten éltesse!	

Újév

Sok boldogságot!
Igazán sajnálom!
Boldog új évet!
Sok sikert kívánok!
Legyen szép napod!
Kellemes ünnepeket!
Minden jót kívánok!

Húsvét

Boldog ünnepet!
Legyen szép napod!
Kellemes ünnepeket!
Sok boldogságot!
Szép húsvétot!
Gratulálok!
Isten éltesse!

Születésnap

Kellemes ünnepeket!
Legyen szép napod!
Isten éltesen!
Sok boldogságot!
Boldog születésnapot!
Kellemes ünnepeket!
Gratulálok!

Esküvő

Sok boldogságot!
Kellemes ünnepeket!
Legyen szép napod!
Gratulálok!
Minden jót kívánok!
Isten éltesen!
Őszinte részvétem!

Gyerek születése

Sok boldogságot!
Legyen szép napod!
Gratulálok!
Minden jót kívánok!
Isten éltesen!
Boldog születésnapot!
Boldog új évet!

**Ballagás, érettségi,
diploma**

Legyen szép napod!
Minden jót kívánok!
Sok boldogságot!
Gratulálok!
Isten éltesen!
Szép ünnepet!
Kellemes ünnepeket!

Temetés

Nagyon sajnálom!
Minden jót kívánok!
Kellemes ünnepeket!
Őszinte részvétem!
Igazán sajnálom!
Boldog új évet!
Legyen szép napod!

4.3. Alkalmak

Melyik alkalommal lehet mondani a következő mondatokat? Egy mondatot többféle alkalommal is mondhatunk. Kösse össze a mondatokat minden olyan alkalommal, amikor mondhatjuk!

	Sok boldogságot!
	Kellemes ünnepeket!
	Őszinte részvétem!
karácsony	Boldog karácsonyt!
újév	Sikeres új évet!
húsvét	Szép ünnepet!
születésnap	Isten élteszen!
esküvő	Igazán sajnálom!
gyerek születése	Boldog új évet!
ballagás, érettségi, diploma	Sok sikert kívánok!
temetés	Legyen szép napod!
	Minden jót kívánok!
	Boldog ünnepet!
	Szép húsvétot!
	Gratulálok!
	Boldog születésnapot!

4.4. Udvariasság – kérés

Melyik formát mondjuk, ha udvariasan el akarunk kérni valamit? Tegyen X jelet azok mellé, amelyeket udvariasnak tart! Tegyen – jelet azok mellé, amelyek udvariatlanok! Ne jelölje meg azokat, amelyek semlegesek!

Példa

Legyen szíves, adja ide ...

Megtenné, hogy ideadja...

Adja már végre ide!

Add ide!

Kérem, adja ide...

Nem mondtam még elégszer?

Na, add csak ide szépen.

Hányszor kérjem még?

Kérem szépen!

Mi lesz már!

4.5. Megköszönés

Melyik formát kinek mondjuk? Tegyen X jelet azok mellé, amelyeket inkább idegeneknek mondunk, amikor nagyon udvariasak akarunk lenni!

Tegyen karikát azok mellé, amelyeket olyan embereknek mondunk, akik közel állnak hozzánk!

Ne jelölje meg azokat, amelyek semlegesek!

Példa

Köszönöm.

Igazán nagyon kedves!

Hálás vagyok!

Rendes tőled!

Kösz!

Lekötelezett!

Köszike!

Kedves vagy!

4.6. Válasz

Melyik formát kinek mondjuk? Tegyen X jelet azok mellé, amelyeket inkább idegeneknek mondunk, amikor nagyon udvariasak akarunk lenni!

Tegyen karikát azok mellé, amelyeket olyan embereknek mondunk, akik közel állnak hozzánk!
Ne jelölje meg azokat, amelyek semlegesek!

Példa

Szóra sem érdemes.

Ugyan, hagyd már!

Semmiség.

Bármikor.

Szívesen!

Igazán nincs mit!

Kérem!

Szívesen máskor is!

4.7. Bocsánatkérés

Melyik formát mondjuk, ha megsértődött valaki azon, amit mondtunk vagy tettünk? Tegyen X jelet azok mellé, amelyeket udvariasnak tart!
Tegyen – jelet azok mellé, amelyek udvariatlanok!
Ne jelölje meg azokat, amelyek semlegesek!

Példa

Elnézést.

- Megkövetem Önt!
- Miért, mégis mit vár?
- Bocsánatot kérek.
- Elnézését kérem.
- Te mindenben megsértődsz?
- Bocs!
- Mit cirkuszolsz?
- Ne haragudjon.
- Igazán nagyon sajnálom.
- Ne legyél már mimóza!
- Nem akartalak megbántani!
- Semmiség, nem?
- Ugyan már, hagyjon békén.
- Sajnálom!
- Nem akartam!
- Véletlen volt!
- Ennél nagyobb baja soha ne legyen!
- Szerintem semmi sem történt.
- Nagyon megbántam!

4.8. Udvarias-e?

Olvassa el a következő mondatokat!
Tegyen X jelet azok mellé, amelyeket udvariasnak tart! Tegyen – jelet azok mellé, amelyek udvariatlanok! Ne jelölje meg azokat, amelyek semlegesek!

Példa

— Menjen arrébb!

- ___ Elnézést, nem tudom becsukni az ajtót.
- ___ Mikor jön a következő busz?
- ___ Valami gond van az agyával?
- ___ Legyen szíves, álljon kicsit arrébb.
- ___ Elvenné végre a papírjaimat?
- ___ Én is abból kérek.
- ___ Köszönöm, másra nincs szükségem.
- ___ Nem igaz, hogy képtelen megérteni!
- ___ Ideje hazaindulnunk.
- ___ Na, húzz innen!
- ___ Nem hiszem el, hogy megint ezt csinálod!
- ___ Nagyon örülök, hogy találkozunk!
- ___ Semmi szükség fölfújni ezt az ügyet!
- ___ Megtudhatnám, most mégis mi a baj?
- ___ Nagyon jól néz ki!
- ___ Igazán nagyon örülök neki!
- ___ Ez nagyon meglepő!
- ___ Nem lát a szemétől?
- ___ Kérem, legyen kedves ezt átvenni!

4.9. Udvariasság – skála

Sokféleképpen válaszolhatunk ugyanarra a kérdésre akkor is, ha ugyanazt akarjuk mondani: az egyik válasz udvariasabb, a másik kevésbé az.

Olvassa el a kérdést, utána állítsa sorba a válaszokat aszerint, hogy melyik a legudvariasabb, melyik kevésbé az, melyik goromba!
Kezdje a legudvariasabbal!

Példa

Kér még egy kis levest?

- 4**.... Hányszor mondjam, hogy nem!
- 1**.... Köszönöm, igazán nem kérek többet.
- 3**.... Nem kell!
- 2**.... Nem, köszönöm!

Megmondaná, mennyi az idő?

- Fél kettő múlt öt perccel.
 - Persze, fél kettő múlt öt perccel.
 - Miért nem hord órát?
 - Nem érek rá.
-

Elnézést, ez a kesztyű nem az Öné?

..... Nem szoktam elhagyni a dolgaimat!

..... Nem.

..... Köszönöm, hogy szólt, de nem az enyém.

..... Nem, az enyém megvan.

Mikor tudnék beszélni a tanárnővel?

..... Mit tudom én, mikor jön be!

..... Most sajnos nincs bent, azt hiszem, délután itt lesz.

..... Délután.

..... Most biztos nem.

Készen van a jelentés?

..... Igen, már tegnap délután megcsináltam.

..... Miért ne lenne?

..... Igen.

..... Kész.

Holnap eljössz velem vásárolni?

..... Elmehetek.

..... Persze, örömmel!

..... Na persze, vásárolni!

..... Igen, persze!

Voltál orvosnál?

- Ja.
- Igen, végre el tudtam menni.
- Mi közöd hozzá?
- Voltam.

Te is olvastad ezt a könyvet?

- Nem olvasok ilyen hülyeségeket.
- Sajnos még nem, de tervezem!
- Egyelőre nem.
- Nem.

Volt már ma a postás?

- Nem tudom, nem láttam, járt-e erre.
- Nem tudom.
- Lehet.
- Mit tudom én!

Elnézést, arrébb állna? Ez autókijárat.

- Oké.
 - És akkor mi van?
 - Bocsánat, azonnal hátrébb tolatok!
 - Rendben, elnézést.
-

Ezt a fotelt szeretné megvenni?

..... Talán.

..... Majd eldöntöm, ha békén hagy!

..... Nem tudom még, kicsit gondolkozom rajta.

..... Lehet, még nem döntöttem.

Jó a meccs? Kinek drukkolsz?

..... Nem mindegy neked?

..... Kék.

..... Aha, jó. A kékeknek.

..... Jó, igen! A kékek a kedvenceim, nekik.

Mit főzzünk szombaton?

..... Nekem mindegy, amihez kedved van.

..... Bármilyen jó.

..... Tök mindegy.

..... Nem érdekel.

Nem kicsi rád ez a cipő?

..... Pont jó.

..... Nem, éppen jó, nem szorít sehol.

..... Nem.

..... Nem te hordod.

Válaszoltál már a levélre?

..... Még nem, de nagyon igyekszem vele.

..... Még nem, majd ma.

..... Nem.

..... Majd ha akarok, válaszolok.

Finom ennek a kávénak a zamata, ugye?

..... Elmegy.

..... Igen, bár én másmilyen aromához szoktam.

..... Finom, ja, mint a mosogatólé.

..... Nem rossz, de ittam már jobbat.

Nem segítenél lemosni a kocsit?

..... De, nagyon szívesen!

..... Mintha nem lenne más dolgom.

..... Ha muszáj.

..... Lemoshatom.

Elnézést, föl tudná ezt váltani százasokra?

..... Mennyit?

..... Természetesen.

..... Igen.

..... Minek néz engem, banknak?

Meglocsolnád a virágokat?

..... Máris locsolom!

..... Jó.

..... Megint én?

..... Oké.

Elmondjuk a nagyszülőknek a nagy hírt?

..... Egyelőre ne.

..... Dehogy.

..... Na, az kéne még csak!

..... Talán még várjunk vele egy kicsit!

4.10. Stílusváltozatok

Sokféleképpen megfogalmazhatjuk ugyanazt: attól függ, kinek, milyen alkalomból mondunk valamit.

Az itt következő mondatokból hiányzik egy szó.

A mondatok alatt három lehetőséget talál, válassza ki, melyik illik leginkább a mondatba! Magyarázza meg, miért döntött így! Mi segített a választásban?

(Ki mondhatja a mondatot kinek?)

Példa

Nézd, milyen aranyos kiscicus! Látod, milyen ügyesen mosakszik? Legyen nekünk is ilyen?

macskánk

cicánk

állatunk

Kérem,! Azonnal megkezdjük a leszállást!

csüccsenjen le

foglaljon helyet

üljön már le

Töltse ki az űrlapot, legyen szíves! Azonnal jön a

doki

doktor úr

nagyfőnök

Tök jó ez a cuccod! mész?

Rendezvényre

Buliba

Ünnepségre

Elégé kajás vagyok, és totál

elfáradtam

ki vagyok nyúlva

elpilledtem

**Nem szeretném zavarni, de meg tudná mondani,
körülbelül?**

mennyit
szobrozzak itt

mennyit kell
még várnom

mikor léphetek le

Majális van a szigeten, van kedved?

kilátogatni

kimenni

odamászni

Késésben vagyunk, legyenek szívesek,!

húzzanak

induljanak

takarodjanak

Kedves Vendégeink, rövid szünet után folytatjuk a

műsort

banzájt

bohóckodást

Nem tudok ma veled, nagyon sok a dolgom.

botorkálni

szambázni

menni

**Látja, attól ilyen a megfogalmazás,
hogy nem jó szót választott.**

ügyetlen

béna

tré

Nemtom, mit pattog itt ez a

férfi

csávó

fiatalember

Nagy spanok, állandóan együtt

szórakoznak

múlatják
az időt

lógnak

**Tanárnő, képzelje, milyen élmény volt
személyesen részt venni a koncerten!**

bazi nagy

rendkívüli

király

A természetesen közelebb ülhetnek!

rosszul látók

vaksik

pápaszemesek

Öreg, szűnj már meg, fejezd be a!

panaszkodást

rinyálást

sopánkodást

Kedves barátaim, kezdjétek neki,!

faljatok

zabáljatok

egyetek

**Kicsim, vigyázz, amikor lépsz föl a lépcsőn,
nehogy megüsd a**!

csülködöt

lábacskádat

sípcsontodat

Nahát, Morzsi, te megint kilökdösted a a táladból!

burgonyát

krumplit

köretet

**Megértem, hogy tetszik lenni, de nincs ok
aggodalomra.**

parás

nyűgös

nyugtalan

5. fejezet

Szövegalkotás

5.1. Ki mondja?

Olvassa el a mondatot! Próbálja kitalálni, mi a foglalkozása annak, akitől ezt a mondatot gyakran halljuk! Válassza ki a három lehetőségből!

Példa

Kérem a jogosítványát!

hivatalnok

rendőr

orvos

Az órát jöttem leolvasni

orvos

villanyszámlás

órás

Mehet mosatni.

rendőr

fodrász

fogorvos

Sóhajtson!

orvos

tanár

hivatalnok

Vegyétek elő a füzetet!

tanár

hivatalnok

pap

Öblíthet!

kőműves

tanár

fogorvos

Ide kérek egy aláírást!

fodrász

kőműves

postás

Kicserélem benne az elemet!

tanár

órás

rendőr

Kérem a jegyét!

tanár

kalauz

postás

Italt hozhatok?

rendőr

orvos

pincér

Elkészült a kerékcseré, de legközelebb az olajat is jó lenne cserélni.

szakács

autószerelő

sofőr

A technika már jó, de a gyorsaságon még van mit javítani.

edző

orvos

bankár

Toklász ment a mancsába, de mindjárt segítünk rajta.

fogorvos

portás

állatorvos

Hová megyünk?

hivatalnok

biztosítási
ügynök

taxisofőr

**Zolika rendesen evett ma, de nem akart aludni,
úgyhogy elég fáradt lehet.**

óvónő

tanár

edző

**Hamarosan kiküldünk egy kollégát,
hogy mérje fel a kárt.**

postás

hivatalnok

biztosítási
ügynök

**Ennek a befektetésnek kisebb a kockázata,
mint a másoknak.**

tanár

bankár

ápolónő

Inkább a másiktól vegyen, az frissebb.

bolti eladó

kőműves

bankár

Még mindig nem hallom az altot!

kórusvezető

karmester

zongorista

Az eresz el van tömődve a falevelek miatt.

vízvezeték-szerelő

favágó

bádogos

5.2.1. Hol halljuk? „A”

A következő mondatokkal gyakran találkozhatunk bizonyos helyzetekben. Válassza ki azt, ahol a leggyakrabban hallhatjuk vagy olvashatjuk ezeket!

Példa

A vonat 5 perc késéssel érkezik.

repülőtér

vasútállomás

villamosmegálló

Egyszer volt, hol nem volt...

színházi előadás

könyvtár

mese

Délelőtt felszakadozik a felhőzet.

híradó

időjárás-jelentés

kabaré

Ehhez a pénztárhoz is lehet jönni!

gyógyszertár

orvos

élelmiszerbolt

Megkezdjük a leszállást.

autóbusz

vonat

repülőgép

Hamarosan zárunk, kérjük, fájradjanak a kijáráthoz!

áruház

iskola

színház

Miben segíthetek?

hivatal

vasútállomás

posta

Jegyeket, bérleteket kérem ellenőrzésre!

mozi

színház

metró

Vegyétek elő a munkafüzetet!

hivatal

iskola

posta

Már csak almát és répát kell vennünk.

étterem

mezőgazdasági
bolt

piac

Ki következik?

repülőgép

vonat

élelmiszerbolt

Ahogy kérte, a belvárosban foglaltam szállást.

utazási iroda

iskola

szálloda

Sikerült választani?

étterem

posta

hivatal

Nyugodjon meg, jól sikerült a műtét, minden rendben van.

orvosi rendelő

gyógyszertár

kórház

Két kör futás, utána irány a bordásfal!

sportpálya

tornaterem

iskolafolyosó

Házastársaknak nyilvánítom Önöket.

templom

házasságkötő
terem

hivatal

Két krémest és egy kávét kérek.

cukrászda

élelmiszerbolt

piac

Azt hiszem, inkább a mackót kérem.

játékbolt

állatkert

cirkusz

**Nézd, nem is láttam még, hogy elkezdtek építeni
a sarkon az új házat.**

kórház

utca

templom

Hozna nekem ebből egy számmal kisebbet?

étterem

piac

ruhabolt

5.2.2. Hol halljuk? „B”

A bal oldalon olvasható mondatokat több helyen is hallhatjuk. Kösse össze a mondatot azokkal a helyekkel, ahol gyakran előfordulnak! Ahol nem vagy ritkán hallunk ilyet, azt hagyja jelöletlenül!

Példa

Ön következik!

- orvosi rendelő
- fodrászüzlet
- iskola
- színház
- vonat
- élelmiszerbolt
- hivatal
- posta
- mozi
- benzinkút

Mit parancsol?	posta mozi étterem ruhabolt fodrásüzlet élelmiszerbolt villamos iskola színház kávézó
Itt írja alá, legyen szíves!	vonat gyógyszertár posta étterem ruhabolt hivatal bank autóbusz mozi kórház
Miben segíthetek?	villamos színház hivatal posta iskola bank ruhabolt vonat gyógyszertár étterem

5.3. Jelölje az összetartozó elemeket!

(4-4)

Példa

Mit ebédeltél ma?

Meg.

Megkérdezted a bácsit,
hogyan elveheted-e?

Borsóleves volt
brassóival.

Vigyek magammal
esernyőt?

Ez most a kedvencem.

Megint ezt a számot
hallgatod?

Nemsokára
meggyógyulsz már!

Én még nem mehetek?

A tévé szerint nem
esik ma.

Hallgattál ma híreket?

Még csak a KRESZ-t tanulom.

Szereted a palacsintát?

Csak rajzlapot és ceruzát.

Szerinted mikor lesz vége?

Semmi érdekes nincs.

Van jogosítványod?

Persze, ki nem?

Ecsetet, festéket hoztál?

Legkésőbb hatkor.

Nézzünk tévét!

Én nemrég ettem.

Elég éhes vagyok.

Kellett már egy, mert a régiek már nem jók.

Kérsz egy kis bort?

Köszönöm, nem, akkor nem marad hely a másodiknak.

Még egy kis levest esetleg?

Köszönöm, nem, vezetek.

Nagyon szép ez a ruha!

Én inkább olvasnék.

Megyek aludni!

Van még vizem.

Te nem fázol?

Viszek magammal
dzsekit.

Hozzak neked valamit
a boltból?

Én még egyáltalán nem
vagyok álmos.

Nem vagy szomjas?

Talán két kiflit, mást
nem kérek.

Elég erős szél fúj.

Inkább a meleget nem
bírom.

Holnap öltönyt kell vennem.

A végén nem fogjuk
elérni a repülőt.

Jól érezted magad
tegnap este?

Hajnalban értem haza.

Fél órás késésben
vagyunk.

Fél hétre állítottam
be az órát.

Mikor kell kelnünk
reggel?

Most hogy fogom
megszárítani a hajam?

Valami baj lehet,
nincs áram.

Ma este kivasalom
az ingedet is.

Teljesen száraz a virágok földje.

Túl késő van ilyen nehéz ételhez.

Készítsek teát?

Nem értem, tegnap locsoltam meg őket.

Töltött káposzta van vacsorára.

Van még három oldal, azt elolvasnám.

Görögországba megyünk nyaralni.

Jólesne, át vagyok fagyva.

Kell még a lámpa?

Én is imádom a tengert!

6. fejezet

Beszédészándék

6.1.1. Mit mond valójában? „A”

Akivel beszélünk, sokszor valójában nem azt akarja mondani nekünk, amit a szavai jelentenek, hanem annál többet. Ilyenkor meg kell értenünk, mi van a szavak mögött, mit szeretne valójában közölni velünk. Olvassa el a következő mondatokat, és válassza ki, mi lehet a mondat tényleges jelentése!

Példa

Elnézést, nem tudja, merre van az orvosi rendelő?

- Úgy látom, Ön nem ismerős erre felé.
- Kérem, mondja meg, merre van az orvosi rendelő!

De hideg van itt! Nem elég friss még a levegő?

- Csukd be az ablakot!
- Nagyon egészséges idő van kint.

Ezt az utolsó sütemény már senkinek nem kell?

- Nagyon rosszul sikerült a sütemény.
- Én szívesen megeszem az utolsó darab süteményt.

Észre se vettem, hogy már ennyi az idő.

– Hagyjuk abba a beszélgetést.

– Nem látom rendesen a falórát.

Elnézést, szeretném kezelni a jegyemet!

– Lépjen arrébb!

– Becsületes vagyok.

Megbeszéljük, mindjárt vége a filmnek.

– Most legyél csöndben!

– Jó ez a film.

Még mindig szűk rám a tavalyi nadrágom.

– Rossz nadrágot vettem.

– Meghíztam.

Lehet, hogy jó ez a zene, de vezetés közben zavar.

- Nem szeretem a zenét.
- Kapcsold ki a rádiót!

Nem mondtam, hogy vége az órának!

- Maradjatok a helyeteken!
- Lesz még egy óra.

Nem érzi meg a kutya, ha félek tőle?

- Túl nagy ez a kutya!
- Kérem, vegye pórázra a kutyát!

Nem tudok így dolgozni, olyan hangos a tévé.

- Halkítsd le a tévét!
 - Nem szeretem, ha hangos a tévé.
-

Bocs, de mindjárt lemerülök.

- Nem töltöttem fel a telefonom.
- Nem tudok most hosszan beszélni.

Ha akarod, megnézem veled azt a filmet, de azt mondják, a másik jobb.

- Nem akarok moziba menni.
- Inkább a másik filmet nézzük meg.

A piros, amit az előbb próbáltál, jobban állt.

- Vedd fel újra a piros ruhát.
- Inkább a piros ruhát vedd meg.

Szerinted most rend van a szobádban?

- Csinálj rendet a szobádban!
 - Ügyes vagy!
-

A boltba mész? Elfogyott a fogkrém is!

- Vegyél fogkrémet is!
- Nem mostál fogat?

Még porszívózni kellene, mielőtt jönnek a vendégek, de akkor nem leszek kész a vacsorával.

- Szeretném, ha kiporszívóznál.
- Elromlott a porszívó.

Sok lesz a víz a virágoknak.

- Ki van száradva kert.
- Ne locsold tovább a virágokat!

**De jó, hogy épp vasalsz!
Nekem is van egy vasaló ingem.**

- Vasald ki az én ingem is, légy szíves.
 - Összegyűródött az ingem.
-

Lesz valami más fogás is?

- Nem ízlik az étel.
 - Nem vagyok éhes.
-

6.1.2. Mit mond valójában? „B”

Akivel beszélünk, sokszor valójában nem azt akarja mondani nekünk, amit a szavai jelentenek, hanem annál többet. Ilyenkor meg kell értenünk, mi van a szavak mögött, mit szeretne valójában közölni velünk. Olvassa el a kérdéseket és a rájuk adott választ! Melyik válasz jelent igent, melyik nemet? Írja a válasz mellé!

Példa

Indulunk?

Még mosogatnom kell. nem

Máris mindent megtanultál?

Korán értem haza. _____

Tetszik így a hajam?

Szerettem, ahogy hordtad. _____

Elmondod, hogy ment a megbeszélés?

Együnk pár falatot, és utána, jó? _____

Eljössz velem moziba?

Sok a dolgom. _____

Megiszunk egy kávét?

Jól fog esni. _____

Tetszik az új ruhám?

Pont neked való! _____

Vegyél még sütit!

Tényleg nagyon finom! _____

Mesélj, mi történt ma veled!

Fáradt vagyok. _____

Megetteted már a kutyát?

Ebben a pillanatban értünk haza a sétából. _____

Megvágta a kezed? Azonnal bekötöm!

Nem komoly. _____

Találkoztál az új szomszédokkal?

Nagyon aranyos a kislányuk! _____

Megütötte a lábad? Hozok rá borogatást!

Kedves vagy! _____

Kérsz még krumplit?

Alig kapok levegőt! _____

Megcsináltad a házi feladatod?

Ma volt a kedvenc sorozatom utolsó része. _____

Nagyon hideg a víz?

Egy ideig nem megyek bele. _____

Hoztál kenyeret?

Ma egész nap nem mentem ki a lakásból. _____

Voltál tegnap biciklizni?

Egész nap szakadt az eső. _____

Mehetünk?

Kész vagyok! _____

Kapott már a macska vacsorát?

Eddig csak kétszer. _____

7. fejezet

Szövegalkotás

7.1. Önkifejezés

Folytassa a mondatot saját gondolataival!
Mondjon hasonló mondatokat magáról!
Mit szeret különösen, mit nem szeret, mi a kedvenc
időtöltése, milyen gondolatok foglalkoztatják?

Mindig megnevettet, amikor

Mindig fölbosszant, ha

Szeretem, amikor

Nem szeretem, amikor

Holnapra azt tervezem, hogy

Nagyon vágyom arra, hogy

Nagyon figyelek arra, hogy

Nagyon érdekel az, hogy

A legjobban attól félek, hogy

Az az álmom, hogy

7.2. Érvelés

Folytassa a mondatot saját gondolataival!

Szeretem, ha süt a nap, mert

.....

Nem szeretem, ha fúj a szél, mert

.....

Sokan nem szeretik, mikor esik az eső, pedig

.....

Sétálni jó, mert

.....

Vannak, akik szeretnek főzni, mert

.....

Aki sokat olvas, az

.....

Vannak, akik nem néznek tévét, mert

.....

A mobiltelefon hasznos, mert

.....

Aki sokat sportol, az

.....

Este fogat kell mosni, mert

.....

Soha nem eszem meg a, mert

.....

Mindig megnézem a, mert

.....

A kedvenc színem a, mert

.....

A kedvenc állatom a

.....

A kedvenc zeném a, mert

.....

Ma kedvem van, mert

.....

Nincs időm, mert

.....

Jövő héten szeretnék, mert

.....

Mindig szerettem volna egy, mert

.....

Szívesen elutaznék, mert

.....

Soha nem terveztem, hogy, mert

.....

Nem akarok, mert

.....

Kisebb testvérnek lenni, mert

.....

Sokan gondolják, hogy a macskák és a kutyák nem szeretik

egymást, pedig

.....

Van, aki jól zenél, de énekelni nem tud, mert

.....

7.3.1. Űrlap „A”

Töltse ki a következő űrlapot!

Vezetéknév:

Keresztév:

Születési név:

Anyja neve:

Születési hely:

Születési idő:

Állandó lakóhelye:

Ideiglenes lakóhelye:

Legmagasabb végzettsége:

Képesítése:.....

Eddigi munkahelyei:

.....

Hova járt iskolába?

– általános iskola:

– középfokú tanulmányok:.....

– felsőfokú tanulmányok:

.....

7.3.2. Űrlap „B”

Válaszoljon röviden a következő kérdésekre!

Édesanyja végzettsége:

.....

Édesanyja foglalkozása:

.....

Édesapja végzettsége:

.....

Édesapja foglalkozása:

Testvére(i) száma:

Testvére(i) végzettsége:

.....

Testvére(i) foglalkozása:

.....

Gyermeke(i) száma:

Gyermeke(i) végzettsége:

.....

Gyermeke(i) foglalkozása:

.....

7.3.3. Űrlap „C”

Válaszoljon röviden a következő kérdésekre!

Mit tart a legfontosabb erényeinek? Írjon hármat!

1.
2.
3.

Milyen készségei vannak? Írjon hármat!

1.
2.
3.

Milyen nyelveket tud? Írja le, melyiket milyen szinten beszéli!

.....
.....
.....

Mik a kedvenc időtöltései szabadidejében? Sorolja föl!

.....
.....
.....

Milyen sportot űzött? Sorolja föl!

.....
.....
.....

Játszik-e hangszeren? Ha igen, milyenen?

.....
.....
.....

7.4.1. Fogalmazás (könyvajánló)

Készítsen szóbeli fogalmazást a következő témáról a megadott szempontoknak megfelelően!

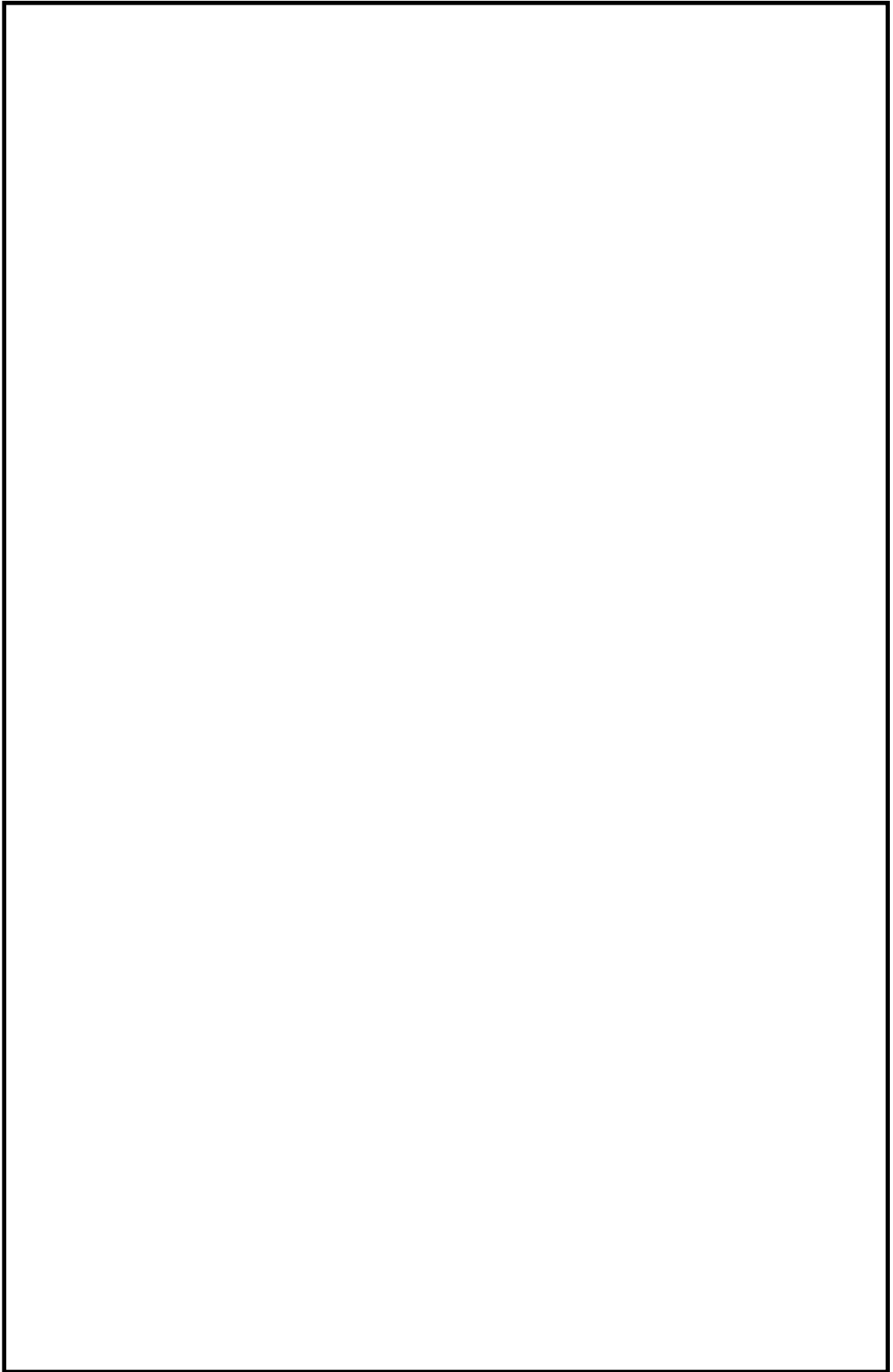
A szöveget le is írhatja, de úgy fogalmazzon, mintha élőszóban mondaná!

Téma: kedvenc könyv;

Beszédpartner: jóbarát

Mesélje el egy barátjának, mi a kedvenc könyve! Ha több kedvence van, többről is mesélhet.

- Mondja el a könyv tartalmát!
- Magyarázza el, miért ez a kedvence!
- Mi az, amit különösen szeret benne!
- Ki a kedvenc szereplője?
- Ki az, akit a könyvben a legellenszenvesebbnek talál?
- Kinek ajánlaná a könyvet?

7.4.2. Fogalmazás (munkahely)

Készítsen szóbeli fogalmazást a következő témáról a megadott szempontoknak megfelelően!

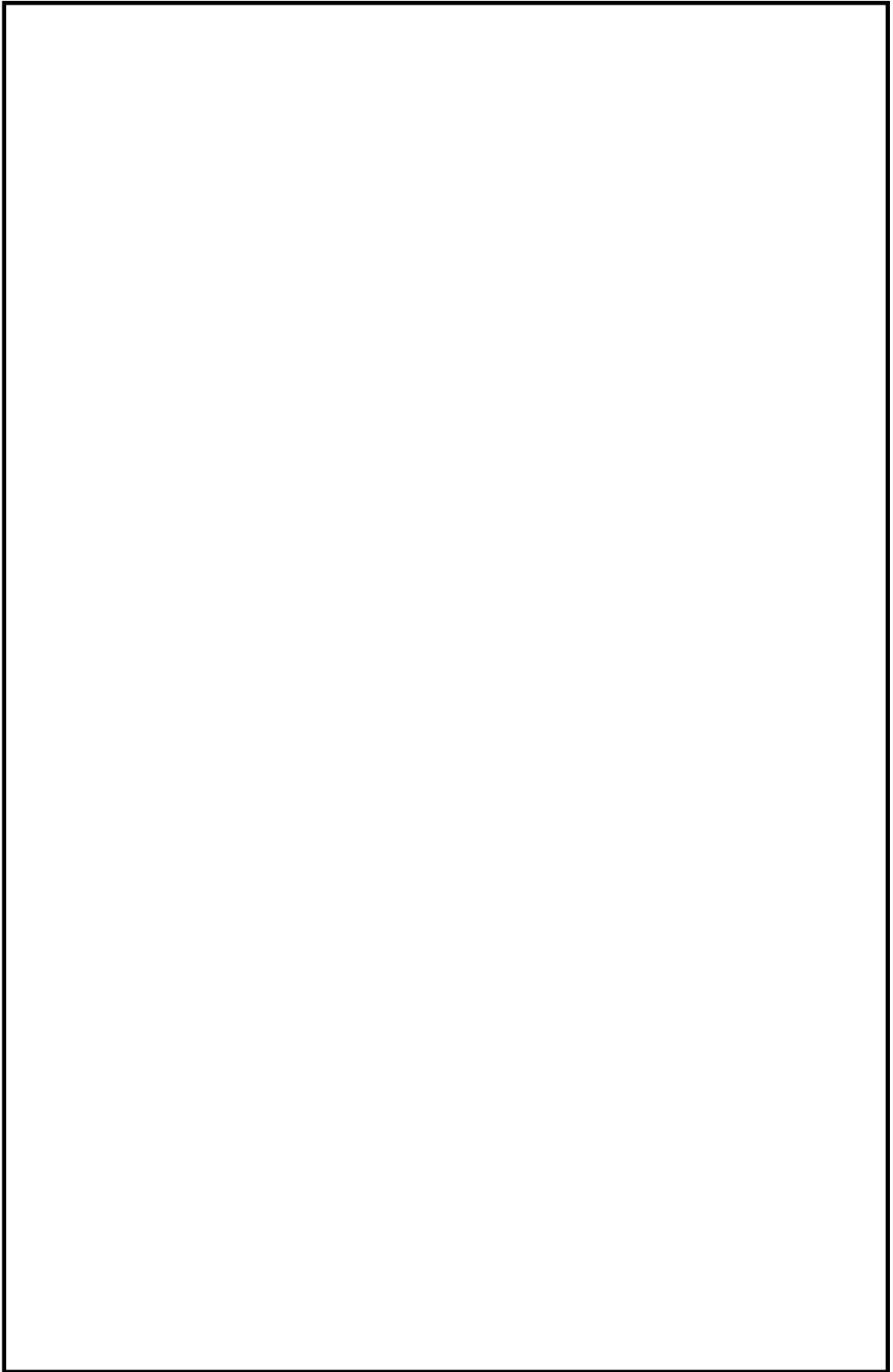
A szöveget le is írhatja, de úgy fogalmazzon, mintha élőszóban mondaná!

Téma: munka;

Beszédpartner: munkatársa

Munkahelyére egy fiatal kolléga érkezik. Segítsen neki mielőbb beletanulni a munkába!

- Magyarázza el neki, mivel foglalkoznak a munkahelyén!
- Mondja el, melyik munkatársnak mi a feladata!
- Saját munkájáról beszéljen részletesen!
- Néhány szóval jellemezze a kollégákat!
- Segítse a fiatal kolléga beilleszkedését: mondja el neki, mik a munkahelyén az íratlan szabályok, a szokások!
- Mondja el neki, mi az, ami Önnek kezdetben nehéz volt, és hogyan jutott túl a nehézségeken!

7.4.3. Fogalmazás (hétköznapi beszélgetés)

Készítsen szóbeli fogalmazást a következő témáról
a megadott szempontoknak megfelelően!

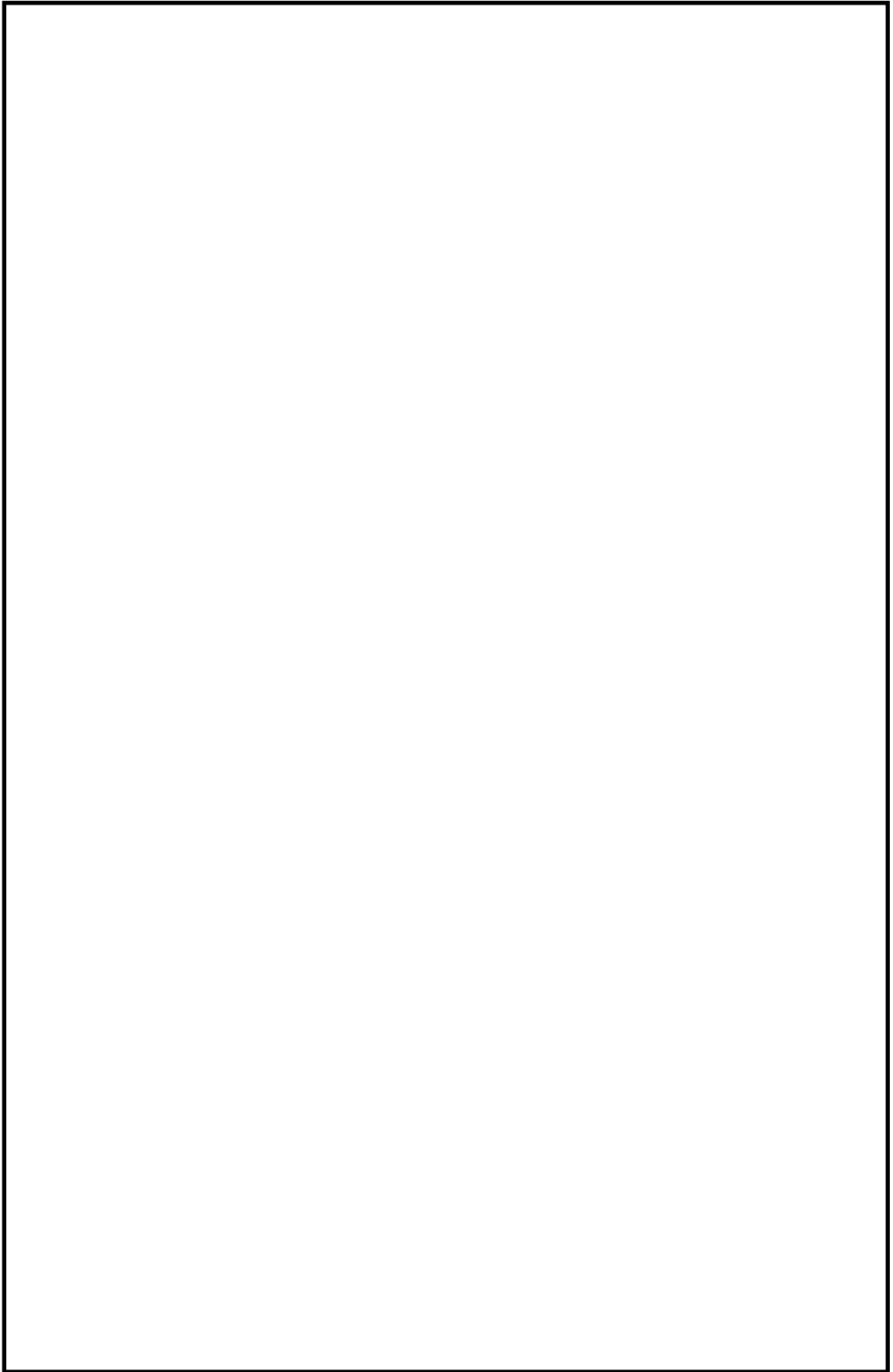
A szöveget le is írhatja, de úgy fogalmazzon,
mintha élőszóban mondaná!

Téma: hétköznapi beszélgetés;

Beszédpartner: szomszéd

Találkozik a lakóház előtt a szomszéddal. Már régen találkoztak, és elbeszélgetnek.

- Kérdezze meg, hogy van, mióta nem találkoztak!
- Mesélje el röviden, mi történt önnel az utóbbi időben!
- Kezdeményezze, hogy szépítsék együtt a ház környékét!
- Fogalmazza meg, milyen problémákat tapasztal a környéken!
- Mondja el neki, szeret-e ott élni! Indokolja meg, miért!

7.4.4. Fogalmazás (vásárlás)

Készítsen szóbeli fogalmazást a következő témáról a megadott szempontoknak megfelelően!

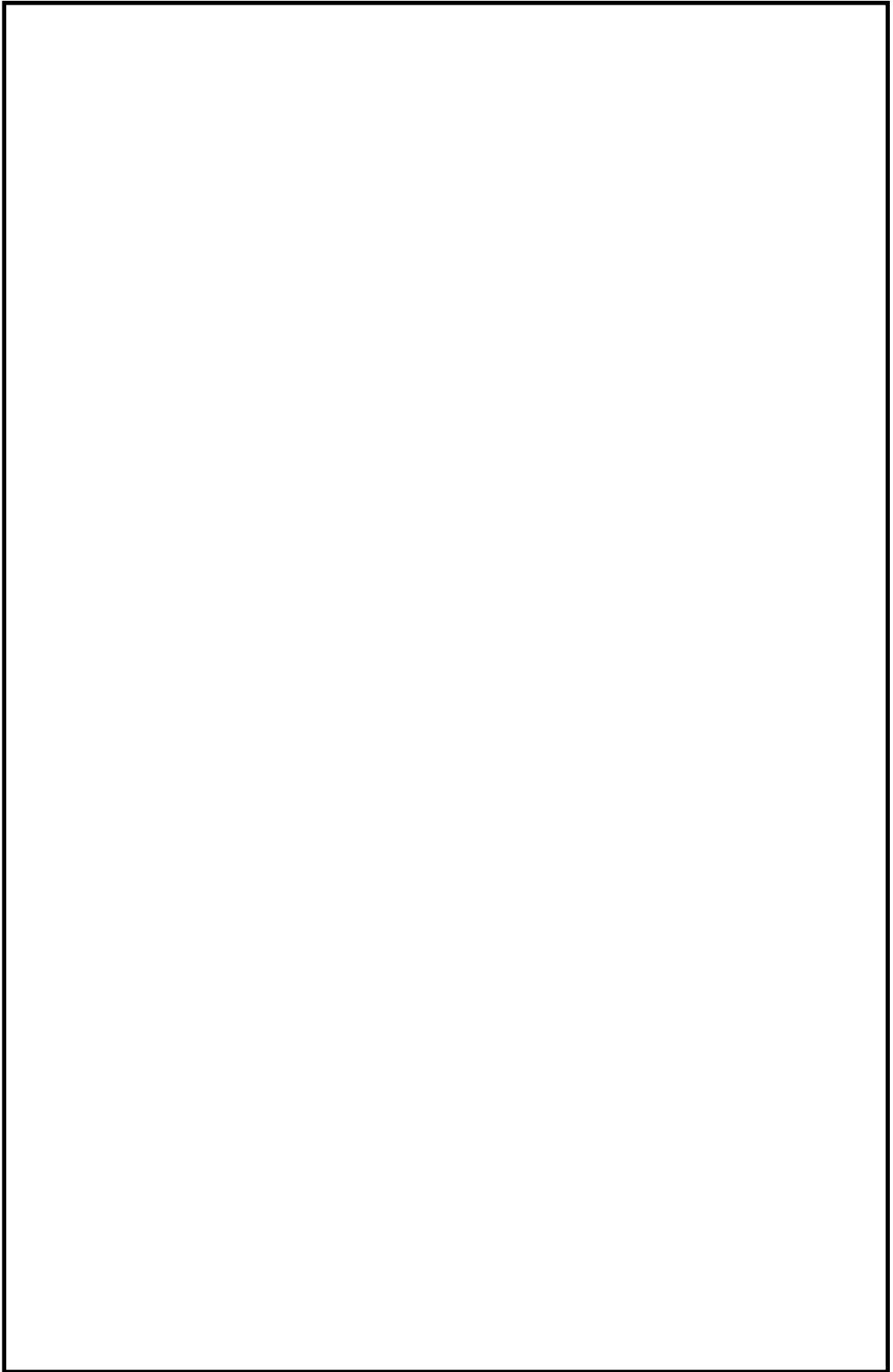
A szöveget le is írhatja, de úgy fogalmazzon, mintha élőszóban mondaná!

Téma: technikai eszköz vásárlása;

Beszédpartner: eladó

Hősugárzóra van szüksége, hogy hűvösebb estéken ne kelljen befűteni tavasz végén és ősz elején. Ezért nem kell nagy teljesítményűnek lennie, és kedvező áron szeretné megvenni. Mondja el az eladónak, mit szeretne vásárolni!

- Mondja el, milyen gépre van szüksége, és hogy milyen célra akarja használni!
- Kérjen tanácsot, hogy az adott célra a legmegfelelőbb készüléket tudja megvenni!
- Érdeklődjön, milyen árban vannak a hasonló teljesítményű gépek?
- Kérdezze meg, milyen különbségek vannak az egyes márkák között!

7.4.5. Fogalmazás (hivatal)

Készítsen szóbeli fogalmazást a következő témáról a megadott szempontoknak megfelelően!

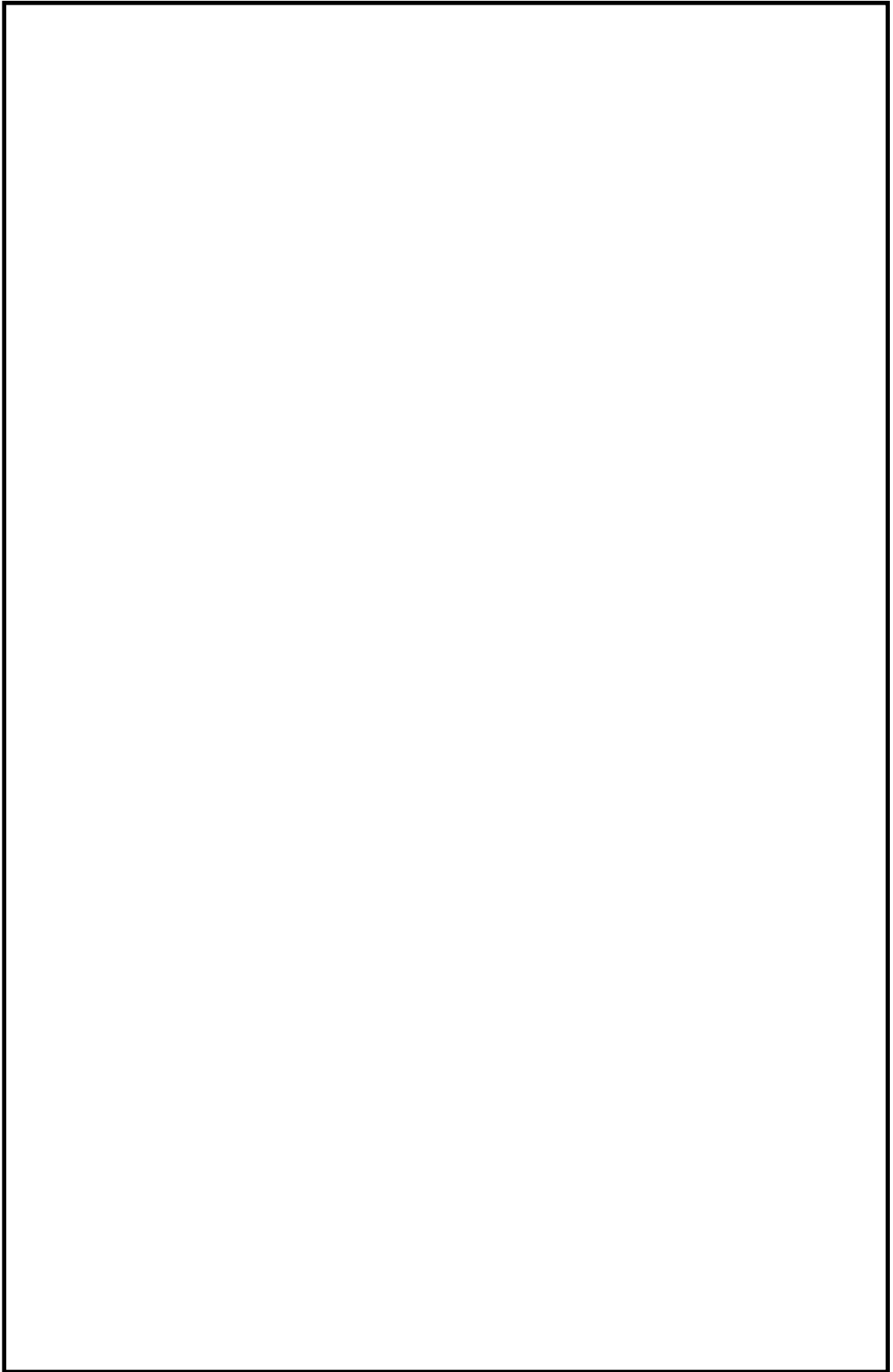
A szöveget le is írhatja, de úgy fogalmazzon, mintha élőszóban mondaná!

Téma: személyi igazolvány készíttetése;

Beszédpartner: hivatalnok

Új személyi igazolványt kell készíttetnie, mert hamarosan érvénytelen lesz a régi. Menjen el a kormányhivatalba, és rendelje meg az új igazolványt!

- Mondja el a hivatalnoknak, mire van szüksége!
- Kérdezze meg, milyen papírokat kell kitöltenie, és hogy mikor lesz készen az új igazolvány!
- Érdeklődjön, hogyan veheti majd át, ha elkészül!

7.4.6. Fogalmazás (régí ismerős)

Készítsen szóbeli fogalmazást a következő témáról
a megadott szempontoknak megfelelően!

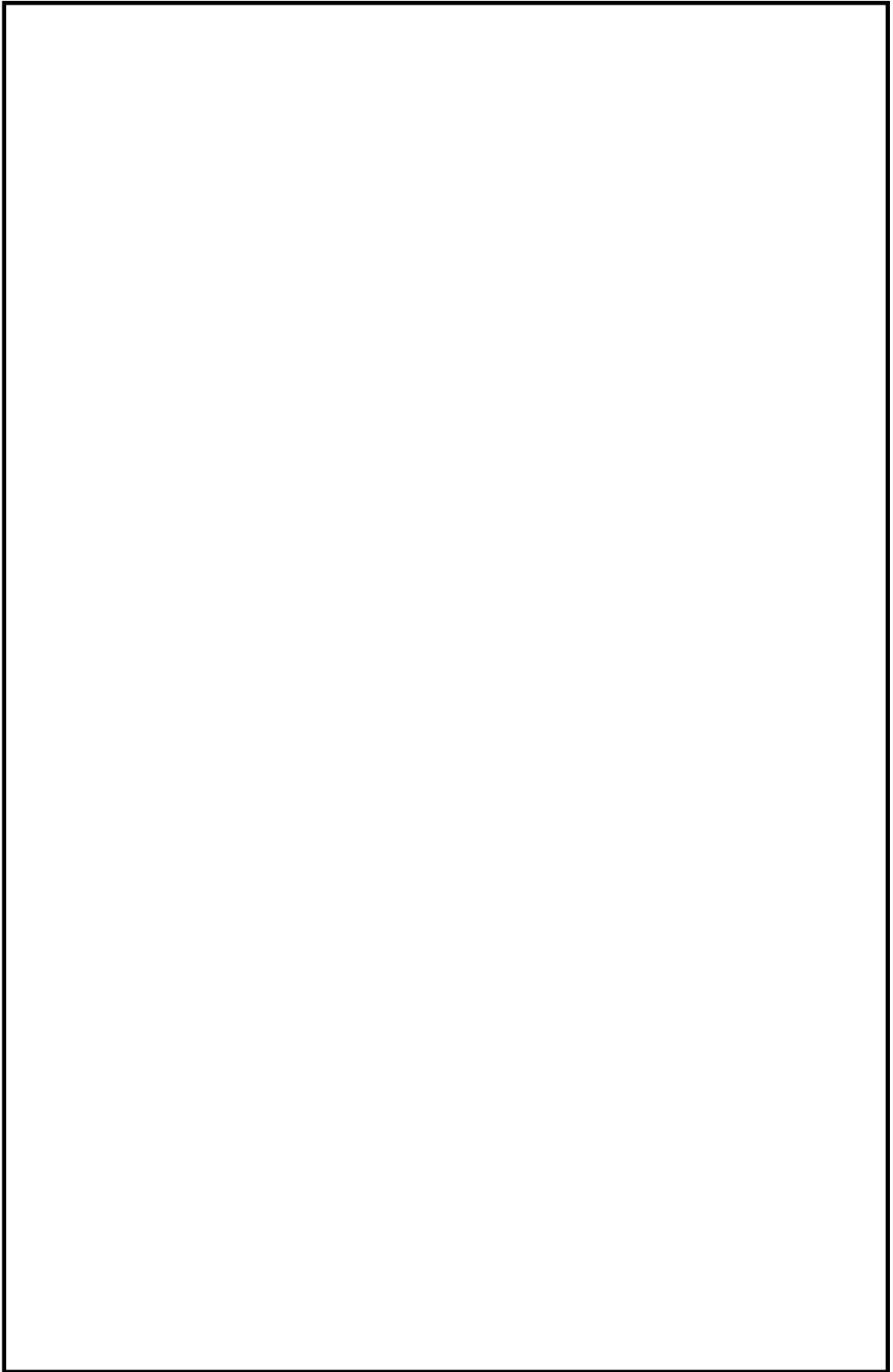
A szöveget le is írhatja, de úgy fogalmazzon,
mintha élőszóban mondaná!

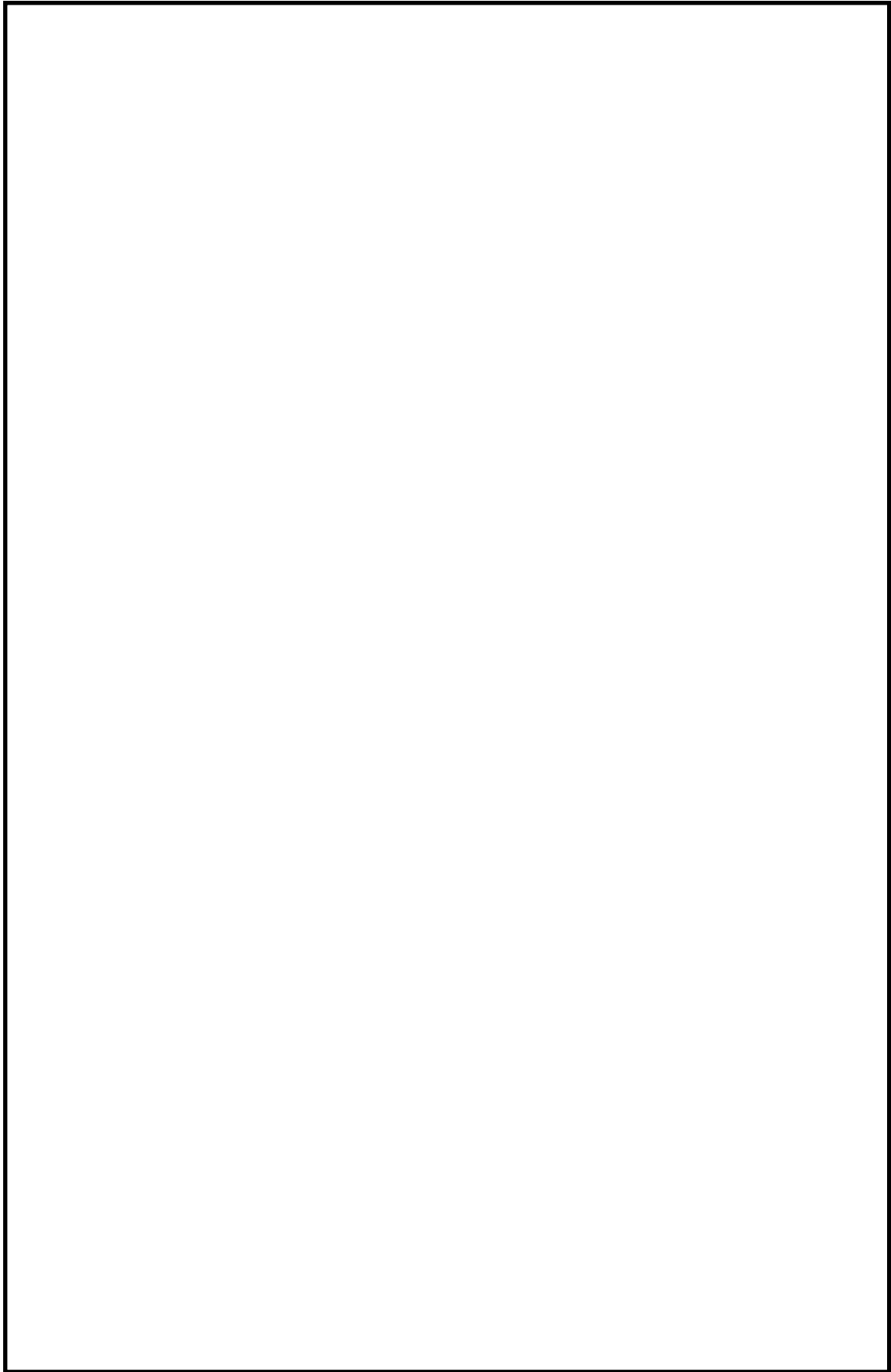
Téma: gyerek tanulása és emlékek;

Beszédpartner: régi ismerős

Találkozik egy régi ismerősével, aki a gyerekéről vagy az unokájáról mesél Önnek, és megkérdezi, hogy az Ön gyereke(i) vagy unokája, unokái hogyan teljesítenek az iskolában. Mesélje el neki! (Ha nincs iskolás gyereke vagy unokája, akkor meséljen neki távolabbi rokon vagy szomszéd, ismerős gyerekekről.)

- Mondja el, hány éves a gyerek, akiről mesél, és hogy hova jár iskolába!
- Mondja el, szeret-e a gyerek iskolába járni!
- Beszéljen arról, milyen tantárgyakat szeret a legjobban, melyeket legkevésbé!
- Mondja el a véleményét a mai iskolákról, tanárokról, iskolásokról!
- Hasonlítsa össze a mai iskolákat, tanárokat, gyerekeket azzal, amikor Ön járt iskolába!
- Mesélje el, Ön szeretett-e iskolába járni, és ha igen, miért!
- Idézzé föl, mik voltak a kedvenc tantárgyai és tanárai, és melyek azok, amiket nem kedvelt!
- Mondja el, miért kedvelte vagy nem kedvelte egykori tanárait!
- Fogalmazza meg, mi mindent kapott egykori iskolájától, tanáraitól!

7.4.7. Fogalmazás (leíró elbeszélés)

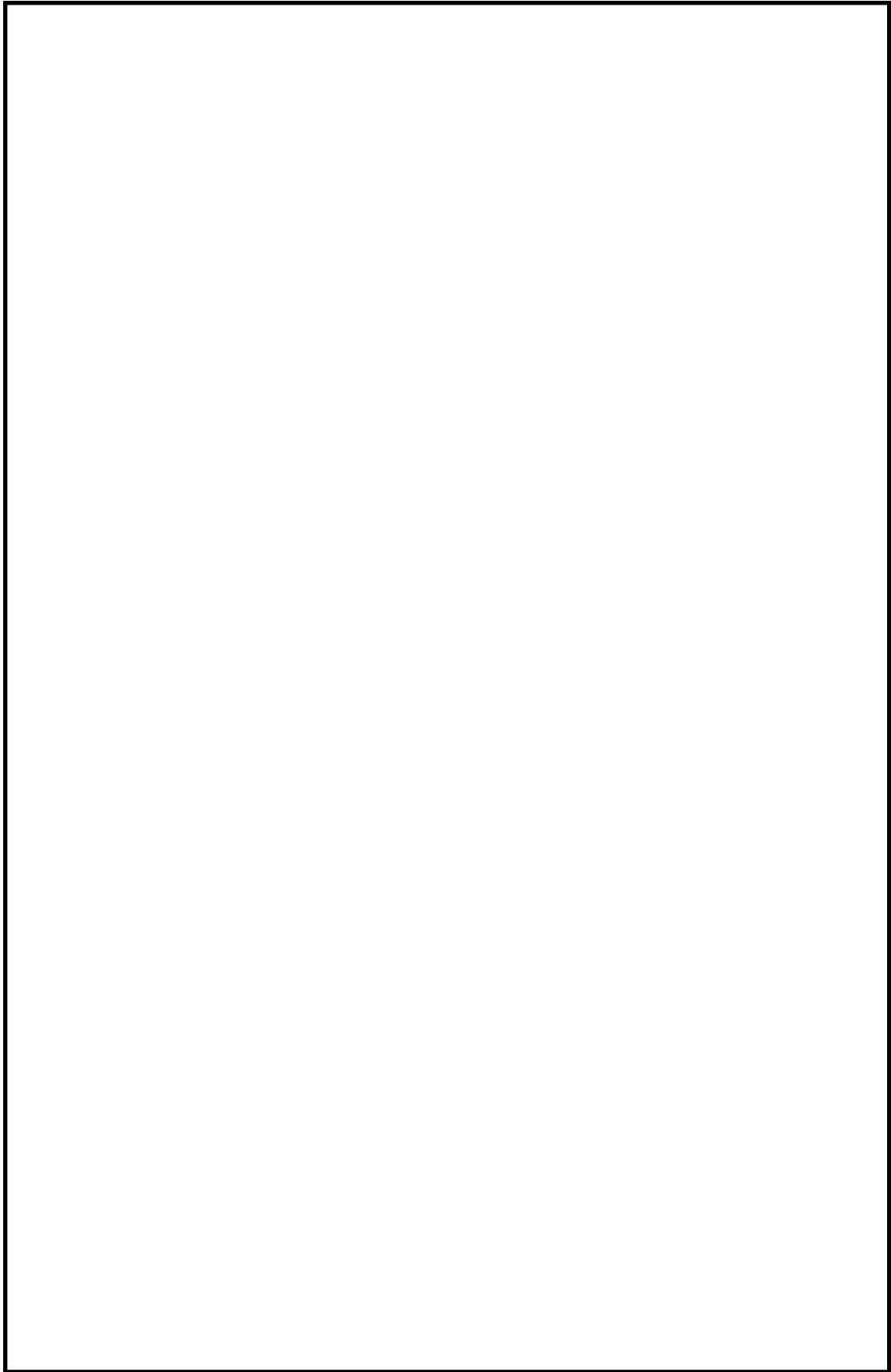
Készítsen szóbeli fogalmazást a következő témáról a megadott szempontoknak megfelelően!

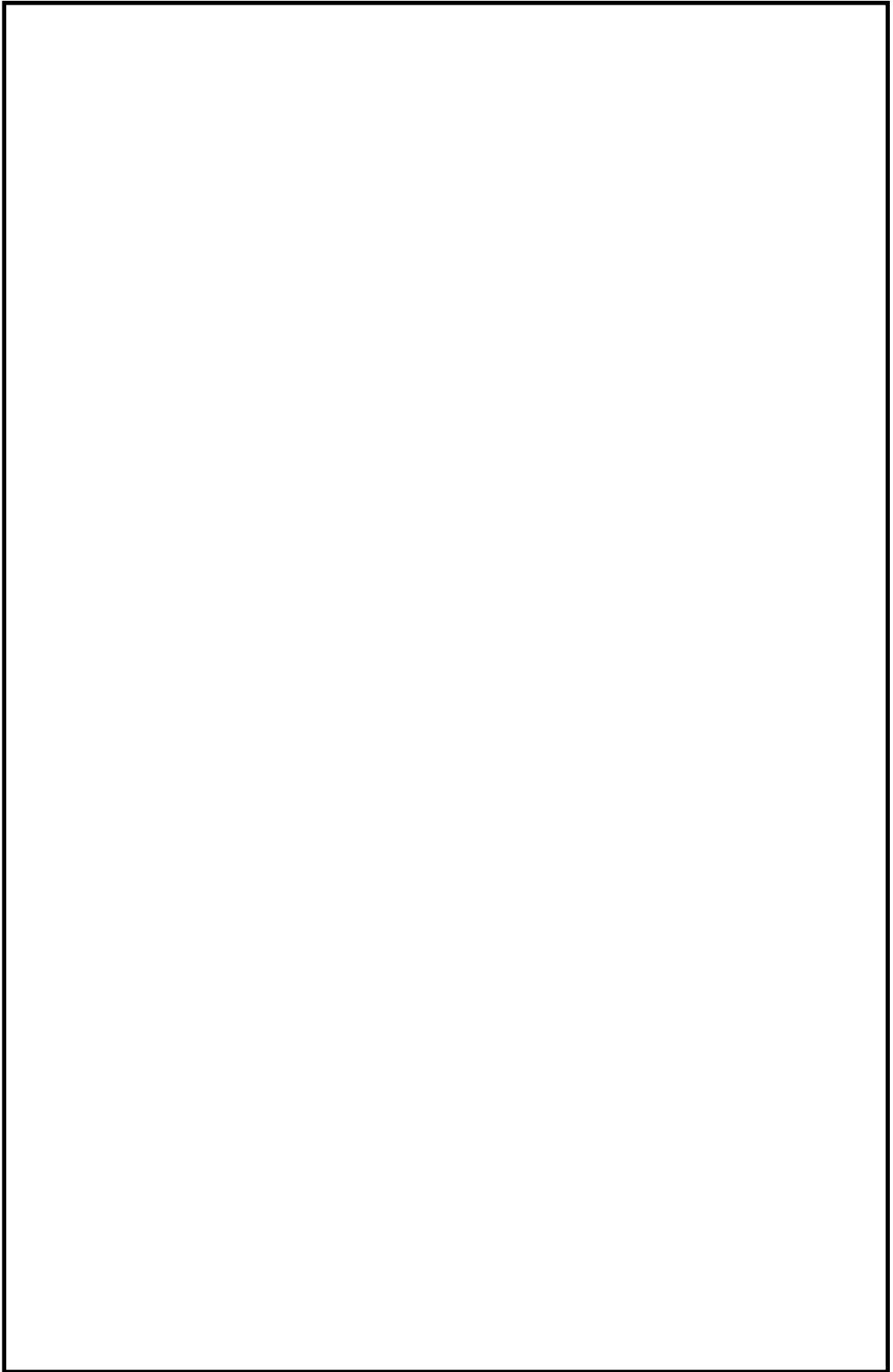
A szöveget le is írhatja, de úgy fogalmazzon, mintha élőszóban mondaná!

**Téma: hogyan ünnepelték gyerekkorában a karácsonyt;
Beszédpartner: rokon vagy ismerős kisgyerek**

Egy rokon vagy ismerős kisgyereknek fogalmazást kell írnia arról, hogyan ünnepelték régebben a karácsonyt. Öntől kér segítséget. Segítsen neki, és meséljen neki gyerekkori emlékeiről! Igyekezzen képszerűen beszélni, hogy a kisgyerek jobban el tudja képzelni!

- Mesélje el, hogyan ünnepelték az Ön gyermekkorában a karácsonyt!
- Hogyan díszítették az utcát, a kirakatokat?
- Milyen szokások voltak? Mi ismétlődött minden évben, mi volt az, ami nem volt állandó?
- Milyen volt a karácsonyfa? Mivel díszítették? Ki díszítette? Volt-e rajta szaloncukor?
- Mi volt az ünnepi menü? Ki főzte? Milyen süteményeket készítettek?
- Vettek-e egymásnak ajándékot? Mire emlékszik különösen szívesen? Hogyan csomagolták be az ajándékot?
- Mik a legkedvesebb emlékei?
- Magyarázza el a kisgyereknek, mit tart a legfontosabb különbségeknél az egykori és mai karácsonyi szokások között?

7.4.8. Fogalmazás (családi beszélgetés)

Készítsen szóbeli fogalmazást a következő témáról a megadott szempontoknak megfelelően!

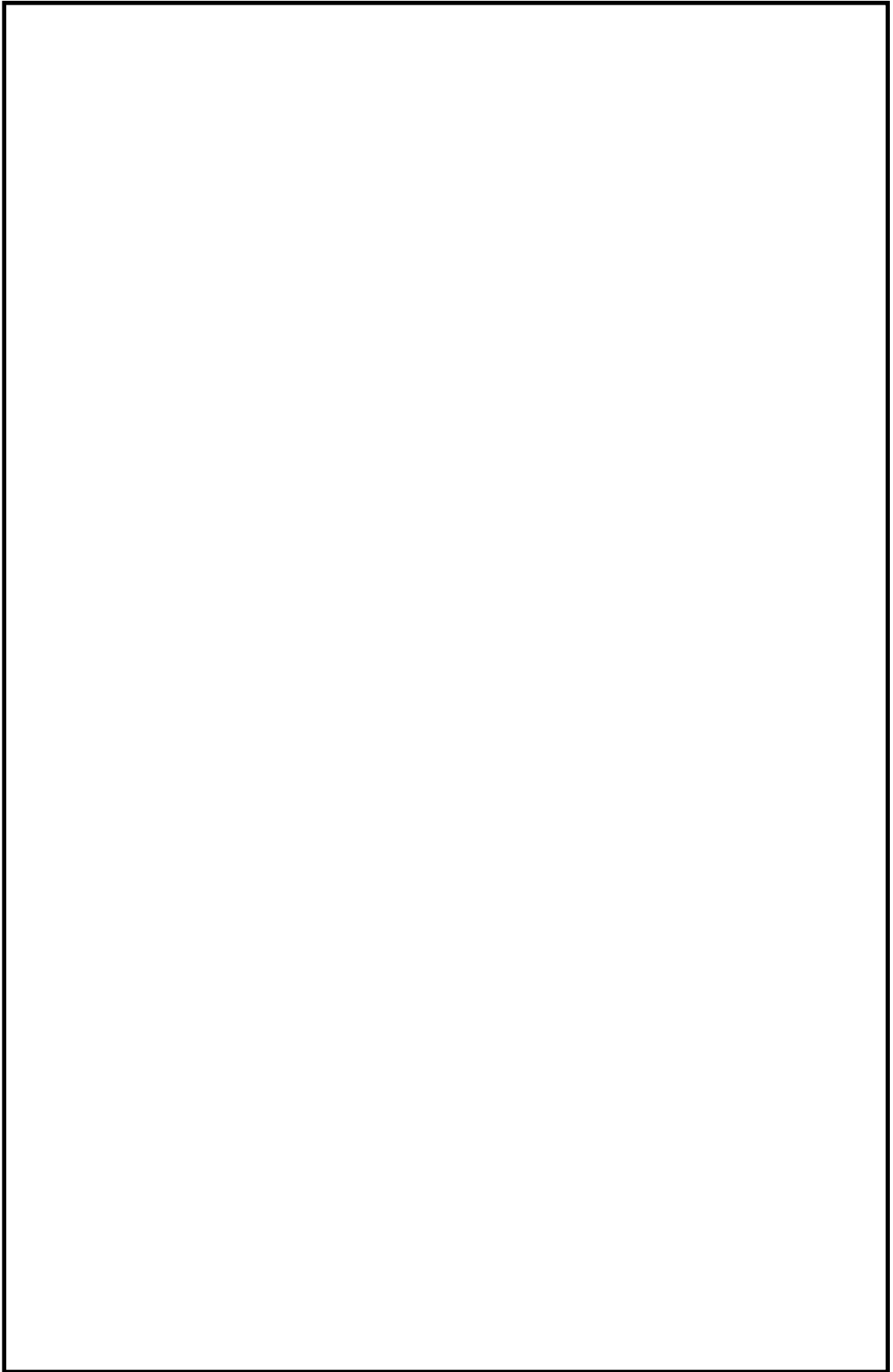
A szöveget le is írhatja, de úgy fogalmazzon, mintha élőszóban mondaná!

Téma: nyaralás megtervezése;

Beszédpartner: családtagok

Nyaralni készül a családdal. Most kezdik kitalálni, hova lenne jó elutazni. Mondja el nekik, Ön mit szeretne, és próbálja meggyőzni őket, hogy fogadják el a javaslatát!

- Mondja el, hová utazna el legszívesebben!
- Tervezze meg, mennyi időre lenne érdemes oda menni!
- Meséljen a helyről: miért szeretne odamenni, milyen pihenési lehetőség van ott, milyen nevezetességek, hova lehet menni kirándulni.
- Beszéljen a költségekről, hogy olcsó vagy drága lenne a nyaralás, próbálja megtervezni, körülbelül mennyibe kerülne.
- Mondja el, hogyan lehet oda utazni, milyen járművel mennének.
- Érveljen amellett, hogy érdemes odautazni!

7.4.9. Fogalmazás (orvos)

Készítsen szóbeli fogalmazást a következő témáról a megadott szempontoknak megfelelően!

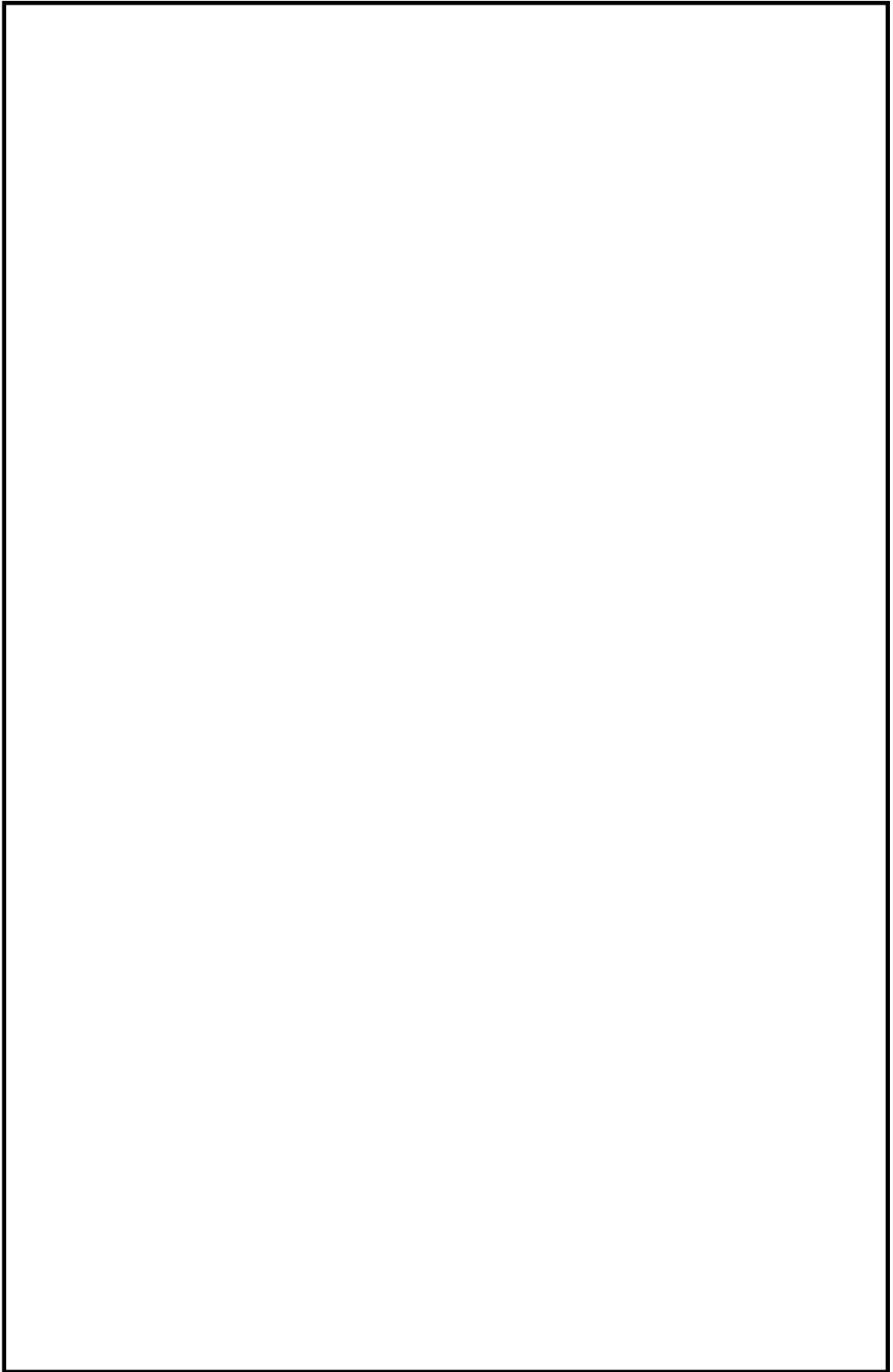
A szöveget le is írhatja, de úgy fogalmazzon, mintha élőszóban mondaná!

Téma: egészségi állapot;

Beszédpartner: orvos

Nem beteg, de meglátogatja a háziorvosát egészségügyi ellenőrzésre. Mondja el neki, hogyan érzi magát!

- Beszéljen általános egészségi állapotáról: hogyan érzi magát, vannak-e panaszai, volt-e beteg a közelmúltban, ha igen, mi volt a baja.
- Mesélje el, régebben milyen betegségei voltak!
- Mondja el neki, szed-e folyamatosan gyógyszert, ha igen, milyen betegségekre, és elégedett-e a gyógyszerek hatásával!

7.4.10. Fogalmazás (ügyfélszolgálat)

Készítsen szóbeli fogalmazást a következő témáról a megadott szempontoknak megfelelően!

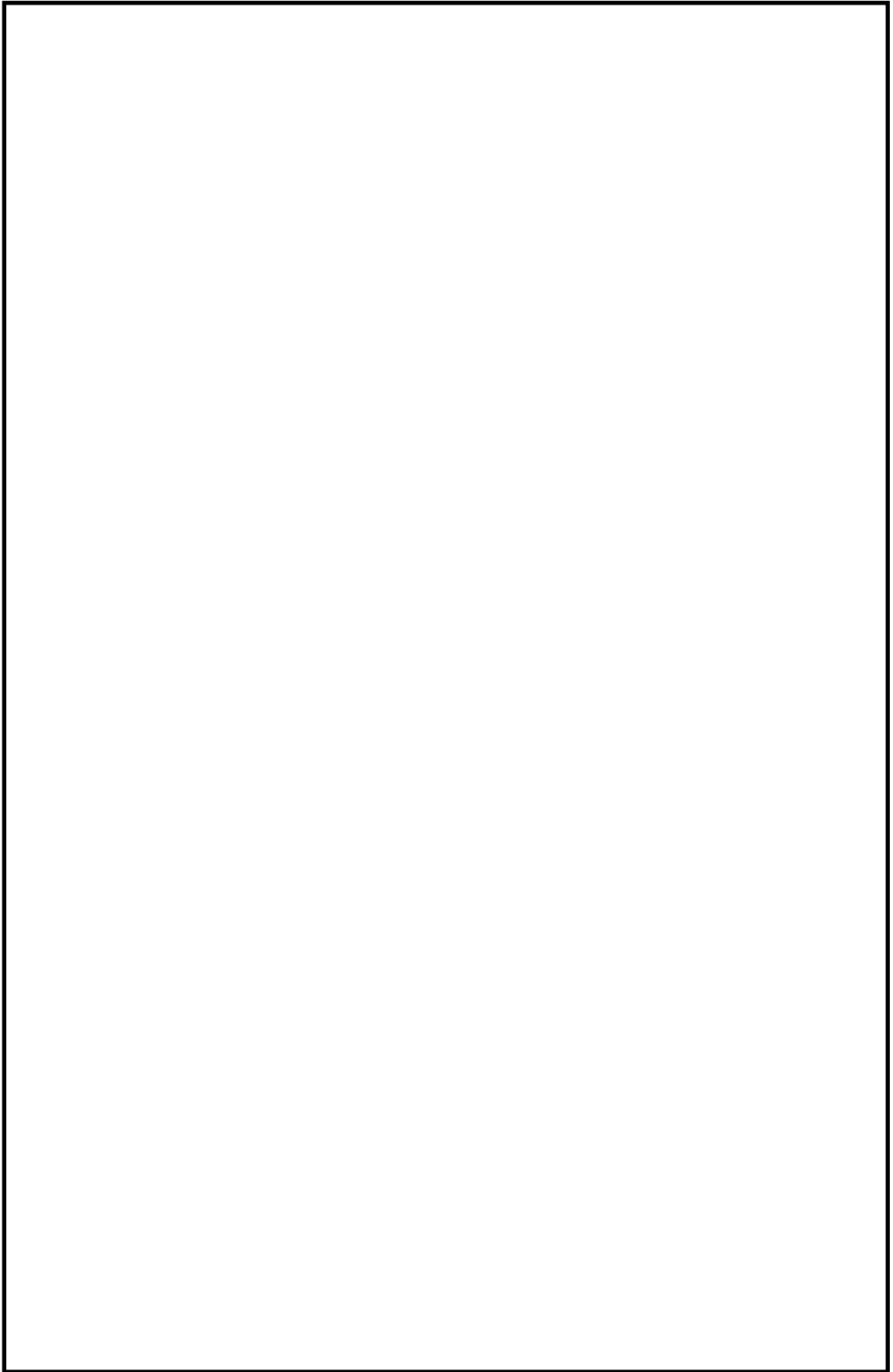
A szöveget le is írhatja, de úgy fogalmazzon, mintha élőszóban mondaná!

Téma: érdeklődés termékről;

Beszédpartner: ügyfélszolgálat

Szeretne vásárolni valamit (tetszés szerint megválaszthatja, hogy mit), és felhívja egy bolt ügyfélszolgálatát, hogy érdeklődjön a kiválasztott termékről.

- Kérdezze meg, van-e nekik a termékből!
Mondja el, mit szeretne, jellemezze a megvásárolandó árucikket, mondjon el róla mindent részletesen!
- Kérdezze meg, mennyibe kerül, melyik boltban kapható, és mikor mehet érte!

7.5. Magyarázat

Mondja el a lehető legrészletesebben, hogyan kell...

– teát készíteni

– szendvicset készíteni

– megmosni a hajunkat

– feltenni egy képet a falra

– gondozni a szobanövényeket

– kimosni a ruhákat

– felöltözni egy téli sétához

– telefonálni a mentőknek

– kiváltani egy gyógyszert

– sebtapaszt ragasztani az ujjára, ha megvágta

– buszjegyet vagy buszbérletet venni

– könyvet kölcsönözni a könyvtárból

– megírni és elküldeni egy e-mailt

– visszacserélni valamit, ami nem működik, vagy ha ruha,
akkor nem jó a mérete

– elmondani a fodrásznak, milyen haját szeretne

8. fejezet

Szövegalkotás kép alapján

A következő oldalakon képeket lát. Nézze meg a képeket alaposan! Figyelje meg a részleteket is! Beszéljen a képekről az alábbi kérdéseknek, feladatoknak megfelelően! A kérdéseket és a feladatokat a képek hátoldalán is megtalálja.

Mi történik a képen?

Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!

Milyen a környezet?

Kik a szereplők?

Hogy néznek ki?

Mit csinálnak?

Miről beszélgethetnek egymással?

Milyen mondatok hangzanak el?

Hogyan érezhetik magukat?

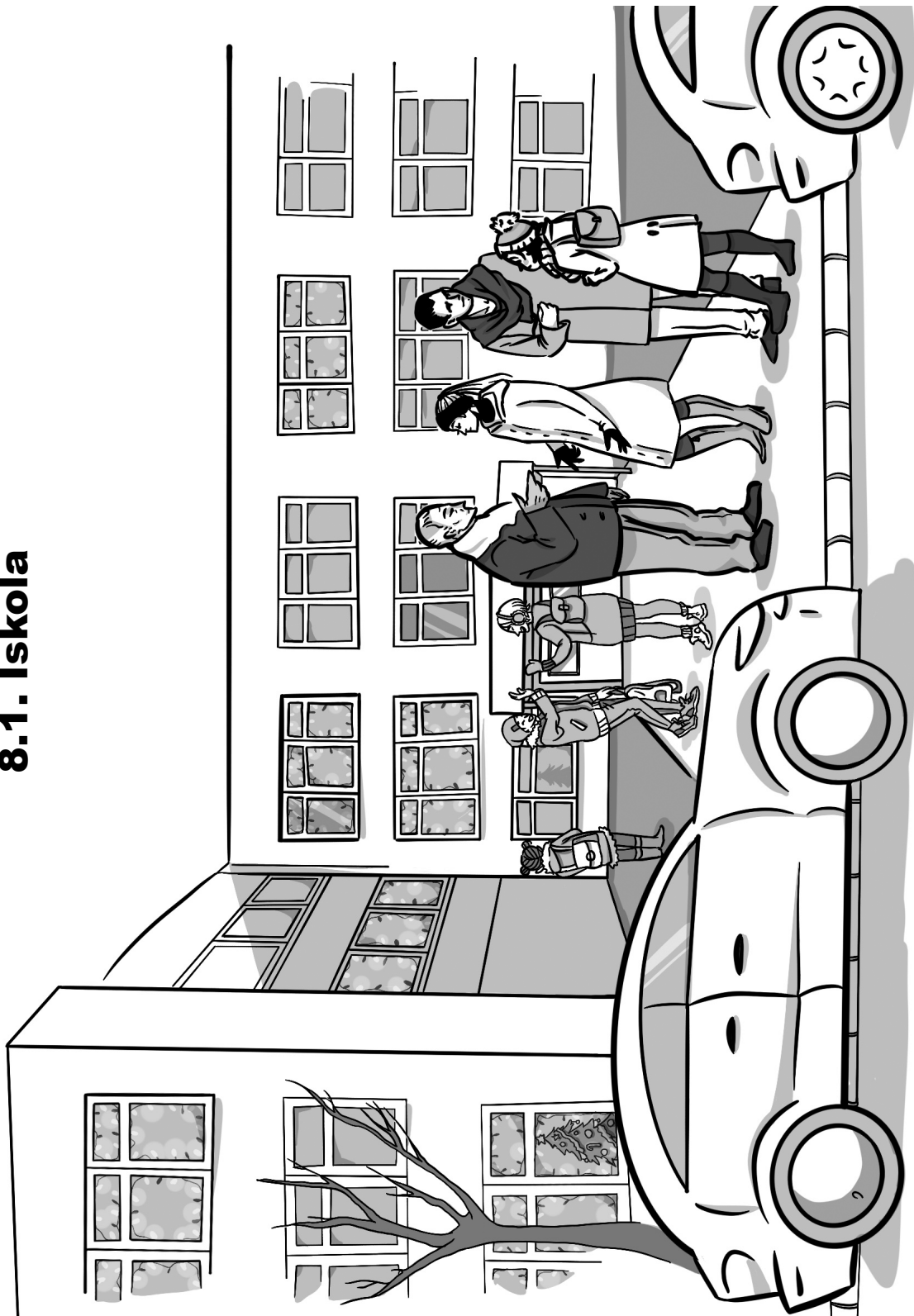
Milyen a kép hangulata?

Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?

Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!

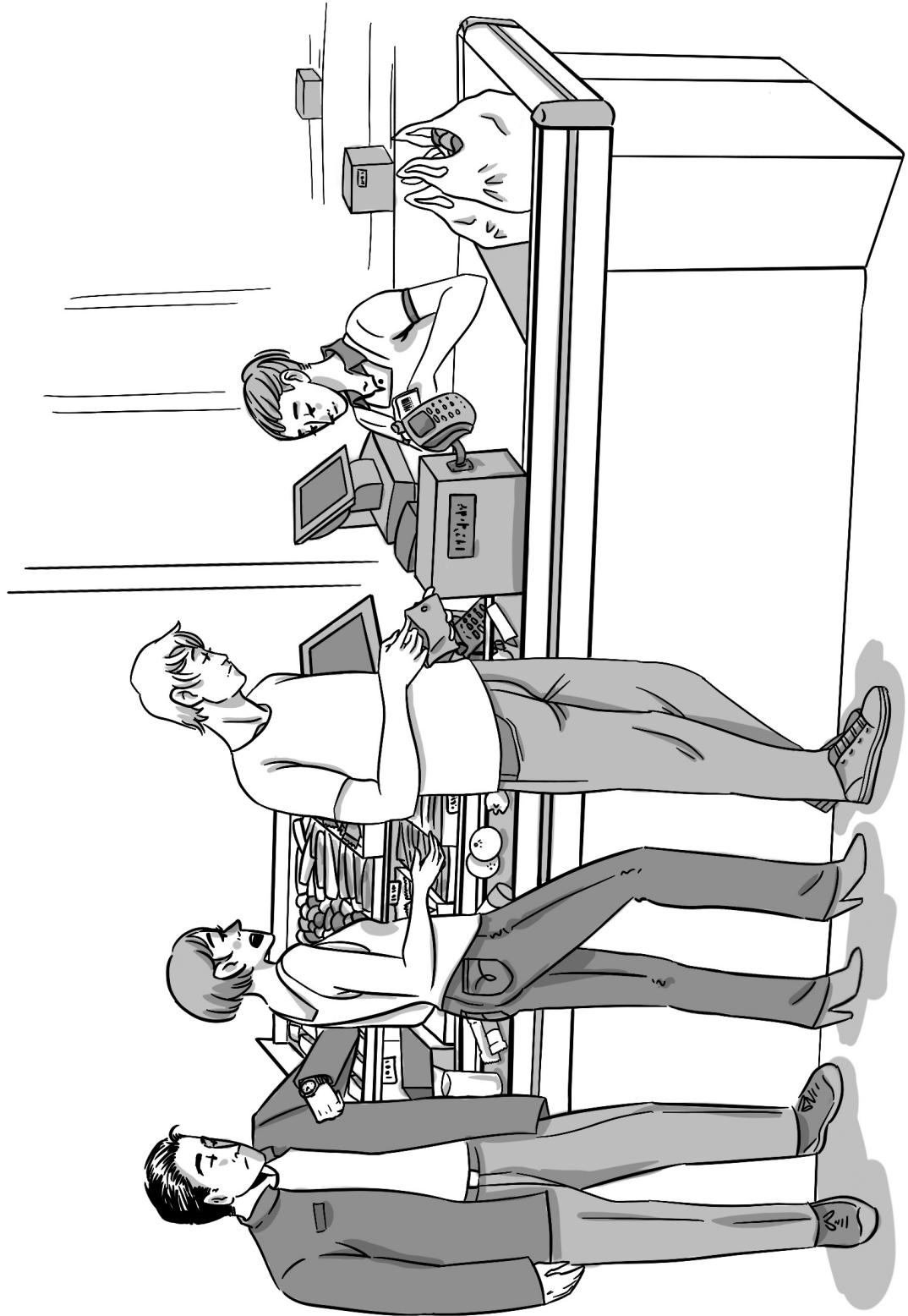
Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.1. Iskola

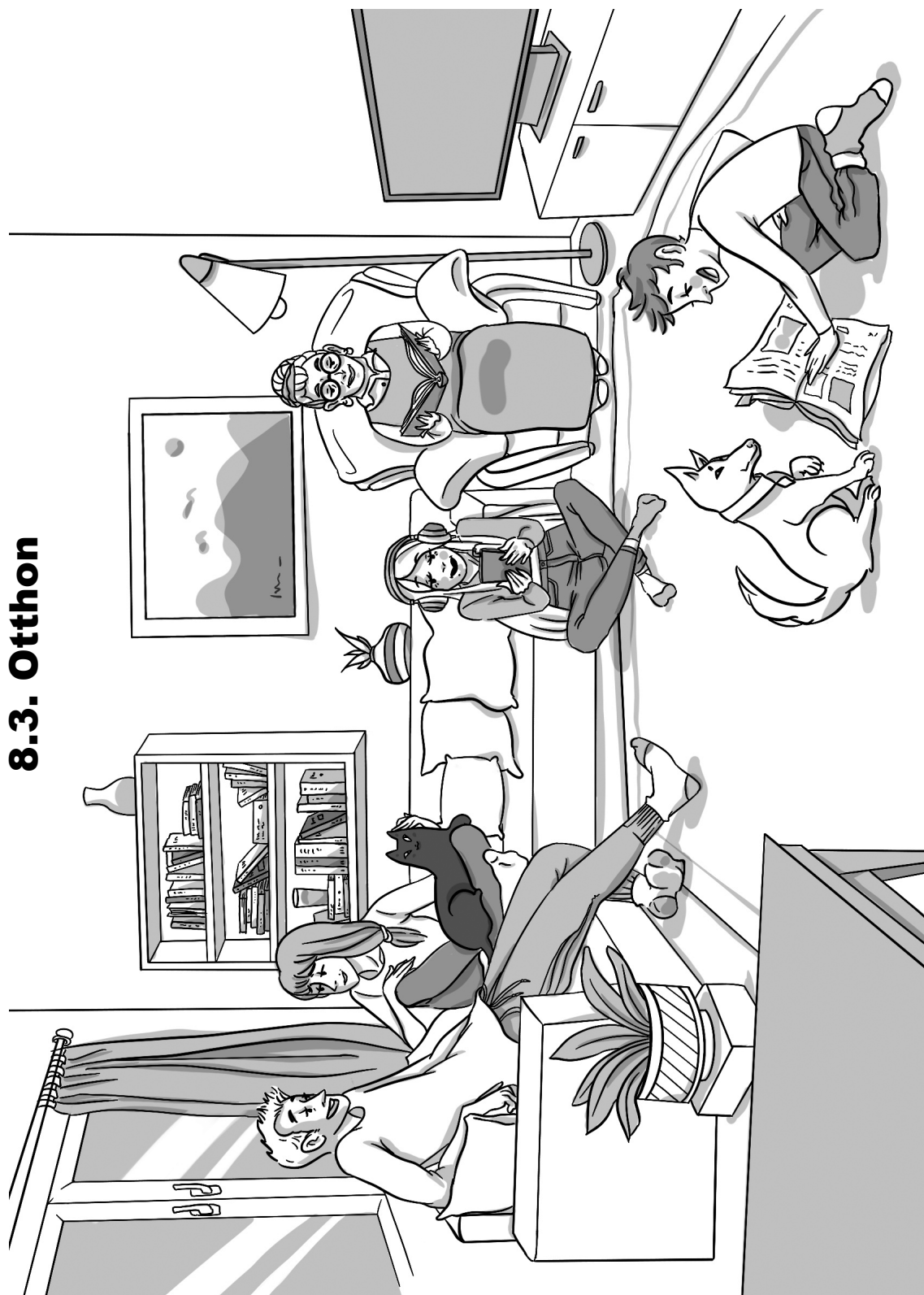

Mi történik a képen?
Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
Milyen a környezet?
Kik a szereplők?
Hogy néznek ki?
Mit csinálnak?
Miről beszélgethetnek egymással?
Milyen mondatok hangzanak el?
Hogyan érezhetik magukat?
Milyen a kép hangulata?
Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.2. Bolt

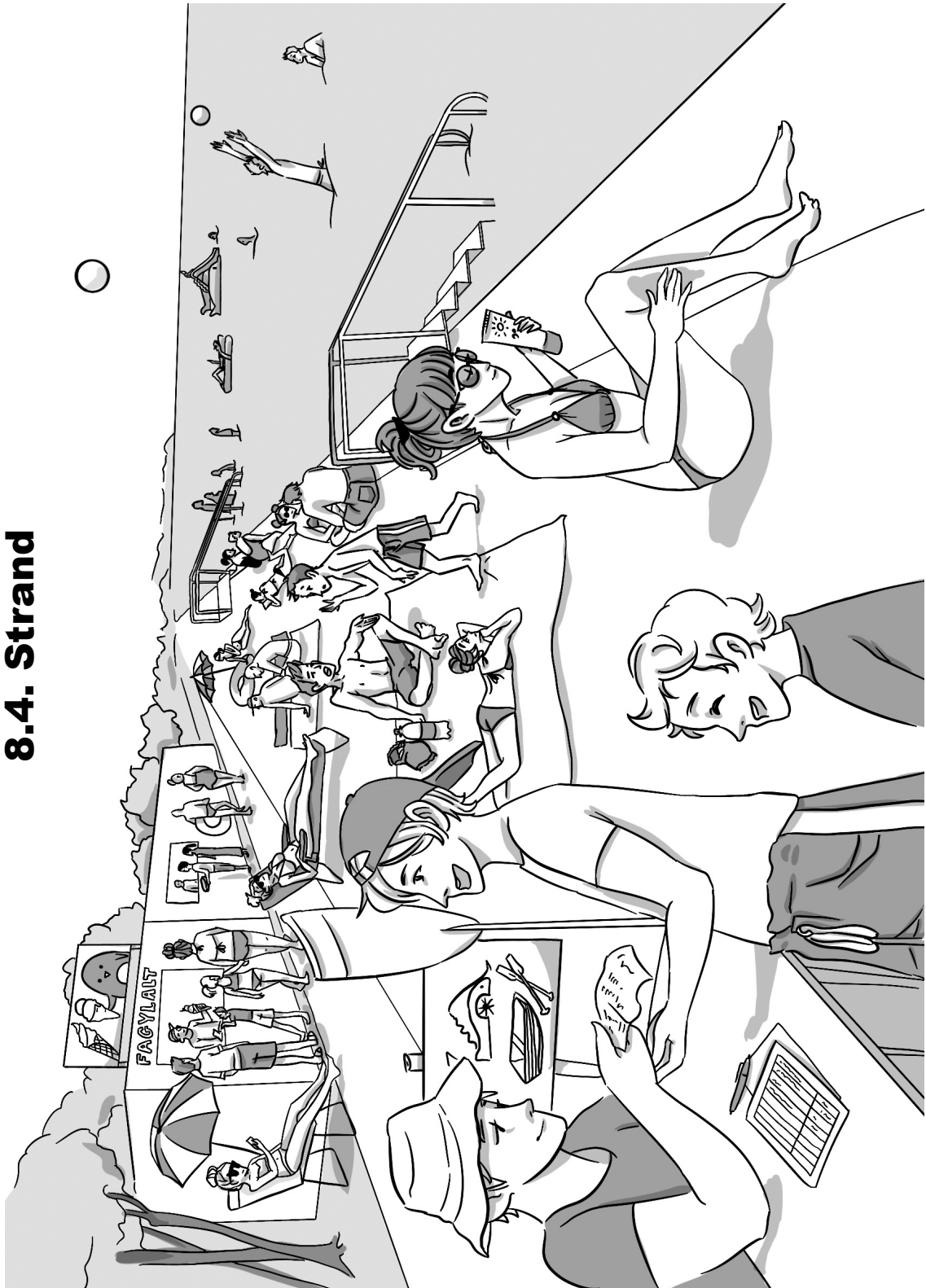
Mi történik a képen?
Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
Milyen a környezet?
Kik a szereplők?
Hogy néznek ki?
Mit csinálnak?
Miről beszélgethetnek egymással?
Milyen mondatok hangzanak el?
Hogyan érezhetik magukat?
Milyen a kép hangulata?
Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.3. Otthon

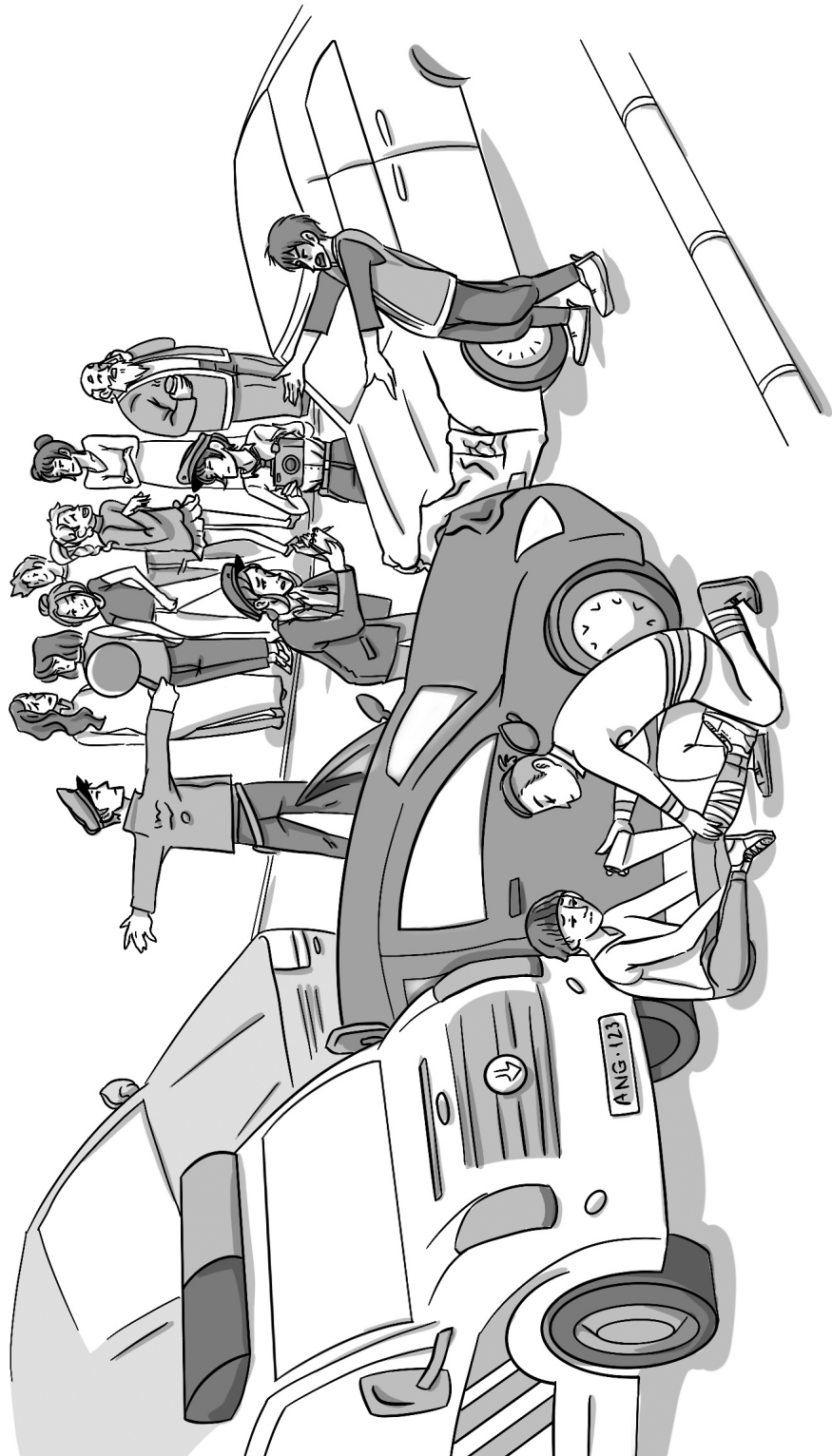
- Mi történik a képen?
- Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
- Milyen a környezet?
- Kik a szereplők?
- Hogy néznek ki?
- Mit csinálnak?
- Miről beszélgethetnek egymással?
- Milyen mondatok hangzanak el?
- Hogyan érezhetik magukat?
- Milyen a kép hangulata?
- Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
- Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
- Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.4. Strand

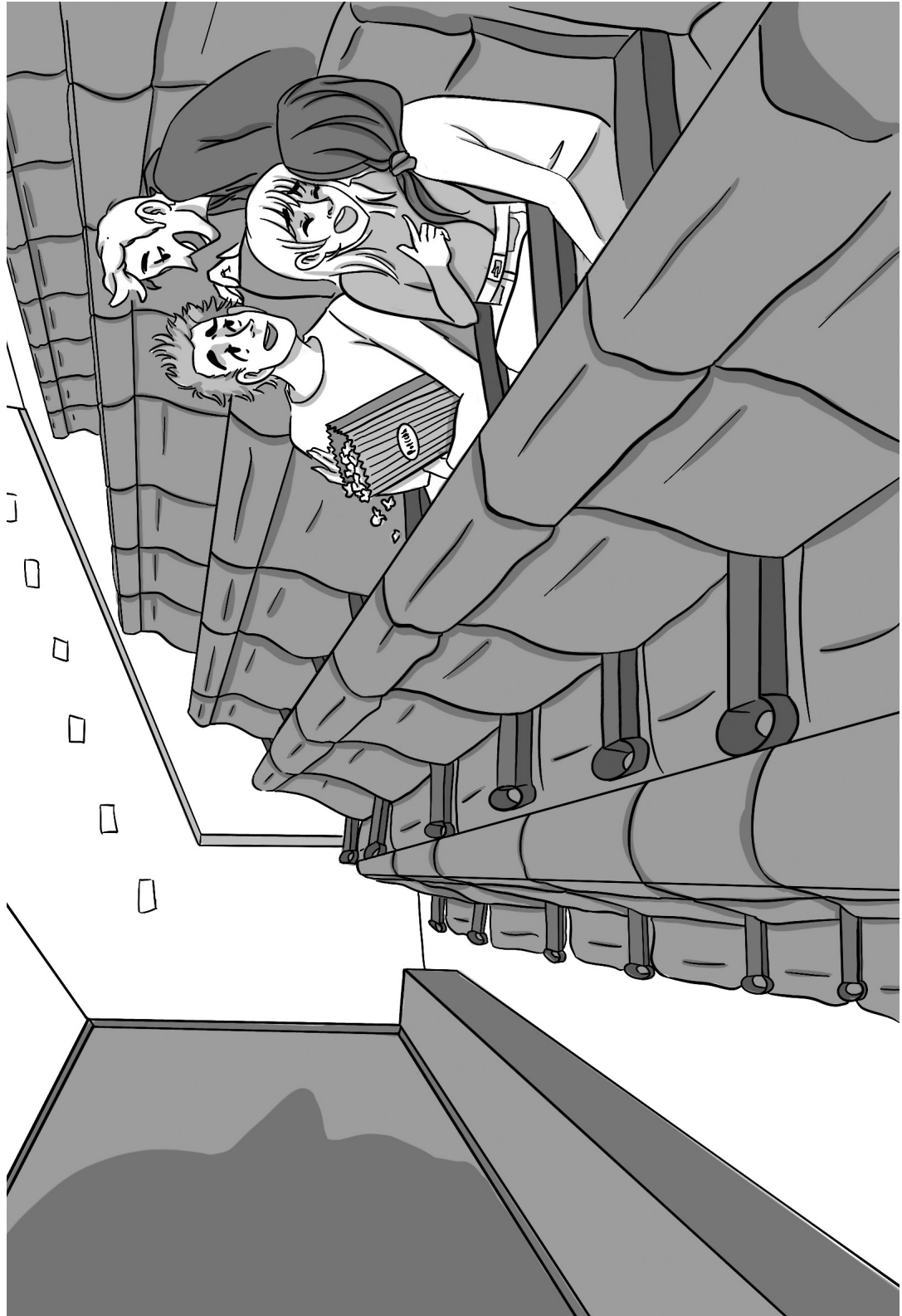
Mi történik a képen?
Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
Milyen a környezet?
Kik a szereplők?
Hogy néznek ki?
Mit csinálnak?
Miről beszélgethetnek egymással?
Milyen mondatok hangzanak el?
Hogyan érezhetik magukat?
Milyen a kép hangulata?
Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.5. Baleset

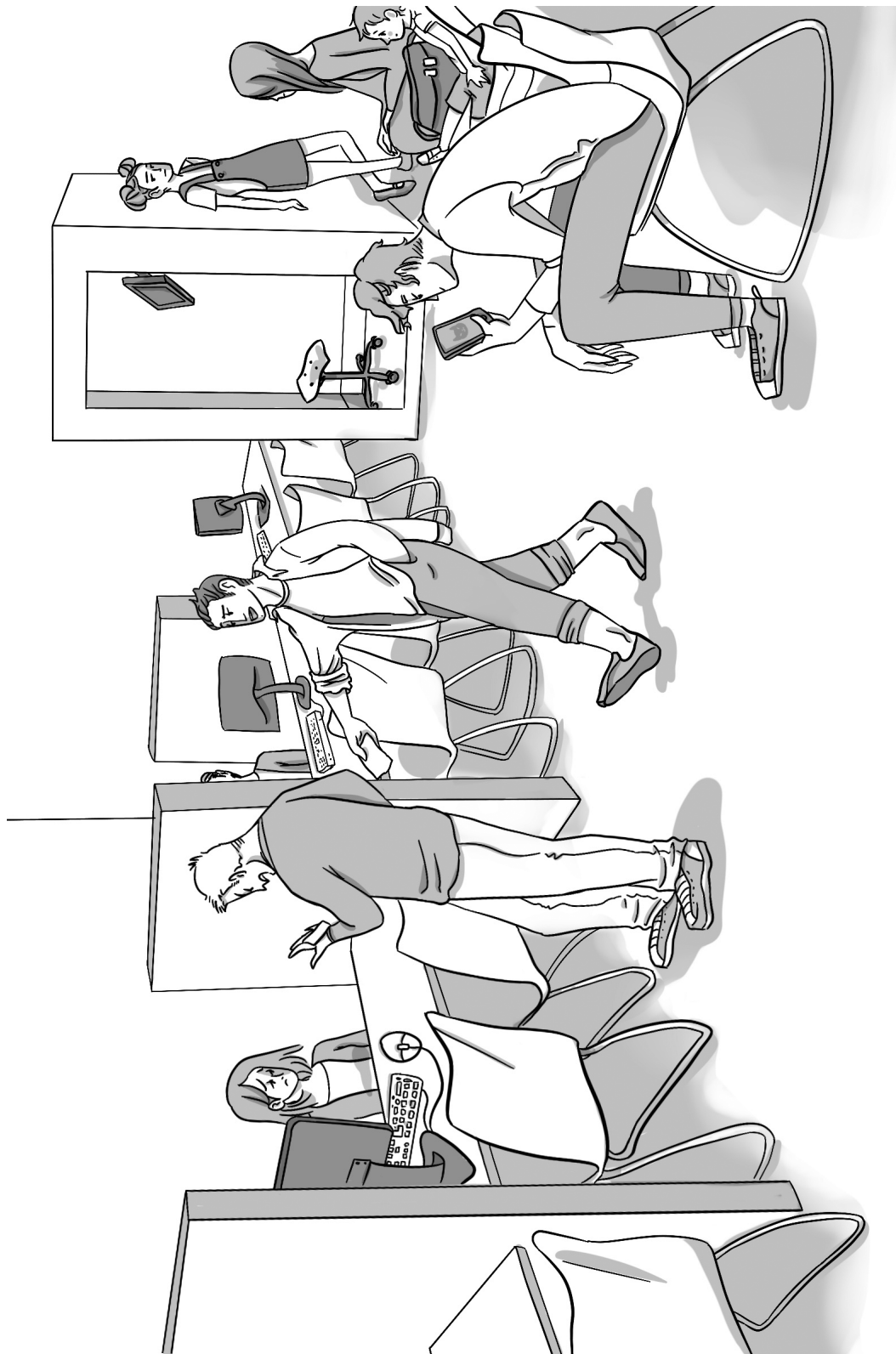
- Mi történik a képen?
- Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
- Milyen a környezet?
- Kik a szereplők?
- Hogy néznek ki?
- Mit csinálnak?
- Miről beszélgethetnek egymással?
- Milyen mondatok hangzanak el?
- Hogyan érezhetik magukat?
- Milyen a kép hangulata?
- Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
- Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
- Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.6. Mozi

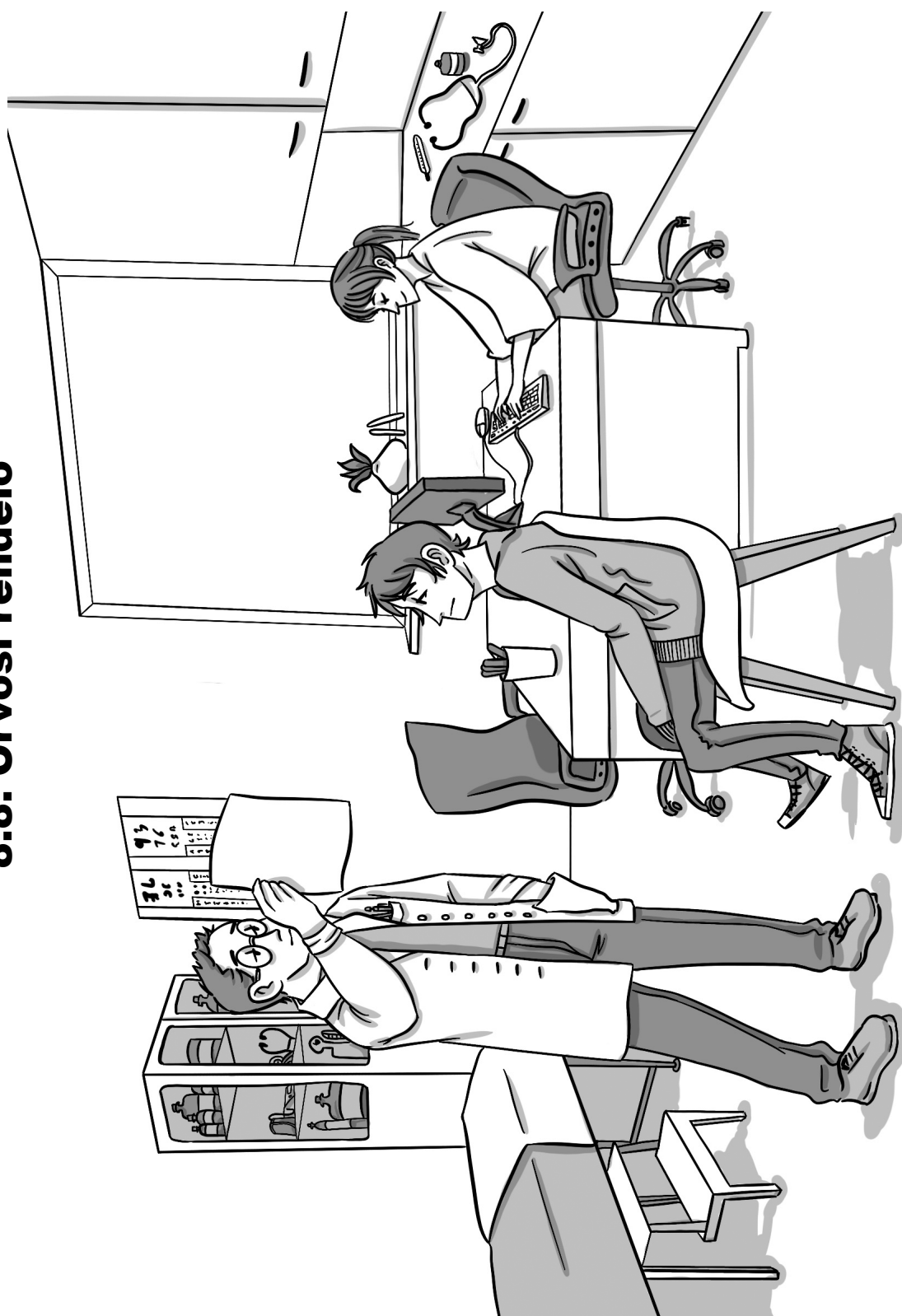
- Mi történik a képen?
Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
Milyen a környezet?
Kik a szereplők?
Hogy néznek ki?
Mit csinálnak?
Miről beszélgethetnek egymással?
Milyen mondatok hangzanak el?
Hogyan érezhetik magukat?
Milyen a kép hangulata?
Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.7. Hivatal

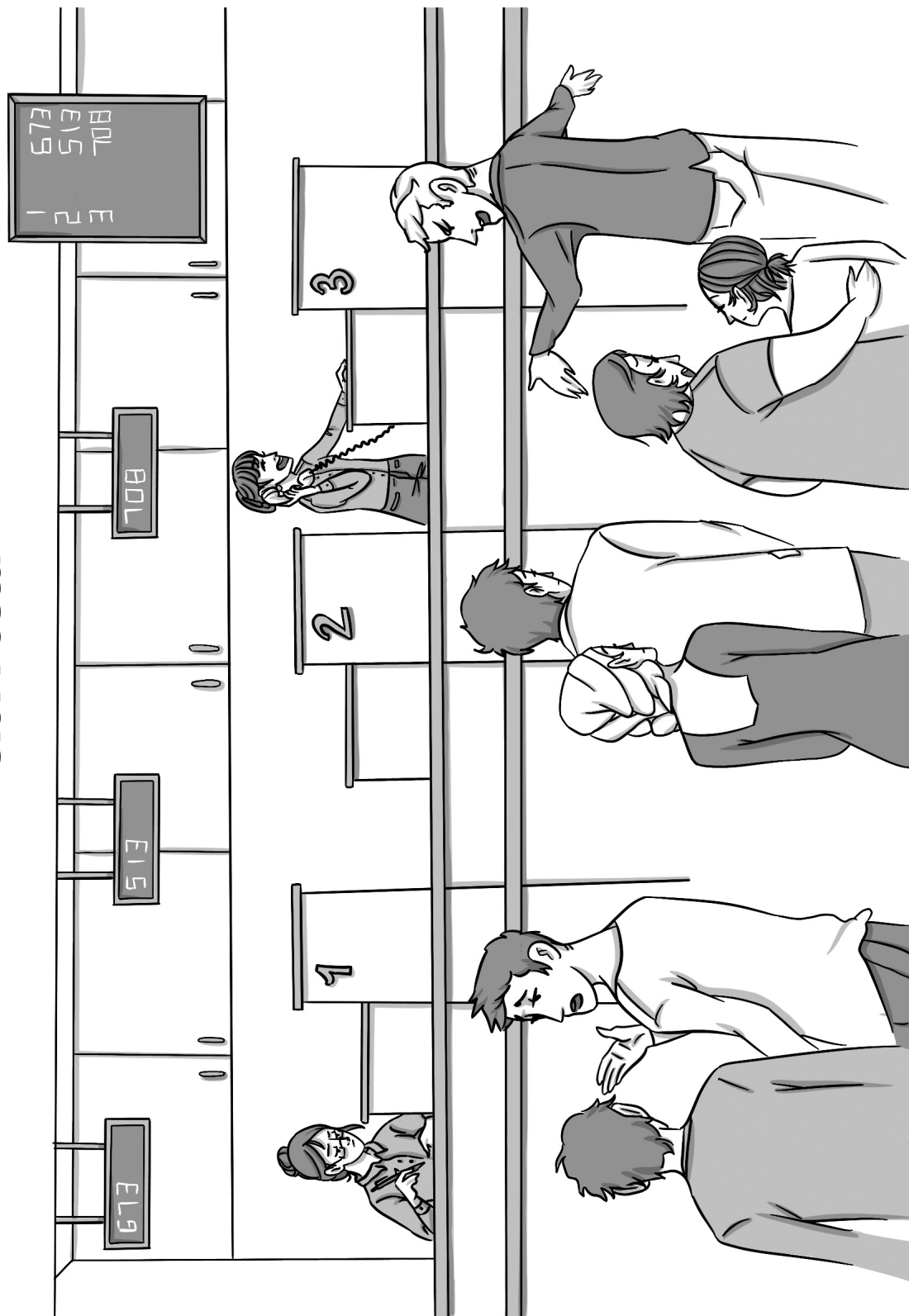
Mi történik a képen?
Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
Milyen a környezet?
Kik a szereplők?
Hogy néznek ki?
Mit csinálnak?
Miről beszélgethetnek egymással?
Milyen mondatok hangzanak el?
Hogyan érezhetik magukat?
Milyen a kép hangulata?
Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.8. Orvosi rendelő

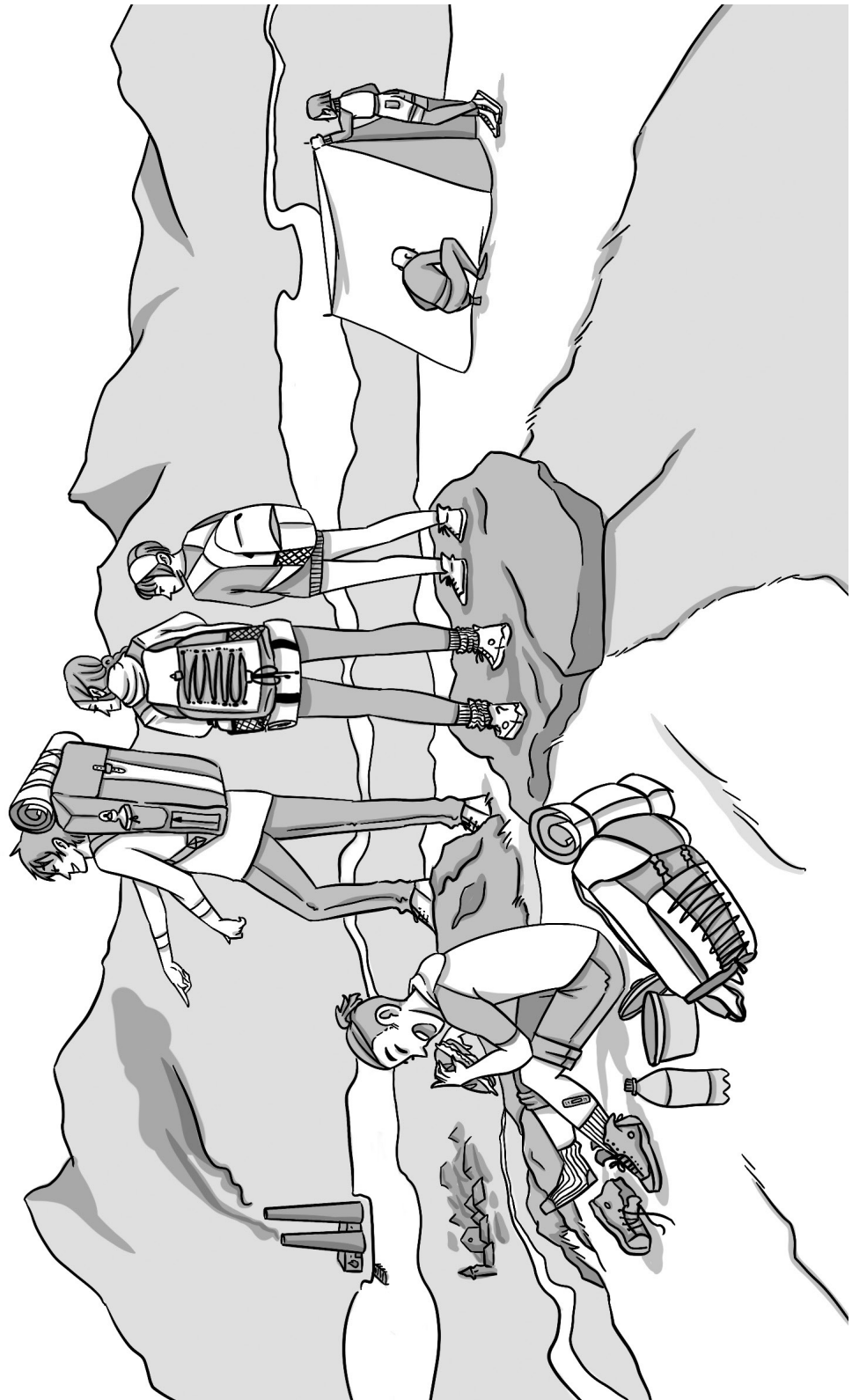
- Mi történik a képen?
- Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
- Milyen a környezet?
- Kik a szereplők?
- Hogy néznek ki?
- Mit csinálnak?
- Miről beszélgethetnek egymással?
- Milyen mondatok hangzanak el?
- Hogyan érezhetik magukat?
- Milyen a kép hangulata?
- Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
- Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
- Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.9. Posta

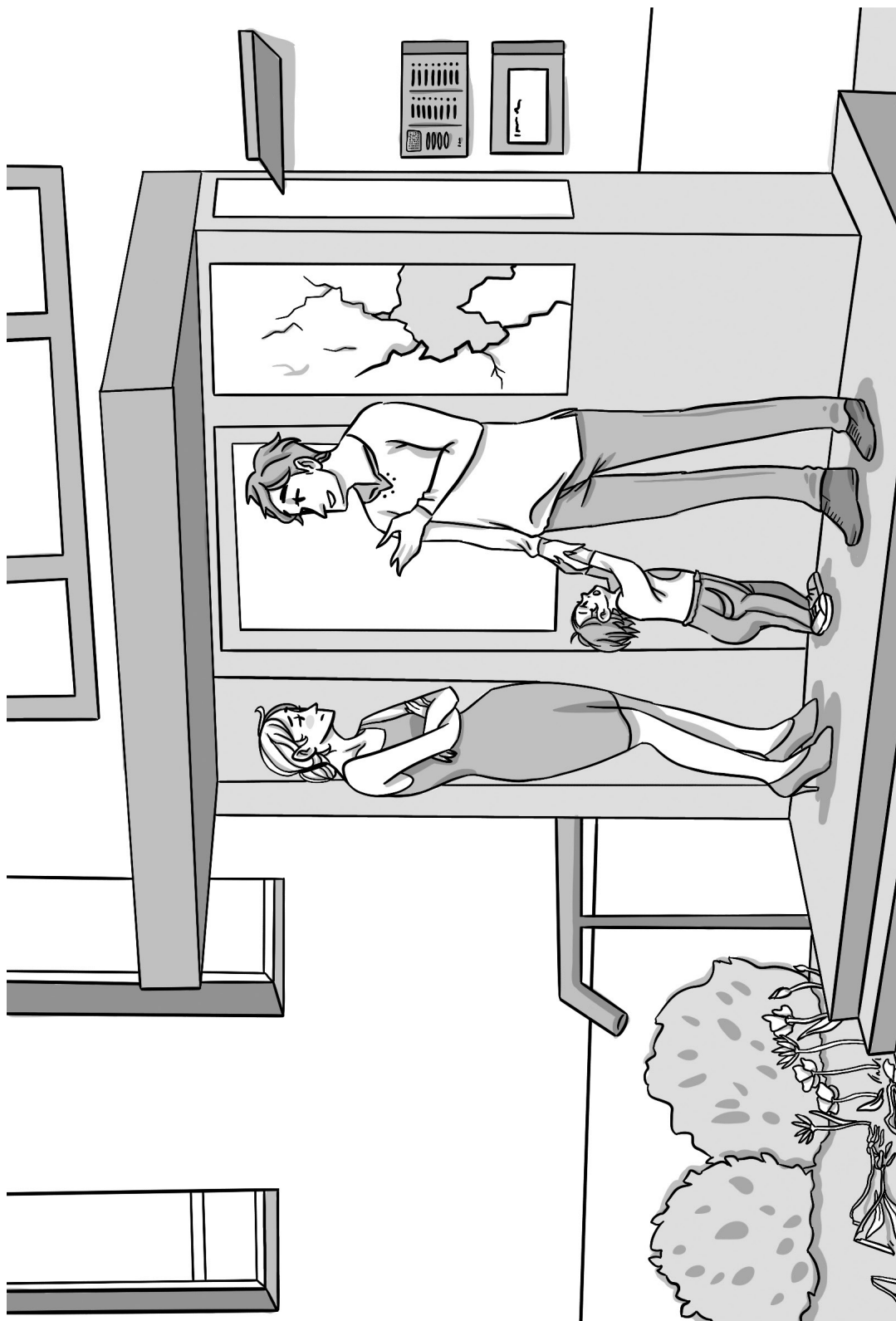
- Mi történik a képen?
- Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
- Milyen a környezet?
- Kik a szereplők?
- Hogy néznek ki?
- Mit csinálnak?
- Miről beszélgethetnek egymással?
- Milyen mondatok hangzanak el?
- Hogyan érezhetik magukat?
- Milyen a kép hangulata?
- Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
- Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
- Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.10. Kirándulás

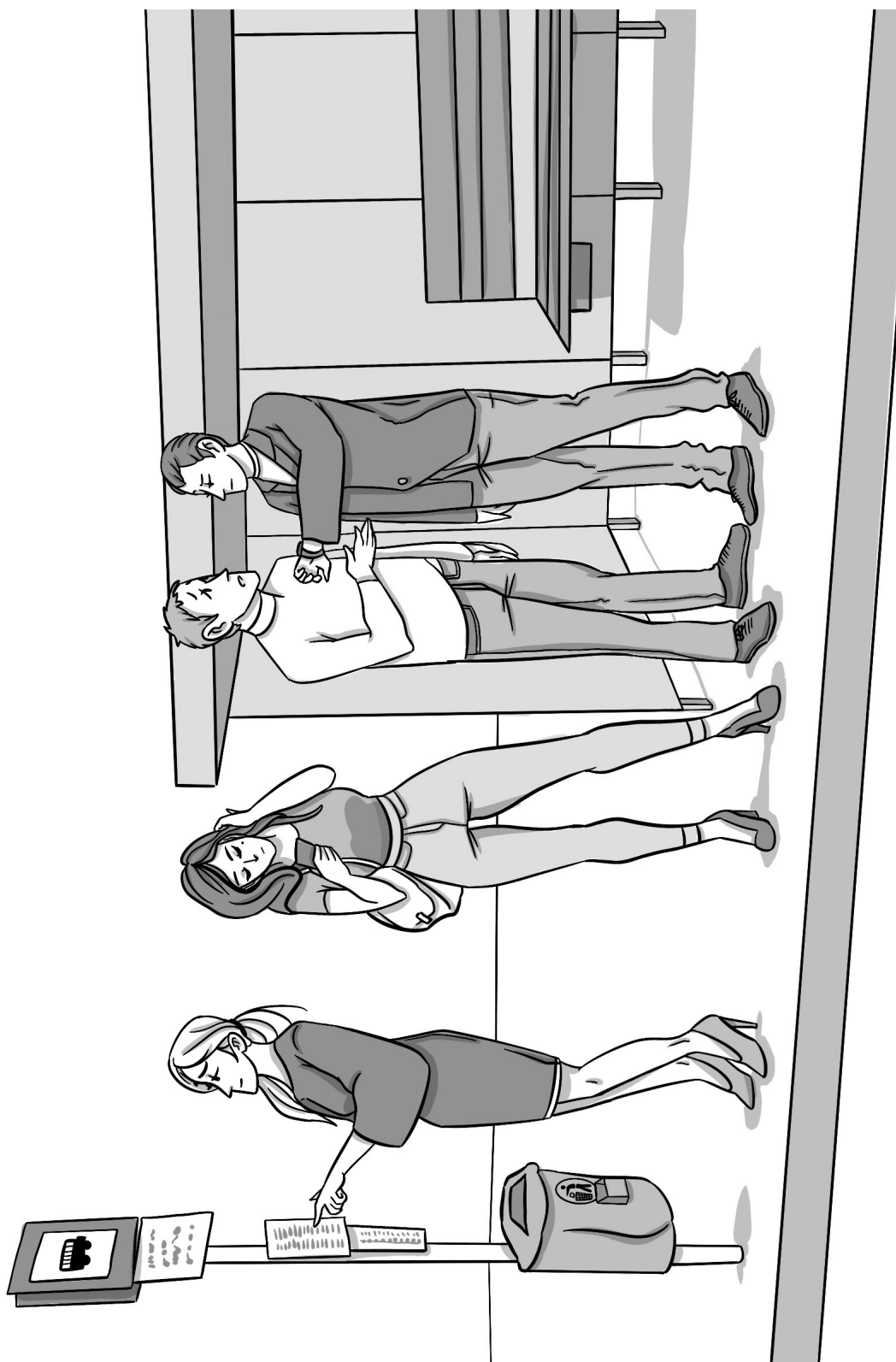
- Mi történik a képen?
- Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
- Milyen a környezet?
- Kik a szereplők?
- Hogy néznek ki?
- Mit csinálnak?
- Miről beszélgethetnek egymással?
- Milyen mondatok hangzanak el?
- Hogyan érezhetik magukat?
- Milyen a kép hangulata?
- Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
- Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
- Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.11. Szomszédság

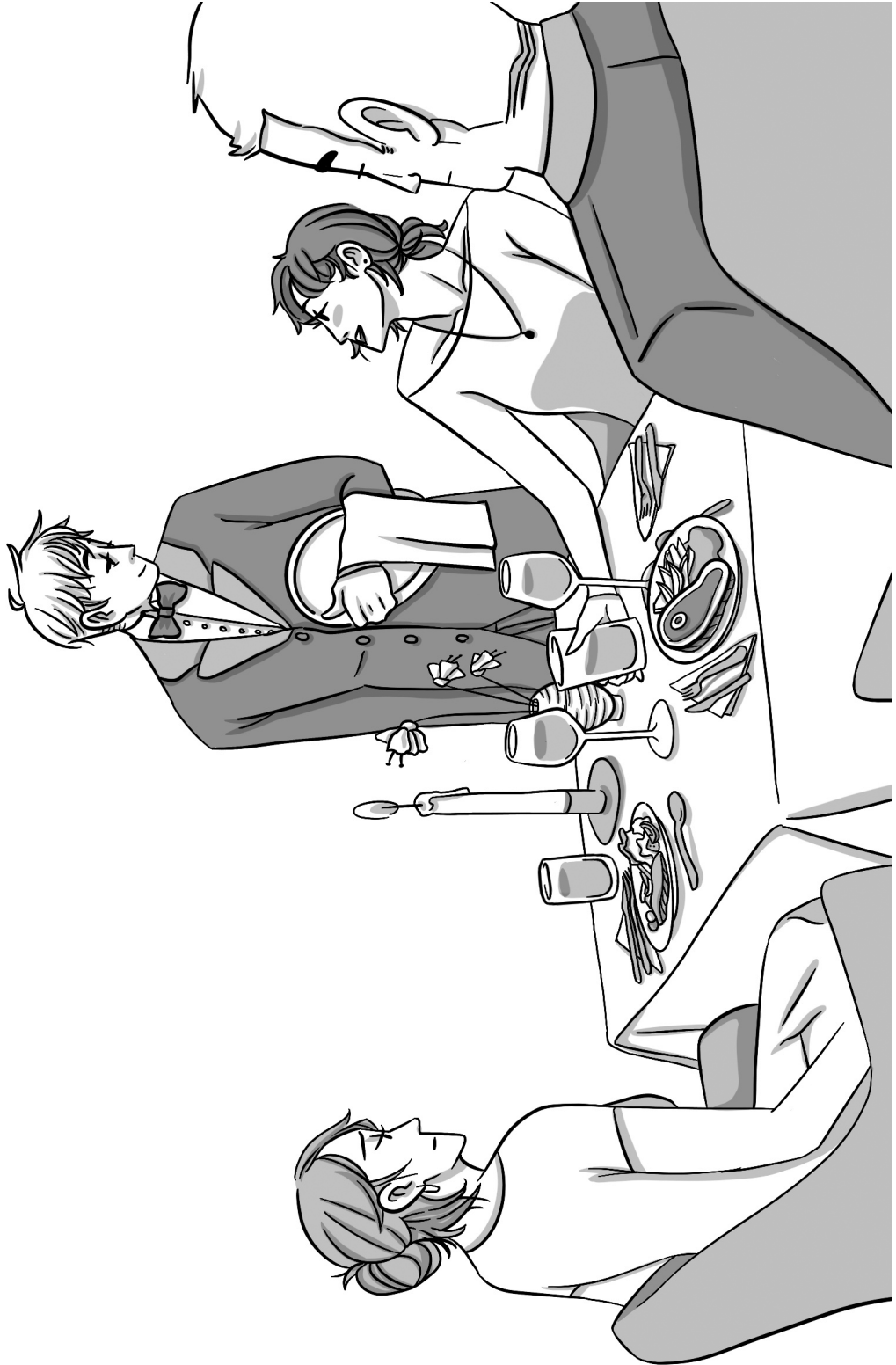
Mi történik a képen?
Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
Milyen a környezet?
Kik a szereplők?
Hogy néznek ki?
Mit csinálnak?
Miről beszélgethetnek egymással?
Milyen mondatok hangzanak el?
Hogyan érezhetik magukat?
Milyen a kép hangulata?
Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.12. Buszmegálló

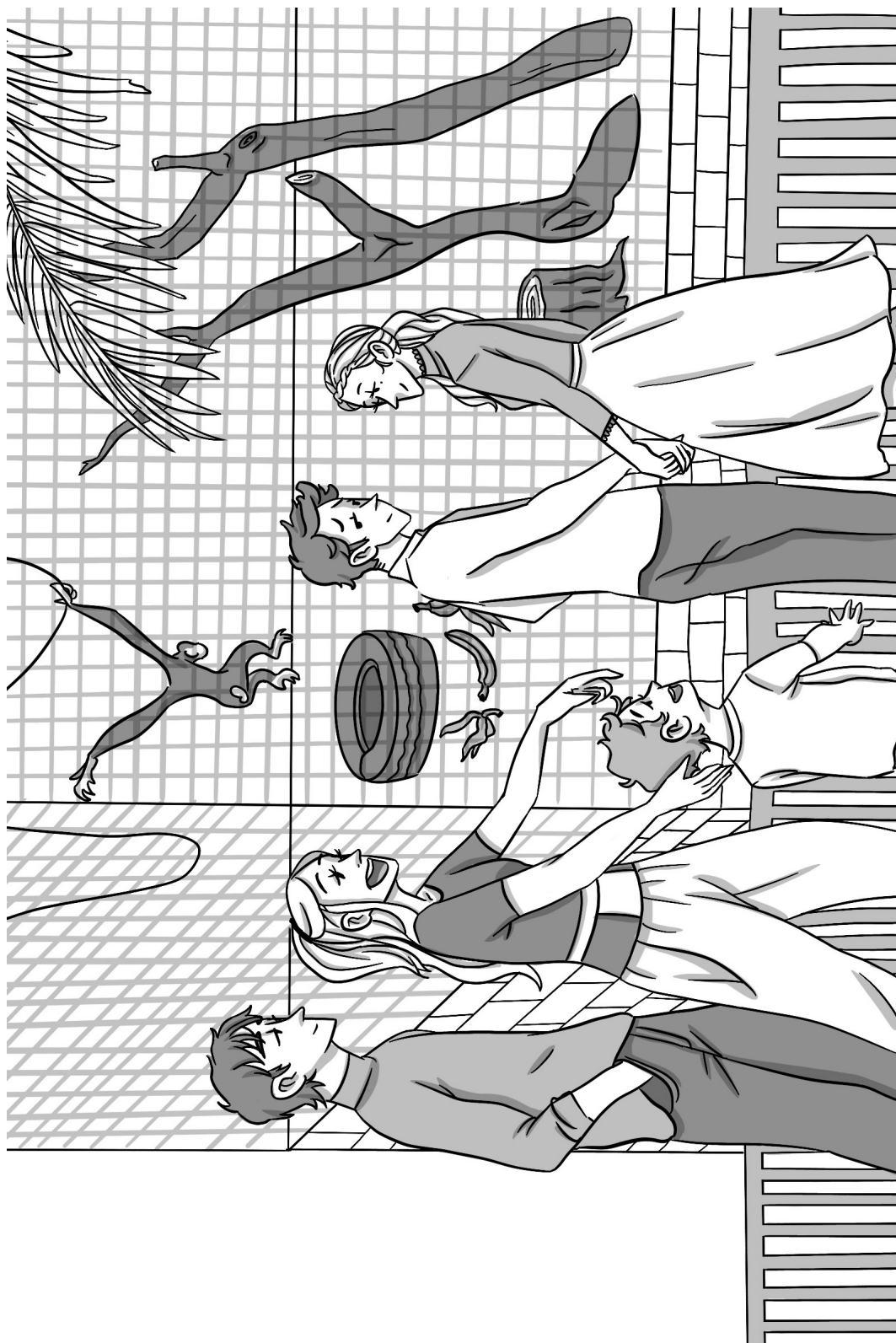
Mi történik a képen?
Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
Milyen a környezet?
Kik a szereplők?
Hogy néznek ki?
Mit csinálnak?
Miről beszélgethetnek egymással?
Milyen mondatok hangzanak el?
Hogyan érezhetik magukat?
Milyen a kép hangulata?
Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.13. Étterem

- Mi történik a képen?
Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
Milyen a környezet?
Kik a szereplők?
Hogy néznek ki?
Mit csinálnak?
Miről beszélgethetnek egymással?
Milyen mondatok hangzanak el?
Hogyan érezhetik magukat?
Milyen a kép hangulata?
Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.14. Állatkert

Mi történik a képen?
Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
Milyen a környezet?
Kik a szereplők?
Hogy néznek ki?
Mit csinálnak?
Miről beszélgethetnek egymással?
Milyen mondatok hangzanak el?
Hogyan érezhetik magukat?
Milyen a kép hangulata?
Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

8.15. Vonaton

- Mi történik a képen?
- Mesélje el a lehető legrészletesebben, mit lát a képen!
- Milyen a környezet?
- Kik a szereplők?
- Hogy néznek ki?
- Mit csinálnak?
- Miről beszélgethetnek egymással?
- Milyen mondatok hangzanak el?
- Hogyan érezhetik magukat?
- Milyen a kép hangulata?
- Van-e valami humoros a képen? Mi az? Miért gondolja azt a részletet viccesnek?
- Most képzelje el mindezt más mondatokkal, udvariasabban, vagy ha korábban úgy gondolta el, akkor most agresszívebben!
- Milyen mondatok hangzanak most el? Hogyan érezhetik magukat a szereplők? Milyen most a kép hangulata?

9. fejezet

Problémamegoldás

9.1. Mit tegyünk?

Olvassa el a szöveget! Képzelve el, hogy a leírt helyzetbe kerül. A szöveg alatt három mondat olvasható. Ön melyiket mondaná? Válassza ki azt, amelyiket a legalkalmasabbnak gondolja ebben a helyzetben! Magyarázza meg, miért nem a másik kettőt választotta!

Példa

Vonathoz siet. Hívott egy taxit 20 perce. A taxi nem érkezett meg. Újra fölhívja a taxitársaságot, és azt mondja:

1. Jó napot kívánok, nagyon sietek. 20 perce hívtam egy taxit, de még nem érkezett meg. Mikorra várhatom a kocsit?
 2. Jó napot kívánok. Kezd elegendő lenni, hogy nem jönnek értem végre!
 3. Jó napot kívánok. Itt van már a taxi?
-

Étteremben ül. Húslevest rendelt. A pincér borsólevest hoz. Ön nem szereti a borsólevest. Azt mondja a pincérnek:

1. Elnézést, ezt nem szeretem, sosem eszek borsót.
 2. Elnézést, nem ezt rendeltem, mást hozzon.
 3. Elnézést, húslevest rendeltem, ezt nem kérem.
-

Fölszáll a buszra. Előveszi a jegyét. A jegykezelő automata nem működik. A következő megállónál odamegy a sofőr-höz, és azt mondja:

1. Jó napot, nem működik az automata, nem veszek jegyet.
2. Jó napot, nem működik az automata, nem tudom kilyukasztani a jegyet.
3. Jó napot, nem működik az automata, le kell szállnom.

A boltban kenyeret és tejet vett. A pénztáros kéri a pénzt, hatezer-kétszáz forintot. Ez sokkal több, mint amibe az kerül, amit vett. Ezt mondja:

1. Elnézést, miért ilyen drága ez? Nem kell.
2. Elnézést, nem számlázott rosszul? Ez túl sok.
3. Elnézést, de ne csapjon be.

A gyógyszerértárban sokan állnak sorban. Ön is beáll. Sokáig kell várakoznia. Amikor sorra kerülne, valaki kikerüli a sort, és oda akar menni a pulthoz. Ezt mondja neki:

1. Elnézést, itt a sor.
 2. Elnézést, maga mit csinál?
 3. Elnézést, menjen haza!
-

A buszmegállóban látja egy régi ismerősét, akivel nagyon jóban voltak, de már régen nem találkoztak. Az ismerős nem köszön, mintha nem ismerné meg Önt. Ön ezt mondja neki:

1. Szervusz, nem ismersz meg?
2. Szervusz, most meg mi van?
3. Szervusz, én vagyok az!

Bemegy egy bútoráruházba, fotelt szeretne venni. Az egyik fotel nagyon tetszik Önnek. Odamegy az eladóhoz, hogy azt kéri. Az eladó azt mondja, abból a fotelből ez az utolsó darab. Ön szeretné megvenni, de észreveszi, hogy otthon felejtette a pénztárcáját. Ezt mondja az eladónak:

1. Meg akarom ezt venni, csak nincs nálam pénz.
2. Miért nincs ebből több? Ezt akarom.
3. Eltenné nekem holnapig? Otthon felejtettem a pénztárcámat.

Szeretné elolvasni újra a kedvenc könyvét. Keresi a polcon, de nem találja. Eszébe jut, hogy kölcsönadta egy jó barátjának, de még nem kapta vissza. Fölhívja telefonon a barátját, és ezt mondja neki:

1. Már megint elvetted a könyvemet!
 2. Nem maradt véletlenül nálad a könyvem?
 3. Soha többet nem adok neked semmit.
-

A parkban sétál, amikor egy kölyökkutyát lát a gazdájával. A kiskutyán nincs póráz. Ártalmatlannak látszik, de Ön nagyon fél a kutyáktól. Ezt mondja a kutya gazdájának:

1. Kösse már meg azt a dögöt!
2. Elnézést, megkötné a kutyát? Látom, hogy kicsi, de félek a kutyáktól.
3. Minek az ilyen embernek állat, ha képtelen bánni vele?

A garázsa előtt már többször úgy parkolt valaki, hogy Ön nem tud kiállni az autójával. Szerencsére éppen jön az idegen autó tulajdonosa, és találkoznak. Azt mondja neki:

1. Kérem, máskor figyeljen a parkolásra, már többször előfordult, hogy nem tudtam kiállni.
 2. Ha még egyszer itt látom, kiszúrom a gumiját!
 3. Magának is minek adtak jogosítványt!
-

9.2. Most mi legyen?

Olvassa el a szöveget! Képzelve el, hogy a leírt helyzetbe kerül. Fogalmazza meg, mit mondana!

Vonathoz siet. Hívott egy taxit 20 perce. A taxi nem érkezett meg. Újra fölhívja a taxitársaságot, és azt mondja:

.....

.....

Étteremben ül. Húslevest rendelt. A pincér borsólevest hoz. Ön nem szereti a borsólevest. Azt mondja a pincérnek:

.....

.....

Fölszáll a buszra. Előveszi a jegyét. A jegykezelő automata nem működik. A következő megállónál odamegy a sofőrhez, és azt mondja:

.....

.....

A boltban kenyeret és tejet vett. A pénztáros kéri a pénzt, hatezer-kétszáz forintot. Ez sokkal több, mint amibe az kerül, amit vett. Ezt mondja:

.....
.....

A gyógyszertárban sokan állnak sorban. Ön is beáll. Sokáig kell várakoznia. Amikor sorra kerülne, valaki kikerüli a sort, és oda akar menni a pulthoz. Ezt mondja neki:

.....
.....

A buszmegállóban látja egy régi ismerősét, akivel nagyon jóban voltak, de már régen nem találkoztak. Az ismerős nem köszön, mintha nem ismerné meg Önt. Ön ezt mondja neki:

.....
.....

Bemegy egy bútoráruházba, fotelt szeretne venni. Az egyik fotel nagyon tetszik Önnek. Odamegy az eladóhoz, hogy azt kéri. Az eladó azt mondja, abból a fotelből ez az utolsó darab. Ön szeretné megvenni, de észreveszi, hogy otthon felejtette a pénztárcáját. Ezt mondja az eladónak:

.....
.....

Szeretné elolvasni újra a kedvenc könyvét. Keresi a polcon, de nem találja. Eszébe jut, hogy kölcsönadta egy barátjának, de még nem kapta vissza. Fölhívja telefonon a barátját, és ezt mondja neki:

.....

.....

A parkban sétál, amikor egy kölyökkutyát lát a gazdájával. A kiskutyán nincs póráz. Ártalmatlannak látszik, de Ön nagyon fél a kutyáktól. Ezt mondja a kutya gazdájának:

.....

.....

A garázs előtt már többször úgy parkolt valaki, hogy Ön nem tud kiállni az autójával. Szerencsére éppen jön az idegen autó tulajdonosa, és találkoznak. Azt mondja neki:

.....

.....

